

BESCHRIJVINGSBRIEF

voor het vijf-en-twintigste Congres der
Sociaaldemocratische Arbeiderspartij in
Nederland, te houden op Zondag 27,
Maandag 28 en Dinsdag 29 Maart 1921
te Utrecht in „Tivoli”.

HET CONGRES WORDT GEOPEND ZONDAG 27 MAART, DES VOORMIDDAGS TE TIEN UUR.

BESCHRIJVINGSBRIEF.

Ingediend zijn de volgende voorstellen:

I. Moties van Orde.

1. Afd. Amsterdam I.

Het Congres besluite voorstellen betreffende de inwendige Partijorganisatie op grondige wijze te behandelen en hiermede uiterlijk op den tweeden dag aan te vangen

2. Afd. Brunssum.

De afdeeling Brunssum stelt voor, dat door het Congres dusdanige maatregelen worden genomen, dat alle voorstellen, op den beschrijvingsbrief geplaatst, afgehandeld worden.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „Het congres bij niet geheele afhandeling van de agenda te verlengen, zoodat afhandeling alsnog zal kunnen plaats hebben.”

Afd. Nijverdal.

3. Afd. Den Haag II.

Het Congres besluite de dagorde zoo te stellen, dat er voldoende tijd voor de afgevaardigden is, de voorstellen hunner afdeelingen op het Congres te bespreken.

II. Landsverdediging.

4. Partijraad.

„De Partijraad der S. D. A. P., kennis genomen hebbende van de door het P.B. ingediende memorie, besluit het aanstaand Partijcongres voor te stellen, paragraaf 6 van het strijdprogram te vervangen door de volgende:

Actie voor internationale en nationale ontwapening. Deelneming aan en bevordering van de internationale actie der georganiseerde arbeiders ter verhinderen van den oorlog. Actie tot democratisering en verbetering van den Volkenbond en bestrijding van alle imperialistische stroomingen. Het volksonderwijs vrij te maken van elk streven naar nationalisme en militarisme.”

A m e n d e m e n t e n.

Principieele dienstweigeraars worden, zoo mogelijk, moreel en financieel gesteund.

Afd. Rotterdam 4.

In plaats van „nationalisme” te lezen „chauvinisme”.

Afd. Middelburg.

5. Afd. Amsterdam I.

Het Congres, van oordeel, dat het militaire vraagstuk voor de arbeidersklasse in het beslissende stadium is getreden en stellingname tegenover dit stelsel levensseisich is geworden voor de Internationale Sociaal-Democratie, draagt den gedelegeerden der Partij op, bij gelegenheid van het eerstvolgende Internationale Congres,

van welke Internationale dit ook zij, te bewerken, dat internationale besluiten betreffende het militarisme bindend zijn voor alle aangesloten partijen.

6. Afd. Amsteram IV.

Het Congres besluite tot geheele ontkenning der landsverdediging en stelle zich op het standpunt der „algeheele ontwapening”.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „Onder geen enkele voorwaarden militaire voorstellen onverschillig welke, goed te keuren of vóór te stemmen, dus ook b.v. geen salarisverhooging voor de onder-officiëren en c.s.

Afd. Nijverdal.

7. Afd. Dragten.

De Partij voere actie voor internationale en nationale ontwapening langs parlementairen weg, maar tevens door het propageeren van individueele dienstweigering, met dien verstande, dat de principieele dienstweigeraars den moreelen en financieelen steun van de Partij genieten.

8. Afd. Lonneker IV.

Het Congres draagt het Partijbestuur op een voorstel bij het Internationaal Congres in te dienen, hetwelk inhoudt, dat bij het uitbreken van een eventueelen nieuwen oorlog elke partijgenoot verplicht is te weigeren de wapens op te nemen.

9. Afd. Lonneker IV.

Het Congres draagt het Partijbestuur op om bij het Internationaal Congres een voorstel in te dienen, hetwelk inhoudt, dat elke aangesloten Partij verplicht is zorg te dragen, dat geen harer vertegenwoordigers in het Parlement enz., stemt voor gelden, welke bestemd zijn voor oorlogsdoeleinden. Mocht eenige partijgenoot in eenig land zich daaraan niet houden, dan is zoo'n Partij verplicht dat lid te royeeren.

A m e n d e m e n t.

Achter „elke aangesloten Partij” te lezen: „Er voor ijvert” en de laatste zin geheel te laten vervallen.

Afd. Rotterdam 5.

10. Afd. Middelburg.

Het congres draagt het P. B. op, met de arbeiderspartijen, die daarvoor in aanmerking kunnen komen, en met het I. V. V. overleg te plegen over de mogelijkheid en de wijze van doorvoering van de georganiseerde en gemeenschappelijke weigering tot het verrichten van militairen dienst van den eersten dag af, waarop een tot het voeren van een oorlog gegeven mobilisatiebevel van kracht wordt.

A m e n d e m e n t e n.

Te doen vervallen: „Tot het voeren van een oorlog”.

Afd. Tilburg.

Laatste gedeelte te lezen: „Waarop een mobilisatiebevel gegeven wordt”.

11. Afd. Musselkanaal.

Het Congres draagt het Partijbestuur op, om op het eerstvolgende Internationaal Congres te werken in de richting van geen man en geen cent voor het militarisme.

12. Afd. Olst.

Het Congres neemt met voldoening kennis van het besluit van den Partijraad: Geen man en geen cent voor het militarisme, en noodigt ieder partijgenoot uit hiervoor te propageeren.

III. De Internationale.

MOTIE.

13. Afd. Amsterdam VII.

Vervallen.

14. Afd. Amsterdam VIII.

MOTIE.

Het Congres der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij in Nederland;

overtuigd dat de bevrijding der arbeidersklasse door het socialisme alleen kan worden bereikt door een eendrachtig handelend proletariaat;

van oordeel dat de methode van klassenstrijd aangewend door de Derde Internationale nimmer de basis zal kunnen vormen, waarop de strijd voor de bevrijding der arbeidende klasse zal kunnen worden gevoerd;

besluit den vertegenwoordiger der S.D.A.P., zitting hebbende in het Uitvoerend Comité der Tweede Internationale op te dragen, er bij bedoeld Comité met alle kracht op aan te dringen, dat met de socialistische groepen, die noch tot de Tweede, noch tot de Derde Internationale behooren, of met de eventueel te stichten nieuwe Internationale in verbinding worde getreden, teneinde tot de oprichting van één eenswillende socialistische Internationale te kunnen geraken.

15. Helder (groep).

MOTIE.

Het Congres, overtuigd dat eenheid van optreden in de internationale-socialistische beweging noodzakelijk is,

noodigt het P. B. uit alles te doen wat de eenheid kan bevestigen van alle socialistische partijen, niet staande op het standpunt van Moscou

en gaat over tot de orde van den dag.

16. Afd. Amsterdam I.

Het Congres draagt het P. B. op, onverwijld al zijn invloed op internationaal terrein aan te wenden, om te komen tot hereeniging der Tweede met de z.g. gereconstrueerde Internationale.

17. Afd. Enschedé.

Het Congres der S. D. A. P. besluit zich af te scheiden van de Tweede Internationale en draagt het Partijbestuur op, in samenwerking met de socialistische partijen, welke zich met de 2e en 3e Internationale niet kunnen vereenigen, te werken om te komen tot een nieuwe Internationale.

18. Afd. Goor.

De S. D. A. P. in Nederland kan alleen bij die internationale aangesloten zijn, die op het standpunt staat van geen man en geen cent voor het militarisme.

A m e n d e m e n t .

De Afd. Brunssum stelt voor de motie's 18-23 te doen vervallen en samen te vatten in de volgende motie:

„Het Congres drage het P.B. op, al 't mogelijke in het werk te stellen om te komen tot een betere Internationale, waarin allen bevrediging vinden, en ontbinden dan de 2e Internationale.

Afd. Brunssum.

19. Den Haag I.

De Partij besluite, zich van de Tweede Internationale af te scheiden en zich in verbinding te stellen met die partijen, die de Internationale op nieuwere grondslagen willen vestigen.

20. Afd. Krommenie.

De Partij besluite tot opheffing der Tweede Internationale mede te werken, en verleene haar verdere medewerking tot stichting eener Internationale met die partijen, welke te Weenen voor dit doel reeds een voorloopige bespreking hebben gehouden.

21. Afd. Rotterdam V.

Het Congres noodigt het P. B. uit, stappen te doen tot het stichten van een Internationale op sociaal-democratischen grondslag en pogingen van andere groepen of partijen in deze richting te steunen.

22. Afd. Rotterdam VI.

De Partij trede uit de Tweede Internationale en het Congres draagt het Partijbestuur op, zich in verbinding te stellen met de z.g. reconstrueurs.

23. Afd. Werkendam.

De S. D. A. P. treedt uit de Tweede Internationale en reconstrueert met de andere uitgetreden socialistische partijen een nieuwe Internationale.

24. Afd. Losser.

Het Congres drage de delegatie in het Internationaal Bureau op, krachtige pogingen in het werk te stellen, teneinde de Belgische vertegenwoordiger in dat Bureau, de heer Vandervelde, te doen vervangen door een ander Belgisch partijgenoot.

A m e n d e m e n t e n .

Te lezen in plaats van: „door een ander Belgisch partijgenoot” „door een ander partijgenoot”.

Afd. Rotterdam 4.

Toe te voegen: ook met de z.g. andere socialistische vertegenwoordigers in de Belgische Partij totaal te breken en ze niet langer als partijgenooten te erkennen.

Afd. Nijverdal.

IV. De Pers.

„Het Volk” (Redactie).

25. Afd. Bloemendaal.

In „Het Volk” verschijne geregeld, ter wille van de propaganda en reputatie van het blad, een redactioneel hoofdartikel van propagandistische, opvoedende en bezielende kracht, zooals voorheen het geval was.

A m e n d e m e n t .

Toe te voegen: „en de Voorwaarts”.

Afd. Rotterdam 4.

26. Afd. Brunssum.

In de 1ste editie van „Het Volk” wordt voortaan minder Amsterdamsch nieuws en Amsterdamsche raadsverslagen opgenomen. Deze ruimte wordt beschikbaar gesteld voor nieuws uit die streken, waar de eerste editie gelezen wordt.

A m e n d e m e n t.

„Het Congres acht het noodzakelijk, dat nieuwsberichten enz. uit verschillende streken en plaatsen van ons land zooveel mogelijk worden opgenomen in alle edities van „Het Volk” en verzoekt het Partijbestuur dringend daartoe zoo spoedig mogelijk de noodige maatregelen te willen treffen.”

Afd. Bussum.

27. Afd. Brunssum.

In het „Wetenschappelijk Bijvoegsel” worden voortaan meer artikelen gewijd aan het onderwerp „Geestelijke Stroomingen”.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „in de richting der nieuw en vrije gedachte”.

Afd. Purmerend.

28. Afd. Brunssum.

Bij „Het Volk” wordt een wekelijksch bijvoegsel uitgegeven onder den naam „Sportblad”.

A m e n d e m e n t e n.

Toe te voegen: „zoo uitgebreid mogelijk”.

Afd. Purmerend.

Toe te voegen: „waarin meer dan voorheen de oostelijke sport behartigd wordt”.

Afd. Gorssel.

Toe te voegen: „op de wijze zooals de Notenkraaker uitgegeven wordt”.

Afd. Rotterdam IX.

29. Afd. Epe.

Het Congres besluit, dat van het dagblad „Het Volk” zoo spoedig mogelijk een Zaterdageditie wordt uitgegeven, waarop kwartaalabonnementen genomen kunnen worden, zulks om minder kapitaalkrachtigen met ons partijblad in aanraking te brengen.

A m e n d e m e n t e n.

Te lezen: Het Congres besluit, dat het Dagblad „Het Volk” op Zaterdag een Zondageditie geeft met een overzicht van de afgelopen week.

Afd. Santpoort.

Kwartaalabonnementen te doen vervallen en te lezen: „waarop afzonderlijke weekabonnementen genomen kunnen worden, enz.”

Afd. Arnhem.

30. Afd. Hengelo. (O.)

Het Partijbestuur neme maatregelen om te trachten, dat in „Het Volk” meer Twentsch nieuws wordt opgenomen, dan tot heden gebeurt.

A m e n d e m e n t.

Inplaats „Twentsch” te lezen „Overijselsch”.

Afd. Deventer.

31. Afd. Musselkanaal.

Het Congres dringt er bij het Partijbestuur op aan, in verband met de critiek op den

8-urendag en het wijzen op het toenemende kroegbezoek, zooveel mogelijk ruimte in „Het Volk” beschikbaar te willen stellen voor propaganda voor de drankbestrijding.

32. Afd. Twello, Terwolde, Voorst, Wilp.

De Amsterdamsche raadsverslagen en het „kommunistisch geharrewar” in dien raad worden in veel beknopter vorm dan thans geschiedt in „Het Volk” opgenomen.

De ontstane ruimte kome aan het algemeen gedeelte ten goede.

33. Afd. Wydenes.

Het Congres, overwegende dat er op het platteland, voornamelijk onder de kleine tuinders, een arbeidsveld braak ligt wat betreft de propaganda voor het socialisme, draagt het P.B. op:

de inhoud van „Het Volk” zoodanig te wijzigen, dat het ook voor deze groep aantrekkelijk wordt.

34. Afd. Zutphen.

De afdeling wenscht, dat in „Het Volk” kome een rubriek „Geestelijke Stroomingen”.

„Voorwaarts”.

35. Afd. Werkendam.

In het dagblad „Voorwaarts” wordt zoo mogelijk de afloop van alle publieke en onderhandsche aanbesteding van bouw- en waterwerken gepubliceerd.

V. „Het Volk” (exploitatie).

36. Afd. Amsterdam III.

Het Congres benoeme een commissie van ten hoogste 5 personen, welke de exploitatie van „Het Volk” onderzoekt;

deze commissie brengt binnen 6 maanden rapport uit aan het Partijbestuur, dat dan maatregelen neemt waartoe dit rapport aanleiding geeft, terwijl aan het volgende Congres mededeeling van dit rapport en de genomen maatregelen gedaan wordt.

37. Afd. Amsterdam VIII.

Het Congres besluite tot het instellen van een commissie, samengesteld uit leden van het P.B. en uit bestuurders van de Federatie Amsterdam, waarin tevens opgenomen de directeur en de algemeene hoofdredacteur van „Het Volk”, wier taak zal zijn te onderzoeken wanneer de uitbreiding van het hoofdorgaan der Partij met een ochtendblad kan worden verwacht;

en welke commissie binnen 3 maanden na het Congres rapport van haar bevindingen aan het Partijbestuur uitbrengt.

A m e n d e m e n t e n .

Te lezen: „Het Partijbestuur benoeme onmiddellijk na het congres een commissie van deskundigen, waarin opgenomen de direktoren en hoofdredacteurs van „Het Volk”, „Vooruitgang” en „Voorwaarts” welke zal onderzoeken:

1e. de tegenwoordige wijze van exploitatie en de organisatie van onze dagbladpers;

2e. de mogelijkheid van concentratie van onze dagbladpers, door b.v. het oprichten van een naamlooze vennootschap tot exploitatie van sociaal-democratische dagbladen in Nederland;

3e. de mogelijkheid van oprichting van soc-dem. dagbladen in verschillende gewesten door een dergelijke instelling;

4e. de mogelijkheid van de uitgave van een ochtendblad van „Het Volk” voor Amsterdam en den naasten omtrek.

Deze commissie zal zoo spoedig mogelijk haar rapport aan het Partijbestuur uitbrengen, dat gemachtigd wordt eventueele voorstellen dezer commissie ten spoedigste uit te voeren.”

Afd. Amsterdam 1.

In plaats van „uit bestuurders van de federatie Amsterdam” te lezen: „uit een gedelegeerde der federatie Amsterdam en van ieder der gewestelijke Federatiebesturen”.

In plaats van „wanneer de uitbreiding van het hoofdorgaan der Partij met een ochtendblad kan worden verwacht” te lezen: 1e of de uitbreiding van het hoofdorgaan der Partij met een ochtendblad in het belang der Partij wenschelijk is en zoo ja, wanneer deze uitbreiding vermoedelijk kan worden verwacht en 2e of het in het belang der Partij wenschelijk, en zoo ja, in hoeverre het uitvoerbaar is, al of niet met ter zijde latting van de uitbreiding van „Het Volk” met een ochtendblad, te geraken tot de oprichting van dagelijks, althans voorloopig meermalen per week verschijnende partijbladen in verschillende gewesten.”

In plaats van „binnen 3 maanden” te lezen „binnen zes maanden”.

Afd. Middelburg.

Toe te voegen: „en de federatie Rotterdam” en verder te lezen: „Hoofdredacteur van „Het Volk” en „Voorwaarts.”

Afd. Rotterdam 4.

Achter de eerste alinea te lezen: „en na te gaan of een grooter formaat mogelijk is”.

Afd. Rotterdam IX.

38. Afd. Arnhem.

Het Partijbestuur overwege, in overleg met de directie van „Het Volk”, om den abonnementsprijs te verlagen.

39. Afd. Goor.

Het Congres besluite den prijs van „Het Volk” op 20 cents per week te brengen.

40. Afd. Neede.

De afdeeling Neede der S. D. A. P. zag gaarne, dat het Congres het daarheen leidde, dat ons dagblad „Het Volk” weer in prijs daalde, opdat het voor iederen arbeider bereikbaar is.

41. Afd. Rotterdam II.

Het Congres draagt de directies der Partijbladen op, een scherpere censuur dan tot nog toe op de advertenties uit te oefenen.

A m e n d e m e n t.

Te lezen als volgt: „Het Congres draagt de Directie der Partijbladen op, om geen advertenties te plaatsen welke in strijd zijn met het Partijbelang.

Toe te voegen: „en die van den drankhandel te weren”.

Afd. Purmerend.

VI. Organisatie.

42. Ammerstol (groep).

Het Congres besluite, dat de groepsindeelingen vervallen en gelegenheid wordt gegeven, dat iedere afdeling afzonderlijk één afgevaardigde naar het Congres zendt.

43. Afd. Beverwijk.

Het Congres besluite, de groepsvertegenwoordiging te laten vervallen.

44. Afd. Purmerend.

Het Partijbestuur organiseere op dagen als Kerstmis geen cursussen voor sprekers enz., daar dan het platteland geen sprekers krijgt voor vergaderingen op die dagen.

45. Afd. Rotterdam VIII.

Het Congres neme het besluit het Correspondentieblad op te heffen, als zijnde overbodig.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „En de correspondentie te doen opnemen in Het Volk”.

Afd. Purmerend.

46. Afd. Sliedrecht.

Het Congres besluite, dat de afdelingen met meer dan honderd leden minstens een afgevaardigde ter Congressse kunnen zenden.

A m e n d e m e n t.

Aldus te lezen:

De afdelingen in de groote steden verminderen hun aantal kandidaten naar het Congres in dezen zin, dat zij niet meer dan 1 afgevaardigde zenden per 400 leden en per afdeling niet meer dan 2. De landelijke afdelingen of groepen zenden voor elke 100 leden 1 afgevaardigde, met een maximum van 3 afgevaardigden.

Afd. Brunssum.

VII. Propagandisten.

47. Afd. Goor.

De door de Partij of gewesten bezoldigde propagandisten mogen geen enkele openbare functie bekleeden.

A m e n d e m e n t.

Bij te voegen: „dan met goedvinden van Partijbestuur of gewestelijke federatie”.

Afd. Den Haag 1.

48. Afd. Holwerd.

Het Congres besluite, dat de Tweede Kamerleden en propagandisten zich geheel zullen wijden aan de hen opgedragen partijfuncties.

A m e n d e m e n t.

Bij te voegen: „en geen nevenfuncties te aanvaarden dan met toestemming van het Partijbestuur”.

Afd. Den Haag 1.

49. Afd. Sliedrecht.

Het Congres besluite, dat door de gewestelijke propagandisten geen nevenfuncties mogen worden aanvaard dan na overleg en onder goedkeuring van het P.B.

A m e n d e m e n t.

Te lezen vóór „nevenfuncties”: „openbare”.
Na het woord „goedkeuren” te lezen: „van het betrokken gewestelijk bestuur en het P.B.”

50. **Afd. Zuilen.**

Het Congres noodigt het P.B. uit, voor het gewest Utrecht een propagandist te benoemen.

VIII. Propaganda.

51. **Partijbestuur.**

Er worde in den loop van den zomer van 1921 een soc.-dem. week georganiseerd.

A m e n d e m e n t.

Hiervoor wordt vastgesteld de week van 4 tot 11 September, waarna op 18 September in alle provinciale hoofdsteden meetings worden belegd voor de Socialisatie.

Afd. Amsterdam 1.

52. **Afd. Arnhem.**

Het Partijbestuur stelde een commissie in, met opdracht onderzoek te doen, naar de meest geschikte wijze, waarop het socialisme onder de jonge intellectueelen gepropageerd kan worden.

53. **Afd. Bakkeveen.**

Het Congres besluite, dat kleine, zwakke plattelandsafdeelingen, die moeite hebben om staande te blijven, meer dan tot dusverre door het P. B. worden geholpen bij openbare vergaderingen aan sprekers van den bovensten rang.

54. **Afd. Baarn.**

De Partij organiseere elk jaar op een werkdag een landelijke demonstratie voor „Socialisatie”.

A m e n d e m e n t e n.

Toe te voegen: „en de actie voor internationale en nationale ontwapening”.

Afd. Deventer.

Achter „weekdag” te voegen: „zoo mogelijk in overleg met andere organisaties”.

55. **Afd. Eibergen.**

De Partij geve elk jaar een brochure uit, waarin beknopt maar duidelijk vermeld wordt, het belangrijkste werk, dat door de Staten-Generaal in een zittingsjaar is verricht en de houding, daarbij door de verschillende partijen aangenomen.

56. **Afd. Krommenie.**

Het Partijbestuur steune de kleine afdeelingen door het zenden (op aanvraag) van debaters, wanneer er tegenstanders van ons beginsel, in hun plaats van inwoning openbare vergaderingen houden.

De daaraan verbonden onkosten voor een deel door het Partijbestuur te dragen.

57. **Afd. Rotterdam V.**

Het Congres, gezien het feit, dat de afdeelingen in hun propaganda zeer worden belemmerd door het niet beschikbaar zijn van sprekers, dringt er bij het P. B. op aan, dat zulks door een doeltreffende organisatie worde voorkomen.

58. Afd. Winterswijk en Aalten.

Het Congres draagt het Partijbestuur op de propaganda onder de kleine boeren ten spoedigste te bevorderen. De schriftelijke wordt als eerst noodige, het eerst aangepakt.

59. Afd. Wijdenes.

Het Congres draagt het P.B. op er de propagandisten op te wijzen, dat zij hun onderwerpen meer dan tot nu toe aanpassen aan de geestelijke stroomingen en plaatselijke toestanden, wat betreft hun propaganda op het platteland.

60. Afd. Zutphen.

De Partij besluite tot weder-invoering van de „Roode Dinsdagen” thans voor de propaganda voor de „Socialisatie”.

A m e n d e m e n t e n .

Toe te voegen: „en de actie voor internationale en nationale ontwapening”.

Afd. Deventer.

Te laten vervallen: „thans voor de propaganda voor de Socialisatie”.

Afd. Leiden.

IX. Reglement.

61. Partijbestuur.

In hoofdstuk IV „van het Congres” wordt art. 36 gelezen: „De verblijfkosten tot een telkenjare door het Congres op voorstel van het P. B. vast te stellen bedrag per Congresdag en de reiskosten worden uit de Partijkas vergoed.”

62. Partijbestuur.

In hoofdstuk VII van het Huishoudelijk Reglement „Van de Pers” vervallen de artikelen 52, 53, 54.

Art. 55 luidt:

De hoofdredactie van het Partijorgaan en van de andere door de Partij uitgegeven dagbladen worden enz.

A m e n d e m e n t .

Het eerste gedeelte van dit voorstel te laten vervallen.

Afd. Rotterdam 5.

63. Partijbestuur.

Art. 49 van het Huishoudelijk Reglement der Partij worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week voor:

	Per week
Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.07
Bij een inkomen tot en met f 20.—	- 0.10
” ” ” ” ” ” ”	- 25.— - 0.12
” ” ” ” ” ” ”	- 30.— - 0.15
” ” ” ” ” ” ”	- 35.— - 0.20
” ” ” ” ” ” ”	- 40.— - 0.25
” ” ” ” ” ” ”	- 45.— - 0.30
” ” ” ” ” ” ”	- 50.— - 0.35
” ” ” ” ” ” ”	- 50.— - 0.40
” ” ” ” ” ” ”	- 50.— - 0.40

De contributie voor de vrouwelijke leden zonder eigen inkomen, bedraagt minstens f 0.10, indien het vrouwen betreft, wier echtgenooten in een der drie hoogste contributieklassen vallen. (f 45 of meer weekverdienste).

VERSLAG OVER HET JAAR 1920.

Inleiding.

Reeds in het verslag over het jaar 1919 werd geconstateerd, dat de reusachtige toename van ons ledental over 1918 en het begin van 1919 had plaats gemaakt voor een achteruitgang over de laatste kwartalen van 1919 en het begin van 1920.

Daarnaast werd de hoop uitgesproken, dat met het Haarlemsche Congres de periode van slapte in actie en propaganda zou worden afgesloten.

Deze laatste verwachting is tot op zekere hoogte niet beschaamd geworden. De clericale machthebbers in de landsregering drongen ons door de indiening van de z.g. anti-revolutiewet den strijd op, nog voor bovengenoemd verslag aan het Congres was uitgebracht.

Partij en Vakbeweging namen eensgezind den handschoen op. Op tal van plaatsen in het land werden vergaderingen belegd tegen bovenbedoeld wetsontwerp en een eéndaagsche proteststaking zette de kroon op deze actie; onze Kamerfractie gaf door obstructie uiting in het parlement aan de verontwaardiging, die onder het proletariaat leefde. Onze parlementaire en buiten-parlementaire middelen schoten echter te kort om de aanneming te verhinderen: het clericalisme, gesteund door de overblijfselen van hetgeen eertijds liberalisme heette, zegvierde.

Deze opleving van het revolutionair sentiment der arbeiders is, evenmin als de daarna ingezette actie onder de leus: „Tegen de reactie, voor de socialisatie”, in staat geweest de inzinking van ons ledental te doen eindigen.

Gebrek aan geestdrift, voortspruitend uit pessimisme ten opzichte van het reeds bereikte bij sommige oudere, naast een zeker gevoel van voldaanheid over de ietwat verbeterde levenspositie bij vele jongere arbeiders, deden de vraag rijzen, of de wereldoorlog wel voldoende is geweest om durenden strijd te kweken tegen het stelsel, dat hem ontketende.

Mogen de pessimisten, bij de aanschouwing van de invoering van de wet op den 8-urendag, het algemeen kiesrecht voor vrouwen en mannen, enz. bedenken, dat dit vruchten zijn van den strijd der sociaal-demokratie!

Mogen de eenigzins-voldanen in de thans heerschende crisis opnieuw een bewijs vinden, dat van een afdoende verbetering van het arbeiderslot onder het kapitalisme geen sprake kan zijn, en dat alleen taai volgehouden strijd tegen een stelsel, dat ons oorlog en crisis bracht, het eenige middel is om te komen tot een samenleving, die ons socialistisch ideaal benadert. Dan zal de lusteloosheid plaats maken voor strijdersgeestdrift; de inzinking voor nieuwe opbloei.

Aantal Afdelingen en leden.

Het aantal afdelingen der Partij bedroeg op:

31 December 1917	455
31 „ 1918	594
31 „ 1919	645
31 „ 1920	613

In den loop van 1920 werden 40 afdelingen opgeheven, opgericht werden 13 afdelingen, terwijl in 5 gevallen samensmelting van afdelingen plaats had.

Hoewel er dus in het jaar 1920 een teruggang van 32 afdelingen te constateeren valt, is er sedert 31 December 1917 een vooruitgang van 158 afdelingen te boeken. De snelle toevoeging van nieuwe, vaak zwak gefundeerde afdelingen in 't laatst van 1918 en het begin van 1919, bracht vanzelf het gevaar mede, dat deze afdelingen bij gebrek aan flinke plaatselijke leiding even snel weer teniet zouden gaan als zij gesticht waren. 't Zal ons een prikkel moeten zijn onze leden zoo te scholen en te ontwikkelen, dat het gebrek aan leidende krachten geen oorzaak meer behoeft te zijn van het verloren gaan van zulke voortdurenden bijstand behoevende afdelingen.

Het aantal afdelingsleden der Partij bedroeg op:

31 December 1919	47.870
31 „ 1920	37.412

Hierbij komen 66 verspreide leden (op 31 Dec. 1919 64), zoodat de Partij op 31 December 1920 totaal 37.478 leden telde. Het aantal ging dus in den loop van 1920 met 10.456 achteruit; dit is met 21,8 %.

Ledental vanaf 31 December 1917:

31 December 1917	26987
31 „ 1918	37628
31 „ 1919	47870
31 „ 1920	37412

Uit bovenstaand lijstje blijkt, dat wij in het laatst van 1919 en over het jaar 1920 bezig geweest zijn onze „oorlogswinst" te verliezen.

Op zichzelf moge dat geen sterk verontrustend verschijnsel zijn, — 't zal toch voor al onze leden, van de eenvoudigste tot de meest vooranstaande, een prikkel moeten zijn alle krachten in te spannen, om te zorgen, dat „het verliezen van oorlogswinst" niet gevolgd worde door „inteeeren op ons ledenkapitaal".

Het aantal vrouwelijke leden bedroeg op:

31 December 1917	4769	(17.7 %)
31 „ 1918	6900	(18.3 %)
31 „ 1919	10024	(20.9 %)
31 „ 1920	7642	(20.4 %)

Moge de verhouding tusschen het aantal mannelijke en het aantal vrouwelijke leden een aansporing zijn tot intensiever propaganda onder de vrouwen, — het feit, dat de afname van het aantal vrouwen over 1920 in verhouding lang niet zoo groot is geweest als dat van het aantal Partijleden in 't algemeen, wijst er op, dat het werk onder de vrouwen niet te vergeefs is geweest.

In de tien grootste gemeenten bedroeg het aantal vrouwelijke leden:

	op 31 Dec. 1920	op 31 Dec. 1919		op 31 Dec. 1920	op 31 Dec. 1919
Amsterdam.....	1092 (22.4 %)	1307 (23.7 %)	Haarlem.....	170 (35.6 %)	197 (36.8 %)
Rotterdam.....	575 (26.1 %)	716 (26.8 %)	Arnhem.....	110 (23.9 %)	147 (24.6 %)
Den Haag.....	455 (25.5 %)	526 (26.4 %)	Nijmegen.....	47 (20.1 %)	73 (21.8 %)
Utrecht.....	160 (19.5 %)	154 (16.6 %)	Tilburg.....	24 (19.4 %)	26 (15.7 %)
Groningen.....	176 (25.3 %)	214 (28.5 %)	Leiden.....	91 (21.1 %)	85 (19.—%)

Staat A geeft een nauwkeurig overzicht over het ledenverloop in 1920:

A

1920

Partijgewesten	Aantal leden 31-12-1919	Toegetroden			Afgeschreven wegens:						Aantal leden 31-12-1920
		Nieuw in- geschreven	Overgeschr. uit andere afdeelingen	Totaal toegetroden	Verhuizing	Bedanken	Contributie- schuld	Royement	Overlijden en andere oorzaken	Totaal af- geschreven	
Friesland.....	5524	561	164	725	379	1403	40	14	22	1858	4391
Groningen.....	4696	591	98	689	266	1524	75	8	21	1894	3491
Drente.....	1993	203	41	244	81	612	90	4	4	791	1446
Overijsel.....	3140	313	35	348	119	920	63	4	9	1115	2373
Gelderland.....	4997	719	55	774	264	1672	81	15	10	2042	3729
Utrecht.....	2185	308	84	392	126	717	47	4	5	899	1678
Noord-Holland (noord).....	3842	389	46	435	143	999	32	39	6	1219	3058
Noord-Holland (zuid).....	2534	236	116	352	166	609	59	4	11	849	2037
Amsterdam.....	5501	479	468	947	545	796	205	8	20	1574	4874
Rotterdam.....	2672	316	142	458	181	674	56	1	16	928	2202
Den Haag.....	1995	219	81	300	108	365	26	—	10	509	1786
Zuid-Holland.....	5567	546	58	604	187	1677	192	13	27	2096	4075
Zeeland.....	786	102	24	126	63	224	31	5	4	327	585
Noord-Brabant.....	962	164	19	183	58	282	11	2	2	355	790
Limburg.....	1476	219	37	256	113	694	16	7	5	835	897
Totaal.....	47870	5365	1468	6833	2799	13168	1024	128	172	17291	37412

Staat B geeft den loop aan van het aantal afdelingen en hun verdeling over de verschillende provincie's vanaf 1910:

B

GEWESTEN	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920
Groningen.....	20	26	37	51	48	46	51	58	75	84	78
Friesland.....	58	71	74	90	89	86	87	90	100	111	105
Drente.....	7	8	11	21	27	28	33	30	41	51	43
Overijsel.....	19	23	22	23	25	23	24	25	39	34	37
Gelderland.....	24	22	25	30	34	34	32	40	68	66	59
Utrecht.....	4	7	7	8	6	10	11	16	19	19	19
Noord-Holland (noord).....	26	29	44	70	44	46	46	51	57	60	60
Noord-Holland (zuid).....					28	27	27	20	25	29	29
Amsterdam.....	9	9	9	9	9	9	9	24	24	24	24
Rotterdam.....	6	6	6	7	7	6	6	6	8	9	9
Den Haag.....	4	4	4	4	4	4	4	4	7	7	7
Zuid-Holland.....	23	21	29	50	49	45	50	52	75	89	83
Zeeland.....	7	7	5	12	15	15	16	13	15	21	19
Noord-Brabant.....	6	7	5	5	7	7	7	9	15	17	17
Limburg.....	7	10	6	9	14	9	7	17	26	24	24
Totaal.....	220	253	284	389	406	395	410	455	594	645	613

Staat C geeft een groepeerings over de laatste jaren van de afdelingen volgens hun ledental, benevens de toe- en afname van het aantal afdelingen in de verschillende provincies in het land:

Verdeeling der afdelingen in groepen	FRIESLAND					GRONINGEN					DRENTE					OVERIJSEL				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
en met 6 leden..	2	2	1	2	—	1	1	—	1	—	2	—	1	1	— 1	1	1	1	4	+ 3
7 t/m 25 leden	43	44	47	52	+ 9	36	39	28	35	— 1	12	17	23	25	+ 13	9	21	14	18	+ 9
26 " 50 "	26	29	33	28	+ 2	13	23	31	29	+ 16	12	16	18	12	—	8	5	4	4	— 4
51 " 100 "	13	12	14	13	—	5	5	15	8	+ 3	2	5	5	2	—	2	6	7	3	+ 1
101 " 200 "	5	12	13	8	+ 3	1	5	4	3	+ 2	1	2	3	3	+ 2	3	3	3	5	+ 2
201 " 500 "	1	—	3	2	+ 1	1	2	6	1	—	1	1	1	—	— 1	2	3	4	3	+ 1
501 " 1000 "	—	1	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
en de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	90	100	111	105	+ 15	58	75	84	78	+ 20	30	41	51	43	+ 13	25	39	34	37	+ 12
Verdeeling der afdelingen in groepen	GELDERLAND					UTRECHT					NOORD-HOLLAND (Noord)					NOORD-HOLLAND (Zuid)				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
en met 6 leden..	1	3	3	2	+ 1	—	—	—	1	+ 1	2	2	2	1	— 1	—	—	—	1	+ 1
7 t/m 25 leden	14	27	23	22	+ 8	5	4	4	5	—	21	21	19	25	+ 4	5	6	8	11	+ 6
26 " 50 "	10	16	16	16	+ 6	4	7	6	4	—	15	15	18	21	+ 6	7	6	8	4	— 3
51 " 100 "	11	13	11	10	— 1	3	2	1	1	+ 1	8	10	12	7	— 1	2	6	4	6	+ 4
101 " 200 "	1	6	8	5	+ 4	4	3	4	1	— 3	4	9	5	5	+ 1	4	6	6	5	+ 1
201 " 500 "	3	2	4	4	+ 1	—	3	4	4	+ 4	1	—	3	—	— 1	2	1	3	2	—
501 " 1000 "	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	+ 1	—	—	—	—	—
en de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	40	68	66	59	+ 19	16	19	19	19	+ 3	51	57	60	60	+ 9	20	25	29	29	+ 9
Verdeeling der afdelingen in groepen	ZUID-HOLLAND					ZEELAND					NOORD-BRABANT					LIMBURG				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
en met 6 leden..	—	—	1	4	+ 4	—	—	1	5	+ 5	—	—	1	3	+ 3	—	—	—	2	+ 2
7 t/m 25 leden	23	28	37	36	+ 13	9	8	11	6	— 3	6	7	7	7	+ 1	10	14	9	13	+ 3
26 " 50 "	13	23	21	27	+ 14	1	2	3	5	+ 4	1	2	4	1	—	5	7	4	4	— 1
51 " 100 "	6	14	19	9	+ 3	2	4	4	1	— 1	1	2	1	3	+ 2	1	3	7	3	+ 2
101 " 200 "	6	5	5	2	— 4	1	1	2	2	+ 1	1	4	3	2	+ 1	1	1	3	1	—
201 " 500 "	4	5	6	5	+ 1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	+ 1	—	1	1	1	+ 1
501 " 1000 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
en de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	52	75	89	83	+ 31	13	15	21	19	+ 6	9	15	17	17	+ 8	17	26	24	24	+ 7
Verdeeling der afdelingen in groepen	AMSTERDAM					ROTTERDAM					DEN HAAG en SCHEVENINGEN					HET LAND				
	Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.					Aantal afd. op 31 Dec.				
	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname	1917	1918	1919	1920	Toe- of afname
en met 6 leden..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	9	11	27	+ 18
7 t/m 25 leden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	193	236	230	255	+ 62
26 " 50 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	115	151	166	155	+ 40
51 " 100 "	4	2	1	2	— 2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	60	84	101	71	+ 11
101 " 200 "	11	10	9	11	—	3	3	1	3	—	2	3	1	2	—	48	73	70	58	+ 10
201 " 500 "	9	12	14	11	+ 2	3	5	8	6	+ 3	1	4	6	5	+ 4	28	39	64	45	+ 17
501 " 1000 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	— 1	2	2	3	2	—
en de 1000 leden.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal.....	24	24	24	24	—	6	8	9	9	+ 3	4	7	7	7	+ 3	455	594	645	613	+ 158

Staat D geeft aan hoe in de laatste jaren de leden over de verschillende groepen zijn verdeeld, alsmede de verhouding in procenten van het aantal leden in de gegroepde afdelingen tot het totaal aantal leden van het gewest.

Verdeeling der afdelingen in groepen	FRIESLAND					GRONINGEN					DRENTÉ					OVERIJSEL				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	10	12	6	9	- 1	6	5	-	6	-	12	-	6	6	- 6	4	6	6	19	+
Van 7 t/m 25 leden	0,3 %	0,3 %	0,1 %	2,0 %	+ 228	0,3 %	0,2 %	-	0,2 %	- 6	1,1 %	-	0,3 %	0,4 %	+ 215	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,8 %	+
.. 26 .. 50 ..	609	724	797	837	+ 228	560	638	471	554	- 6	169	259	368	384	+ 215	133	323	242	259	+
.. 51 .. 100 ..	17,7 %	15,9 %	14,5 %	19,1 %	+ 69	24,4 %	20,5 %	10,1 %	15,8 %	+ 567	15,5 %	15,5 %	18,4 %	26,8 %	+ 25	8,7 %	14,1 %	7,7 %	10,9 %	+
.. 101 .. 200 ..	910	942	1201	979	+ 69	427	849	1062	994	+ 567	418	604	667	443	+ 25	321	216	150	168	+
.. 201 .. 500 ..	26,4 %	20,7 %	21,7 %	22,3 %	+ 28	18,5 %	27,3 %	22,6 %	29,3 %	+ 223	38,4 %	36,2 %	33,4 %	30,5 %	+ 43	21,1 %	9,4 %	4,8 %	7,1 %	+
.. 501 .. 1000 ..	957	784	989	985	+ 28	349	363	1012	572	+ 223	107	320	298	150	+ 43	166	415	502	172	+
Boven de 1000 leden	27,8 %	17,2 %	17,9 %	22,3 %	+ 497	15,2 %	11,7 %	21,6 %	16 %	+ 289	9,8 %	19,2 %	15 %	10,3 %	+ 309	10,9 %	18,1 %	16 %	7,2 %	+
Totaal	592	1545	1649	1089	+ 497	178	431	336	467	+ 289	154	267	390	463	+ 309	418	431	448	673	+
.. 101 .. 200 ..	17,1 %	33,6 %	29,9 %	24,8 %	+ 123	7,7 %	13,9 %	7,1 %	13,2 %	+ 21	14,1 %	16 %	19,7 %	32 %	- 229	27,5 %	18,8 %	14,2 %	28,4 %	+
.. 201 .. 500 ..	369	-	217	492	+ 123	222	227	1065	201	- 21	229	218	264	-	- 229	476	908	1177	1082	+
.. 501 .. 1000 ..	10,7 %	-	3,9 %	11,3 %	-	9,6 %	7,3 %	22,6 %	5,6 %	+ 139	21,1 %	13,1 %	13,2 %	-	-	31,5 %	39,4 %	37,5 %	45,6 %	+
Boven de 1000 leden	-	561	665	-	-	558	593	752	697	-	-	-	-	-	-	-	-	615	-	-
Totaal	3447	4568	5524	4391	+ 944	2300	3106	4696	3491	+ 1191	1089	1668	1993	1446	+ 357	1518	2299	3140	2373	+
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	

Verdeeling der afdelingen in groepen	GELDERLAND					UTRECHT					NOORD-HOLLAND (Noord)					NOORD-HOLLAND (Zuid)				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	5	17	15	9	+ 4	-	-	-	5	+ 5	10	9	11	6	- 4	-	-	-	6	+
Van 7 t/m 25 leden	0,2 %	0,4 %	0,3 %	0,3 %	+ 100	8,6 %	4,1 %	2,9 %	4 %	- 22	0,4 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %	+ 91	5 %	5 %	97	154	+
.. 26 .. 50 ..	230	341	340	330	+ 100	122	224	235	143	+ 21	348	350	334	439	+ 91	78	97	154	199	+
.. 51 .. 100 ..	10,2 %	8,8 %	6,8 %	8,8 %	+ 167	12 %	13,5 %	10,8 %	8,5 %	+ 164	14,7 %	11,6 %	8,7 %	14,4 %	+ 196	278	20	6,1 %	3,0 %	+
.. 101 .. 200 ..	373	617	569	540	+ 167	146	165	75	310	+ 164	513	568	617	709	+ 196	115	393	303	435	+
.. 201 .. 500 ..	16,5 %	15,8 %	11,5 %	14,5 %	+ 126	14,4 %	10 %	3,4 %	18,5 %	- 46	21,7 %	18,8 %	16 %	23,2 %	+ 6	17,8 %	10,4 %	12,2 %	7,1 %	+
.. 501 .. 1000 ..	627	953	948	753	+ 126	160	486	619	114	- 46	573	649	763	679	+ 6	115	393	303	435	+
Boven de 1000 leden	27,9 %	24,5 %	19 %	20,2 %	+ 612	15,8 %	29,2 %	28,3 %	26,8 %	- 279	24,3 %	21,5 %	19,9 %	18,9 %	+ 294	7,3 %	20,4 %	12 %	21,4 %	+
Totaal	173	883	1031	785	+ 612	500	-	68	221	- 279	450	919	755	744	+ 294	566	496	623	494	+
.. 101 .. 200 ..	7,7 %	22,7 %	20,6 %	21 %	+ 467	-	719	925	819	+ 819	19,1 %	30,4 %	19,7 %	24,3 %	- 463	36,2 %	25,7 %	24,6 %	24,2 %	+
.. 201 .. 500 ..	845	516	1496	1312	+ 467	-	-	12,3 %	13,1 %	-	463	-	685	-	- 463	526	744	608	759	+
.. 501 .. 1000 ..	37,5 %	13,2 %	29,9 %	35,2 %	-	-	43,2 %	42,3 %	48,8 %	-	19,8 %	17,4 %	17,6 %	19 %	-	33,7 %	38,5 %	24 %	37,2 %	+
Boven de 1000 leden	-	568	598	-	-	-	-	-	-	-	-	525	677	581	+ 581	-	-	536	-	-
Totaal	2253	3895	4997	3729	+ 1476	1016	1663	2185	1678	+ 662	2357	3020	3842	3058	+ 701	1563	1930	2534	2037	+
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	

Verdeeling der afdelingen in groepen	ZUID-HOLLAND					ZEELAND					NOORD-BRABANT					LIMBURG				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	-	-	5	20	+ 20	-	-	6	26	+ 26	-	-	6	15	+ 15	-	-	-	12	+
Van 7 t/m 25 leden	430	497	562	528	+ 98	111	90	133	66	- 45	94	103	110	124	+ 30	186	239	152	183	+
.. 26 .. 50 ..	14,1 %	11,3 %	10,1 %	13 %	+ 500	-	62	114	186	+ 186	48	82	130	27	- 21	166	277	133	162	+
.. 51 .. 100 ..	485	817	808	985	+ 500	-	10,9 %	14,5 %	31,8 %	-	15,1 %	9,5 %	13,5 %	3,5 %	-	25,5 %	25,2 %	9 %	18 %	+
.. 101 .. 200 ..	406	991	1315	616	+ 210	185	301	245	53	- 132	73	132	78	181	+ 108	98	190	472	182	+
.. 201 .. 500 ..	13,3 %	22,5 %	23,7 %	15,1 %	- 459	46,3 %	52,9 %	31,2 %	9,1 %	+ 151	22,9 %	15,2 %	8 %	23 %	+ 123	15,1 %	17,3 %	32 %	20,3 %	+
.. 501 .. 1000 ..	760	461	599	301	- 459	103	116	288	254	+ 151	104	550	412	227	+ 216	200	147	385	146	+
Boven de 1000 leden	24,9 %	10,4 %	10,8 %	7,4 %	+ 653	-	20,4 %	36,6 %	43,4 %	-	32,6 %	63,4 %	42,9 %	28,6 %	-	30,8 %	13,4 %	26,1 %	16,4 %	+
Totaal	972	1644	2278	1625	+ 653	-	-	-	-	-	-	-	226	216	+ 216	-	244	334	210	+
.. 101 .. 200 ..	31,8 %	37,3 %	40,9 %	39,8 %	-	-	-	-	-	-	-	-	23,5 %	27,2 %	-	-	22,3 %	22,6 %	23,5 %	+
.. 201 .. 500 ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
.. 501 .. 1000 ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Boven de 1000 leden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	3053	4410	5567	4075	+ 1022	399	569	786	585	+ 186	319	867	962	790	+ 471	650	1097	1476	897	+
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	

Verdeeling der afdelingen in groepen	AMSTERDAM					ROTTERDAM					DEN HAAG en SCHEVENINGEN					HET LAND				
	Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December					Aantal leden op 31 December				
	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname	1917	1918	1919	1920	Toe-of afname
Tot en met 6 leden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47	49	61	139	+
Van 7 t/m 25 leden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,2 %	0,1 %	0,1 %	0,4 %	+
.. 26 .. 50 ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3036	3720	3726	3969	+
.. 51 .. 100 ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11,2 %	9,9 %	7,8 %	10,6 %	+
.. 101 .. 200 ..	290	189	94	188	- 102	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4061	5458	5996	5480	+
.. 201 .. 500 ..	7 %	4 %	2 %	4 %	+ 51	490	453	166	516	+ 36	323	533	182	359	+ 36	15,1 %	14,5 %	12,7 %	14,7 %	+
.. 501 .. 1000 ..	1582	1499	1366	1633	+ 51	31 %	23 %	6 %	23 %	+ 614	24 %	34 %	9 %	20 %	+ 1039	4092	5845	7094	5176	+
Boven de 1000 leden	38 %	30 %	25 %	33 %	+ 795	1072	1488	2506	1886	+ 614	388	1030	1813	1427	+ 1039	15,2 %	15,5 %	14,9 %	13,8 %	+
.. 101 .. 200 ..	2258	3344	4041	3053	+ 795	69 %	77 %	94 %	77 %	-	630	66 %	91 %	80 %	- 630	6243	9217	9249	8267	+
.. 201 .. 500 ..	55 %	66 %	73 %	63 %	-	-	-	-	-	-	29 %	66 %	91 %	80 %	-	8320	10363	16976	12284	+
.. 501 .. 1000 ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	47 %	-	-	-	-	30,8 %	27,6 %	35,5 %	32,8 %	+
Boven de 1000 leden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1188	2966	4768	2097	+
Totaal	4130	5032	5501	4874	+ 744	1552	1941	2672	2202	+ 650	1341	1563	1995	1786	+ 445	26987	37628	47870	37412	+
	100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %		100 %	100 %	100 %	100 %	

Ten slotte geeft staat E aan hoe de verhouding is tusschen het aantal kiezers (mannelijke en vrouwelijke) volgens de kiezersstatistiek 1920 en het aantal onzer leden in de verschillende provincies.

E.

PROVINCIE	Aantal kiezers volgens de kiezerslijst van 1920 voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal. 15 Mei 1920.	Aantal leden der Partij op 1 Juli 1920.	Procentelijke verhouding van het leden-tal der Partij tot het aantal kiezers voor de Tweede Kamer volgens de kiezerslijst van 1920.
N.-Brabant..	331513	868	0.261 %
Gelderland..	348229	4578	1.333 %
Z.-Holland..	793149	9095	1.146 %
N.-Holland..	672892	11169	1.659 %
Zeeland.....	117840	703	0.596 %
Utrecht.....	163470	1892	1.151 %
Friesland...	193830	5210	2.687 %
Overijsel...	206560	2803	1.356 %
Groningen..	174397	4201	2.408 %
Drente.....	89009	1616	1.515 %
Limburg....	177297	1266	0.714 %
Het Land...	3250247	43401	1.335 %

Bij de 43.401 leden van de partij op 1 Juli 1920 behooren ook die leden, die de leeftijd van 25 jaar nog niet bereikt hebben, en dus nog geen kiezer zijn. De procentelijke verhouding tusschen het aantal kiezers en 't aantal georganiseerde soc. dem. is dus nog ongunstiger, dan uit bovenstaand staatje blijkt.

Mede met het oog op de klacht, die van verschillende zijden werd vernomen, als zou het aantal „hoofdarbeiders”, dat de laatste jaren tot de Partij toetreedt, steeds verminderen, kan een statistiek over de beroepen, die onze leden uitoefenen van veel waarde zijn.

Wij hopen in het komend jaar op de medewerking van de afdeelfunctionarissen te mogen rekenen om een dergelijke statistiek te kunnen samenstellen.

Partijbestuur.

Overeenkomstig de bepalingen van statuten en reglement der Partij, waren door de afdeelingen voor de Partijbestuursverkiezing op het Congres 1920 te Haarlem de volgende kandidaten gesteld, die een candidatuur aanvaardden.

a. Voor lid van het Dagelijksch Bestuur.

Als leden:

W. H. Vliegen, Amsterdam (aftredend).

F. M. Wibaut, Amsterdam (aftredend).

A. B. Kleerekoper, Amsterdam (aftredend).

Als secretaris:

H. de Boer, Leeuwarden.

W. Landeweert, Santpoort.

Marie S. Roetman, Watergraafsmeer.

C. Werkhoven, Arnhem.

Als penningmeester:

J. G. van Kuijkhof, Amsterdam (aftredend).

Verder waren voor het D. B. de volgende kandidaten gesteld, welke verklaarden geen candidatuur te aanvaardden.

Als leden:

Mr. W. A. Bongers, R. Kuyper, Jos. Loopuit, mr. M. Mendels, F. S. Noordhof, mevr. C. Pothuis-Smit, R. Stenhuis, allen te Amsterdam.

Als voorzitter:

Mr. M. Mendels en R. Kuyper, beiden te Amsterdam.

Als secretaris:

H. J. Bruens, Amsterdam; A. H. Gerhard, Heemstede; F. v. d. Goes, P. Hoogland, J. H. Huybers, R. Kuyper, E. Kupers, A. S. de Levita, Jos. Loopuit, allen te A'dam; J. W. Matthijssen te Rotterdam; mr. M. Mendels, S. R. de Miranda, S. J. Pothuis, mevr. C. Pothuis-Smit, W. Rus, allen te Amsterdam; H. Schlosser te Rotterdam; G. J. A. Smit Jr., R. Stenhuis, mevr. L. Tilanus, allen te Amsterdam, mr. P. J. Troelstra, Scheveningen; A. de Vries, Zaandam; dr. Th. v. d. Waerden, Amsterdam, J. Westerhof, Alkmaar.

Bij enkele candidaatstelling werden tot leden van het D.B. gekozen: W. H. Vliegen als voorzitter en J. G. v. Kuijkhof als penningmeester, F. M. Wibaut en A. B. Kleerekoper.

Bij de stemming voor secretaris kreeg H. de Boer 346 stemmen, W. Landeweert 0, Marie S. Roetman 43 en C. Werkhoven 668 stemmen, zoodat verkozen werd C. Werkhoven, welke 15 Juni 1920 zijn functie aanvaardde.

Op de kandidaten voor de overige plaatsen in het P.B. werden uitgebracht totaal 969 stemmen, waarvan 21 blanco en 22 stemmen ongelidig. De volstreekte meerderheid was dus 464.

Hiervan verkregen:

Voor lid van het overige deel van het P.B.

Bergmeijer	607 stemmen.
Van Eck	302 "
Gerhard	438 "
Van der Goes	822 "
Groeneweg	830 "
Hermans	470 "
Kuyper	548 "
Loopuit	502 "
Nannenbergh	55 "
Sannes	838 "
Schaper	836 "
Schutter	47 "
Troelstra	926 "
Mevr. Wibaut	123 "

Na een herstemming tusschen Hermans en Loopuit waren verkozen:

Troelstra	met 926 stemmen.
Sannes	" 838 "
Schaper	" 836 "
Groeneweg	" 830 "
Van der Goes	" 822 "
Bergmeijer	" 607 "
Kuyper	" 548 "
Loopuit	" 502 "

Voor 't eerst verkozen R. Kuyper, terwijl L. M. Hermans afviel na 10 jaren zitting in het P.B. gehad te hebben.

Het P.B. bestond dus in 1920-'21 uit de volgende leden:

W. H. Vliegen, C. Werkhoven, J. G. v. Kuijkhof, A. B. Kleerekoper en F. M. Wibaut vormende het D. B.

J. A. Bergmeijer, F. v. d. Goes, Suze Groeneweg, R. Kuyper, Jos. Loopuit, mr. G. W. Sannes, J. H. Schaper en mr. P. J. Troelstra overige leden van het P.B.

Het Congres wees als plaatsvervaarders aan van het D.B.: v. d. Waerden en De Miranda; buiten het D.B.: L. M. Hermans en J. Reijnders. Schaper werd opnieuw door het P.B. tot 2de voorzitter benoemd.

Vergadering Partijbestuur.

Het Partijbestuur kwam in 1920 15 malen bijeen, terwijl tweemaal besprekingen plaats vonden tusschen het P.B. en het bestuur van het N.V.V., en eenmaal vergaderd werd met het bestuur van het N.V.V., de Socialisatie-commissie, de Kamerfractie en vertegenwoordigers van de verschillende vakbonden, ter bespreking van verschillende onderdeelen van ons Socialisatie rapport.

Het Congres.

In den loop van het jaar 1919 en het begin van 1920 bleek, dat de commissie, die op het Congres van 1919 benoemd was ter bestudeering van de systematische socialiseering van het bedrijfsleven, met haar rapport niet vroegtijdig genoeg voor het Paascongres gereed zou kunnen zijn.

Derhalve werd besloten het jaarlijksch Congres uit te stellen tot Pinksteren, opdat een degelijke behandeling van dit rapport in de afdelingen mogelijk zou zijn.

In vele afdelingen werden daartoe door leden van de socialisatie-commissie inleidingen over het rapport gehouden voor het Congres.

Zoo werd de socialisatie de hoofdschotel van het Congres. De desbetreffende resolutie werd met algemeene stemmen aangenomen, terwijl als gevolg van de discussies het P.B. werd opgedragen om, in overleg met het N.V.V. een tweetal commissies te benoemen, de een ter verdere bestudeering van de bedrijfsorganisatie, de andere ter bestudeering van de politieke voorwaarden, noodig voor de doorvoering van de socialisatie.

Behalve aan dit belangrijke onderwerp, was het Congres gewijd aan de bespreking van den politieke toestand, terwijl een gelukkige oplossing gevonden werd inzake het Alkmaarsche geschil en een nieuwe contributieregeling werd aangenomen.

Partijraad.

De Partijraad kwam dit jaar twee maal bijeen en wel 17 Januari ter bespreking van de vraag hoe de Partij zou staan tegenover de aansluiting bij den Volkenbond, en op 17 October ter behandeling van een door het P.B. ingediende memorie omtrent het militarisme en ter behandeling van verschillende organisatorische zaken.

Op de eerstbedoelde bijeenkomst ging — na bestrijding van Ricardo — de Partijraad met de zienswijze van het P.B. accoord en adviseerde onze Kamerfractie om voor aansluiting te stemmen.

Op de tweede vergadering werd, na een inleiding van Troelstra, besloten een Congresvoorstel in te dienen omtrent het standpunt onzer Partij tegenover het militarisme.

De organisatorische kwesties, die bespreking behoeften, werden verder behandeld op een vergadering met vertegenwoordigers der gewesten. Voorstellen inzake de wijze waarop de actie voor de socialisatie dient te worden voortgezet, het houden van een centralen cursus over de socialisatie, de propaganda onder de vrouwen, voortgezet onderwijs aan volwassenen, het organiseren van een Roode Maand, debatingclubs

en openbare, feest- en cursusvergaderingen, werden uitvoerig besproken. Het nut van dergelijke bijeenkomsten werd op deze vergadering van verschillende zijden betoogd.

Inleidingen.

De schriftelijke kadercursus, waartoe in 1919 besloten was, werd voortgezet.

Verzonden werden:

No. 1. De landarbeiders en de Socialisatie, door P. Hiemstra.

No. 2. De machine en de beteekenis van den vooruitgang der techniek voor de arbeiders, door Th. v. d. Waerden.

No. 3. De Duurte, door G. W. Sannes.

No. 4. De moderne vakbeweging en haar vijanden, door R. Stenhuis.

No. 5. Moederschapszorg, door Mw. C. Pot-huis-Smit.

No. 6. De arbeiders en de beroepskeuze, door E. J. van Det.

No. 7. Het standpunt der S. D. A. P. tegenover de Landarbeiderswet, door P. Hiemstra.

No. 8. De Collectieve Arbeidsovereenkomst, door J. v. d. Tempel.

No. 9. Het Historisch Materialisme, door dr. J. G. van Dillen.

No. 10. De Invaliditeits- en Ouderdomsverzekering, door J. v. d. Tempel.

No. 11. Geschiedenis der politieke partijen in ons land, door Jos. Loopuit.

Terwijl nog in voorbereiding zijn:

No. 12. Het geestelijk element in den strijd der Sociaal-Democratie, door G. Horréus de Haas.

No. 13. Het Socialisatie-vraagstuk, door G. W. Sannes.

No. 14. Crisisellende en Socialisatie, door J. v. d. Tempel.

No. 15. Gemeentefinanciën, door W. H. Vliegen.

Projectielantaarns.

Van de projectielantaarns werd een toemend gebruik gemaakt. Voorbereidingen zijn getroffen om behalve de plaatjes uit „De Notenkraaker”, een serie speciaal voor de propaganda onder de vrouwen te doen samenstellen.

Commissies.

Ingevolge Congresbesluit werd met het N. V. V. samen een commissie ingesteld ter nadere bestudeering van de bedrijfsorganisatie. Leden van deze commissie zijn: W. H. Vliegen, F. M. Wibaut, J. v. d. Tempel, mr. G. v. d. Bergh en dr. Th. v. d. Waerden voor de Partij; Bruens, De Jonge, Danz en Smit voor de vakbeweging. G. J. Zwertbroek werd bereid gevonden het sekretariaat dezer commissie waar te nemen.

Verder benoemde het P.B., eveneens in opdracht van het Congres, een commissie ter bestudeering van de politieke voorwaarden noodig voor de doorvoering van de socialisatie. Daarvan werden lid: F. M. Wibaut, W. A. Bongers, R. Kuyper, P. J. Troelsta, R. Stenhuis, G. W. Sannes, F. v. Meurs, J. L. Polak, J. v. d. Tempel, M. Mendels, Brautigam en E. Boekman.

Boekman werd tot secretaris benoemd, terwijl Winkler als adjunct-secretaris toegevoegd werd.

Tot lid van de commissie, die aan het Congres van 1921 rapport heeft uit te brengen over de kwestie der ziekteverzekering, wees het P.B. Schaper, Kupers en Duijs aan.

De soldatencommissie bestond, evenals het vorige jaar, uit J. Hartog, A. C. Butselaar, J. Kuustra, K. ter Laan en J. v. Zadelhoff, en de koloniale commissie uit J. W. Albarda, H. van Kol, M. Mendels, J. Stokvis en W. H. Vliegen, terwijl de commissie van geschillen, welke het vorige jaar haar taak had neergelegd, weer bereid werd gevonden haar werk op te vatten. Zij bestaat uit G. v. d. Bergh, S. R. de Miranda, D. A. Sloos.

„Het Volk”.

In de eerste plaats moet hier melding gemaakt worden van het belangrijke verlies, dat de krant leed door het bedanken van De Koede als Hoofdredacteur, die in April 1920 een functie aanvaarde bij de afdeling Sociale wetgeving van het Arbeidsbureau van den Volkenbond. Het P.B. benoemde tot zijn opvolger p.g. Ankersmit.

Wat het aantal abonnementen betreft moet geconstateerd worden, dat „Het Volk” steeds de „ups and downs” van de Partij mee maakt. Tengevolge van noodzakelijke abonnementsprijsverhoging en door het oprichten van het Rotterdamse blad „Voorwaarts”, liep het aantal abonnee's belangrijk terug. Een verbeterde opbrengst van de advertentie-exploitatie maakte echter, dat de financiële uitkomsten bevredigend waren.

Doordat de bezwaren die er tegen rezen, verergerd door de zeer sterk gerezen prijzen van materialen en loonen, nog niet zijn overwonnen, kon van de uitbreiding met een ochtendblad nog steeds niets komen.

Moge in 1921 de activiteit der leden een zoo groot aantal abonnee's, advertentie's en volgestorte obligaties aanbrengen, dat een solide grondslag voor uitbreiding verkregen wordt.

Partijbestuur, directeur en redactie blijven intusschen diligent om zoo spoedig mogelijk tot uitbreiding te komen.

„Voorwaarts”.

Het nieuwe partijblad „Voorwaarts” kon met ingang van 26 Juli 1920 verschijnen, en mocht zich van den aanvang af verheugen in sterke belangstelling van de arbeiders uit Rotterdam en omgeving.

De verwachting, dat een eigen socialistisch dagblad voor Rotterdam in staat zou zijn zich een plaats te veroveren op bladen als „Het Nieuwsblad”, is ten volle uitgekomen. En wij twifelen niet, of het blad — geholpen door de toewijding van velen — zal erin slagen uit steeds meer arbeiderswoningen de burgerlijke kranten te verdringen.

„De Socialistische Gids”.

Ons Wetenschappelijk Maandschrift „De Socialistische Gids” mocht zich in toenemende bloei verheugen. Het aantal abonnees groeide regelmatig. De te lage prijs voor een maandblad van den omvang der „Soc. Gids”, maakt echter, dat de exploitatie nog steeds met een tekort sluit. Daaraan zal zoo spoedig mogelijk een eind gemaakt dienen te worden.

„De Daad”.

De inhoud van het maandblaadje „De Daad”, soc. dem. orgaan voor jongeren, heeft blijkbaar weerklink gevonden onder de jongere partijgenooten en geestverwanten. Het aantal abonnees steeg in die mate, dat de redactie en administratie besloten het blad inplaats van maandelijks, tweemaal per maand te doen verschijnen.

Propagandisten.

Door de verkiezing van p.g. B. Bakker tot wethouder van Arnhem ontstond begin Mei een vacature voor propagandist in Gelderland. Door verschillende omstandigheden werd in deze vacature pas tegen 1 Januari 1921 voorzien door de benoeming van Jan Dijk, vroeger districtbestuurder van den Fabrieksarbeidersbond en wethouder te Winschoten. Bij het schrijven van dit verslag bereikt ons het bericht, dat ook deze weder vertrekt wegens benoeming tot controleur bij den dienst der Werkloosheidsverzekering te Winschoten.

In de plaats van den Zuid-Hollandschen propagandist Schlosser, die de Partij verliet in verband met de bekende Landbouwbank-kwestie, werd benoemd pg. Spronkers te Leidschendam.

Kwesties.

Het Alkmaarsche geschil, dat geruimen tijd de aandacht van het P.B. vorderde, vond zijn definitieve oplossing na de uitspraak van het Haarlemsche congres, waarbij bepaald werd,

- 1e. De Sociaal-democratische club te Alkmaar wordt opgeheven;
- 2e. de leden melden zich aan als lid der afdeling Alkmaar en deze neemt ze zonder eenig uitzondering en zonder ballotage aan;
- 3e. in de bezetting der raadszetels te Alkmaar komt geen wijziging;
- 4e. alle bij de conflicten betrokkenen zullen zich in den vervolge hebben te onthouden van elk terugkomen op deze conflicten en elke inbreuk hierop zal door de Partij beschouwd worden als een aanslag op den groei en de ontwikkeling der Partij.

Geconstateerd mag worden, dat door beide partijen deze uitspraak royaal is ongevold en de samenwerking niets te wenschen overlaat.

In Schiedam ontstond een geschil in de afdeling naar aanleiding van het feit, dat een der raadsleden, metaalbewerker, niet mee gestaakt had op 8 Juni en de daaruit voortvloeiende staking bij de Rotterd. Droogdokmaatschappij. De oorzaak van het geschil zat echter dieper. Na herhaalde besprekingen tusschen P.B., afdelingsbestuur, raadsfractie en afdeling, mocht het gelukken de kwestie tot een oplossing te brengen, waarna de afdeling, die zeer geleden had, opnieuw met élan voorwaarts gaat.

In Heerlen werd na tusschenkomst van het P.B., Elfer's voor royement voorgedragen, wegens allerlei handelingen, die tot schade van de Partij konden strekken. Hij heeft echter het royement niet afgewacht, doch bedankt op het oogenblik, dat hij ingevolge art. 5 van ons Reglement een aankondiging van royement ontving.

De loop der zaken in Wormerveer, waar onze Partij de meerderheid in den Raad heeft, vervult het P.B. met zorg. De talloze conflicten tusschen onze wethouders en den burgemeester; het voortdurend tegen elkaar instemmen van de fractieleden, de herhaaldelijke onaangenaamheden in de afdeling, zijn zoovele oorzaken, die leiden tot schade van de betrokken afdeling in 't bijzonder, doch ook van de propaganda in 't algemeen.

De kwestie van de Handels- en Landbouwbank te Rotterdam behoeft hier geen breedvoerige relevering. Geconstateerd mag worden, dat de nadeelen, door het optreden van onze vroegere partijgenooten van Staal en Schlosser als commissarissen van een loterij-onderneming, waarvan de bekende Broekhuys de ziel was, aan

de propaganda berokkend, door het ingrijpen van P.B. en „Volk”-redactie tot een minimum zijn terug gebracht.

Internationale betrekkingen.

Ingevolge congresbesluiten van 1919 en 1920 was de Partij vertegenwoordigd op het Internationaal Congres, dat op 31 Juli en volgende dagen te Genève is gehouden.

Afgevaardigden waren Van Kol, Schaper, Troelstra, Vliegen en Wibaut, terwijl Van der Goes, die eveneens als afgevaardigde werd gekozen, verhinderd was.

Verder deed het P. B. zich vertegenwoordigen op het Congres der Duitse Meerderheidspartij te Cassel door Vliegen, terwijl aan de Onafhankelijke Soc. Partij, die in Halle congresseerde, gemeld werd, dat ook daarheen, indien ons een uitnodiging bereikte, gaarne een vertegenwoordiger zou gezonden worden. De U. S. P. berichtte echter, dat voor hun Congres geen uitnodigingen werden gericht tot andere partijen.

Op het Fransche Congres te Straatburg gehouden van 23 tot 29 Februari 1920, was Vliegen voor de Partij aanwezig.

In het Internationaal Bureau nam Troelstra zitting als lid en Vliegen als plaatsvervanger, terwijl als leden van den Internationalen Raad Vliegen en Wibaut werden aangewezen.

Arbeiders-Jeugdcentrale.

De Jeugdorganisatie werd in den loop van het jaar op nieuwe leest geschoeid. De innige samenwerking in deze tusschen N. V. V. en Partij doet verwachten, dat op de nieuwe basis een grootsche proletarische jeugdbeweging gebouwd kan worden.

Door het N. V. V. werden als bestuurders aangewezen Stenhuis, Bruens, v. d. Wal en Eichelsheim, door het P. B. Vliegen en Werkhoven en door den Jeugdraad Gerhard, Voogd en Vorrink, waarvan de laatste als bezoldigd leider. In den Jeugdraad namen onzerzijds zitting: H. de Boer, W. v. d. Sluis, D. v. Staveren, mevr. Posthumus—van Looi, G. M. v. Amerongen P. Hoogland en B. Weijkamp.

Verkiezingen.

Door de uitbreiding van de gemeenten Maastricht en Leiden, vonden in deze plaatsen in den loop van 1920 verkiezingen plaats voor den gemeenteraad, waarbij voor 't eerst de vrouwen meestemden.

Het volgend staatje geeft een overzicht van de resultaten en een vergelijking met de laatste verkiezing gehouden onder het algemeen mankiesrecht.

Gemeenteraadsverkiezingen Leiden 1919 en 1920.

	Aantal Kiezers.	Aantal uitgebrachte Stemmen.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte stemmen tot het aantal kiezers.	Uitgebracht op Soc. Dem.	Verhouding in % van het aantal op Soc. Dem. uitgebrachte stemmen tot het totaal aantal uitgebrachte stemmen.	Aantal zetels in den Raad	Aantal zetels in den Raad door Soc. Dem. bezet.	Verhouding in % van het aantal Soc. Dem. zetels tot het totaal aantal zetels in den Raad.
in 1919	12747	11230	88 0/0	3401	30.2 0/0	31	9	29 0/0
1920	30140 ¹⁾	27709	91.9 0/0	5902	21.2 0/0	31	7	22 1/2 0/0

Gemeenteraadsverkiezingen Maastricht 1919 en 1920.

	Aantal Kiezers	Uitgebrachte Stemmen.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte stemmen tot het aantal kiezers.	Uitgebrachte stemmen op de S. D. A. P.	Verhouding in % van het aantal uitgebrachte stemmen op de S. D. A. P. tot het totaal aantal uitgebrachte stemmen.	Aantal zetels in den Raad.	Aantal zetels door de S. D. A. P. bezet.	Verhouding in % van het aantal door de S. D. A. P. bezette zetels tot het totaal aantal zetels in den Raad.
in 1919	7964	7278	91.3 0/0	2711	37.2 0/0	25	9	36 0/0
1920	22406 ¹⁾	20681	92.3 0/0	4920	23.7 0/0	31	7	22.5 0/0

¹⁾ Na de uitbreiding der Gemeente.

1919. Aantal uitgebrachte stemmen 7446, waarvan 168 van onwaarde, is 2.256 0/0.
1920. " " " 21287, " 606 " " " 2.846 0/0.

Hoewel de uitkomst in beide steden verre van ontmoedigend is, wijzen bovenstaande cijfers er

toch op, dat een intensieve propaganda onder de vrouwen een dringende eisch is.

Vertegenwoordiging.

Het P. B. benoemde Suze Groeneweg en Bergmeijer tot vertegenwoordigers der Partij op het in Den Haag gehouden Congres van den Bond voor Plaatselijke Keuze.

Enquete omtrent ledenverlies etc.

Ingevolge besluit van den Partijraad op 17 October 1920 stelde het P. B. een onderzoek in bij de afdelingen naar de oorzaken van het ledenverlies. Tevens werd verzocht de middelen op te geven, die naar het oordeel der afdelingen tot verbetering zouden kunnen leiden.

Slechts ongeveer een zesde deel der afdelingen voldeed aan dit verzoek. Waar blijkbaar aan een dergelijk onderzoek geen waarde wordt gehecht, en daarboven in de antwoorden absoluut geen lijn valt te onderkennen, meenden we goed te doen het resultaat van het onderzoek hier niet op te nemen.

VEREENIGING VAN SOC. DEM. GEMEENTERAADSLEDEN.

In den loop van het verslagjaar is in elke provincie een gewestelijke organisatie van soc. dem. gemeenteraadsleden opgericht.

Het orgaan van bovengenoemde vereeniging verschijnt vanaf 1 Jan. 1921, tweemaal per maand, waardoor het meer dan tot nog toe aan de voorlichting onzer gemeentelijke vertegenwoordigers dienstbaar kan worden gemaakt.

ACTIE'S.

Terloops het van P.B. en N. V. V.-bestuur uitgaande adres tegen de verhooging van de woninghuren en de interpellatie van Sannes inzake verlaging van den broodprijns releveerende, vestigen wij in het bijzonder de aandacht op de actie door Partij en Vakbeweging op touw gezet tegen het zoogenaamde anti-revolutionetwetje en op de actie, eveneens van deze organisaties uitgaand, voor de socialisatie.

Tegen de anti-revolutionetwet hadden groote betoogingen plaats in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam, Groningen en Utrecht, rechtstreeks uitgaand van P.B. en N. V. V.-bestuur, terwijl op tal van andere plaatsen meetings belegd werden door de betrokken Partijafdeelingen en bestuurdersbonden.

Tenslotte werd deze actie bekroond door een 24-uurs-proteststaking in enkele belangrijke centra van het land.

Hoewel de uitslag dezer stakingen niet zoo was, dat direct resultaat bereikt werd, mag toch verwacht worden, dat zij de heerschende machten gemaand hebben tot voorzichtigheid bij de toepassing der wet.

De verdere actie voor de socialisatie werd na het congres voorbereid op een conferentie van P.B. en N. V. V.-bestuur.

Tengevolge daarvan werden op 25 plaatsen in het land groote openlucht-meetings belegd onder de leuze: „Tegen de reactie, voor de socialisatie”.

Afgezien van een enkele plaats, waar de ver-

gadering mislukte door slecht weer, kan over 't algemeen gezegd worden, dat deze meetings goed bezocht waren.

Speciaal voor dit doel geschreven, verscheen een 5-tal zeer goedkope brochures, te weten:

Weg met de woningwoeker door Kupers. Socialisatie van den landbouw door Hiemstra; Socialisatie van het transportbedrijf door Brautigam; Socialisatie van den mijnbouw door v. d. Waerden; Hoe de schatkist beheerd wordt door v. d. Tempel.

Behalve de op initiatief van P.B. en N.V.V.-bestuur georganiseerde meetings werden nog op tal van andere plaatsen door de plaatselijke beweging dergelijke vergaderingen op touw gezet.

Voor ons kader worden inleidingen over de socialisatie geschreven door Sannes en v. d. Tempel, terwijl Wibaut in „Het Volk” en Kuyper in de „Soc. Gids” onze bestrijders van antwoord dienen.

In het najaar had een nadere bespreking plaats over de wettelijke maatregelen, die te nemen zouden zijn met het oog op de socialisatie. Aan deze besprekingen namen, behalve het P. B. en het N. V. V.-bestuur, ook de Kamerfractie, de socialisatiecommissie en vertegenwoordigers van verschillende vakbonden deel.

Tenslotte werd voor rekening van de Partij en het N. V. V. gedurende de Kerstdagen een cursus gehouden, waaraan een deel van het kader van Partij en Vakbeweging deelnam, en waarop door Wibaut gesproken werd over „De economische kant van het vraagstuk der socialisatie, taak, grenzen enz.”

Door v. d. Tempel over „De financieele kant der socialisatie, de schadeloosstelling zooals het rapport der Soc. Com. dit bedoelt. De financieele gestie der huidige regeering.”

Door Kupers over: „De taak der Vakbeweging bij den strijd voor de socialisatie. De positie van de Vakbeweging in het gesocialiseerd bedrijf.”

Door Sannes over: „De socialisatie van den grond als urgente eisch.”

Door Kuyper over: „Algemeene bezwaren tegen de socialisatie weerlegd.”

Door Troelstra over: „De politieke kant der socialisatie, tevens belichtend het reactionaire optreden der tegenwoordige regeering.”

Door v. d. Waerden over: „De technische kant van het vraagstuk; arbeidsbesparing, concrete plannen over de socialisatie van den mijnbouw, het transportwezen enz.”

Blijkens ontvangen brieven en uitingen in „Het Volk”, is deze 3-daagse cursus zeer in den smaak gevallen. Voor zeker een reden te meer voor het P.B. om te overwegen of in het jaar 1921 iets dergelijks georganiseerd kan worden op wat uitgebreider schaal, opdat in breede kringen die kennis verbreid wordt, welke noodig is voor een klasse, die over de socialisatie het socialisme veroveren wil.

Voor het P.B.

C. WERKHOVEN, Secretaris.

Verslag van de Sociaal-Democratische Kamerfractie.

(April 1920 tot Januari 1921.)

De samenstelling der Fractie bleef gedurende het verslagjaar onveranderd.

Het bestuur der Fractie bleef bestaan uit: Troelstra, Voorzitter; Schaper, 2e Voorzitter; Sannes, Secretaris.

De Fractie moest gedurende een groot deel van het verslagjaar haar ouden, trouwen kameraad Helsdingen missen. Zij spreekt den hartelijken wensch uit, dat Helsdingen van de ernstige ziekte, welke hem belette zijn werkzaamheden in de Kamer te verrichten, spoedig moge herstellen.

Het vorige jaarverslag der Fractie eindigde met de woorden:

„... het jaar, dat nu aanvangt, zal ongetwijfeld staan in het teeken van fellen strijd.

„Reactie is troef.

„Regeering en heerschende klasse willen een politiek van de harde hand...”

Dit vooruitzicht is bewaarheid. De regeering heeft de spoedbehandeling van de door haar ingediende gelegenhedswet „tot bestrijding van revolutionaire woelingen” met behulp harer meerderheid en ook met hulp van partijen van links weten door te zetten en heeft zich daarmee gereed gemaakt, zoo noodig en gewensch, de socialistische en de vakbeweging in haar strijd, nationaal en internationaal, met wettelijke uitzonderingsmaatregelen te bestrijden.

Doch niet alleen in de taktiek van gewelddadig optreden met uitzonderingswet en gewapende anti-socialistische volksgroepen — burgerwachten en vrijwillige landstorm — heeft zich de reactie, welke internationaal gevolgd is op de hervormingsvleug, die in November 1918 de heerschende klassen beving, gedemonstreerd. Van het doorzetten der sociale maatregelen, gelijk deze in ons Rotterdamsch program waren aangegeven, wilden regeering en parlamentsmeerderheid niet weten. Geen sprake van een stevig aanpakken der groote vraagstukken, welke op economisch gebied om oplossing roepen; geen sprake van een sociale politiek, passende bij de nieuwe eischen der arbeidersklasse; geen sprake van financieele maatregelen, noodig om de crisis-schulden voor de groote massa zoo min drukkend te maken noch om de gemeenten in staat te stellen haar sociale taak naar behooren te vervullen; geen sprake van een doelbewuste en stelselmatige ontwapeningspolitiek. Het is al stilstand of reactie wat er de klepel slaat.

Dat daartegen op schier elk terrein de Fractie een taaien strijd heeft gevoerd, spreekt van zelf. Zij heeft daarbij niet slechts door het houden van interpellaties, door het indienen van vergaande amendementen, door het stellen van moties, door het oefenen van scherpe kritiek gedaan, wat zij meende te moeten doen om de belangen der arbeidersklasse en der verbruikers tot hun recht te doen komen, naar ook heeft zij zich tegen het verkrijgen van het aanvalswapen, dat de regeering in de gedaante der anti-revolutiewet van de Staten-Generaal vroeg, verweerd met het scherpe middel der parlementaire obstructie, noodzakelijk, om de aandacht der arbeidersbeweging op de gevaren dier wet te vestigen en haar tijd voor verweer te geven.

Allereerst een herinnering aan de actie dier beweging dagen; daaraan wordt vastgeknoopt een schets van den verderen strijd der Fractie tegen de in veelvormige uitingen zich toonende reactie, terwijl ten slotte een kort overzicht van het optreden der Fractie bij de behandeling van wetsontwerpen en interpellaties van diversen aard zal worden gegeven.

De anti-revolutiewet.

Op den 1en Juni 1920 stelde de voorzitter der Kamer, die in dezen geheel als man van rechts optrad en met de regeering en de rechterzijde door dik en dun ging, voor, aan de agenda toe te voegen de mondelinge behandeling van het wetsontwerp houdende nadere voorzieningen tot bestrijding van revolutionaire woelingen, wat inhield, dat het binnen weinige dagen zou worden behandeld.

Daartegen trad Troelstra aanstonds met klem op. Hij schetste den aard van het ontwerp als een, dat praktisch gericht is tegen ruim $\frac{1}{4}$ deel van het Nederlandsche volk en dat de vrijheden en rechten van het volk ten zeerste aantast. Juist waar dit ontwerp met zijn nieuwe strafbepalingen een bij uitstek politiek karakter draagt, mag er geen zweem zelfs van overrompeling wezen; moet de publieke opinie zich vrijelijk hebben kunnen uiten en mag er dus geen sprake van zijn, dit slecht voorbereide en nog niet door de volksmassa voldoende gekende ontwerp als urgent te beschouwen en met zoo grooten spoed in behandeling te nemen. Bij de Kamer liggen tal van wetsvoorstellen en moties, waarvan de behandeling dringend noodig is en die bij een normale wijze van handelen vóór zouden moeten gaan.

Troelstra bracht ten slotte een ernstig protest uit tegen den slag, die $\frac{1}{4}$ deel van ons volk in het aangezicht zou treffen, wanneer deze overrompeling door de Kamer zou worden aanvaard.

Verschillende leden der Fractie toonden vervolgens in scherpe en uitvoerige betoogen aan, welke andere, urgente onderwerpen allereerst behoorden te worden behandeld.

Suze Groeneweg eischte het plaatsen op de agenda van haar motie inzake moederschapszorg; K. ter Laan van zijn motie betreffende de staking van den abouw der forten bij den Helder en Vlissingen, waarbij hij de noodzakelijkheid van stelselmatige beperking der bewapening aantoonde; Duys van de motie, waarin hij de wenschelijkheid van omzetting van het Staatsbedrijf der artillerie-richtingen in een vredesbedrijf had uitgesproken.

Vervolgens stelde Kleerekoper, na een uietenzetting van de algemeene strekking van het wetsontwerp te hebben gegeven, voor, om ook de motie-Oudegeest over de oeffening der stakingswetten van 1903 en de motie-Kleerekoper betreffende de concentratie van het transportwezen en de exploitatie door den Staat, aan de behandeling der anti-revolutiewet te doen voorafgaan.

Daarop stelde ineens de heer Van Sasse van IJsselt voor, met de behandeling van dit ontwerp van wet op Dinsdag 8 Juni te beginnen.

In een discussie over de volgorde der verschillende voorstellen, waaraan verscheidene der Fractieleden deelnamen, stelde Troelstra voor, dat het anti-revolutie-ontwerp in geen geval eerder zou worden behandeld dan na het zomer-reces, welk voorstel verworpen werd met 51 tegen 30 stemmen, waarbij de aanwezige vrij-liberalen, economischebonders alsmede de unie-liberale Kamer-voorzitter Fock zich bij de rechterzijde voegden. Het voorstel-Van Sasse van IJsselt werd vervolgens aangenomen en de voorstellen der Fractie-leden, Groeneweg, K. ter Laan, Duys en Kleerekoper, bovengenoemd, werden alle verworpen.

Met de aanneming van het voorstel-Van Sasse, waarmee de rechterzijde de behandeling der Lager-Overrijswet vóór het reces zelfs op losse schroeven zette, was in ieder geval de parlementaire

obstructie, met het doel: de arbeidersbeweging tijd van beraad en verweer te geven, geboden. Zij werd gevoerd onder leiding van Duys, die zoowel in een lange redevoering over de urgentie van de behandeling eener door hem aangevraagde interpellatie met betrekking tot de uitvoering van zijn door de Kamer aangenomen motie inzake de herziening van de loonbedragen bedoeld in de Invaliditeitswet — daarbij bijgestaan door Van den Tempel, die in een gedocumenteerd betoog de noodzakelijkheid van spoedige verhooging der onderdomsrenten aantoonde — als in verschillende redevoeringen over ingekomen stukken, over regeling van werkzaamheden, over voorgestelde beperking van spreektijd enz., haar volop tot haar recht deed komen, niettegenstaande de heer Bongaerts en andere leden der rechterzijde herhaaldelijk de parlementaire guillotine: voorstel tot sluiting der discussies, in werking brachten.

Van de burgerlijke partijen heeft Duys, zoowel in de Kamer als in de pers, ruimschoots smaad over dit „kwajongenswerk, dat de beteekenis van het Parlement zou denigreeren” te verduren gehad. Troelstra heeft in de Kamer verklaard dat de geheele Fractie in dezen solidair met Duys was. Zij stelt er prijs op, ook hier met nadruk uit te spreken, dat, naar hare vaste overtuiging, het voeren der obstructie, op een wijze als heeft plaats gehad, — waarlijk geen pretje voor hen, die dit werk hadden op te knappen — in het belang der arbeidersklasse geboden was en dat de obstructie haar boven aangegeven doel: de arbeiders zelf in de gelegenheid te stellen en op te wekken tot kennisname van en verweer tegen de wapenen die tegen haar strijd werden gesmeed, zooveel als in de gegeven omstandigheden doenlijk was, heeft bereikt. Dat dus deze obstructie, in plaats van de beteekenis van het parlement te denigreren, juist de beteekenis van den strijd in het parlement en daarmee van het parlement zelf voor den strijd der arbeiders in het land buiten twijfel heeft gesteld. Wanneer er in de demonstratieve staking van den 8en Juni een eerste begin van politieke directe actie is geweest, dan is dit mede te danken aan de door de obstructie gegeven en door de arbeiders aangegrepen gelegenheid tot kennisname van de ware beteekenis der anti-revolutiewet en aan den daardoor opgewekten geest van verzet. Zeker, van massale arbeidersactie was nog geen sprake; de arbeiders van Amsterdam en Rotterdam waren na de geleden nederlaag der transportarbeiders niet in staat te doen wat van hen had mogen worden verwacht, maar wie op dien 8en Juni in den Haag de duizenden bij duizenden, die op de Prinsegracht waren samengekomen, heeft gezien, wie daar, vanaf het balkon van het Volksgebouw, de drommen uit Delft en Rotterdam, vol geestdrift heeft zien aanmarcheeren, wie getuige is geweest van den indrukwekkenden stoet, die, warm van strijdlust, de Fractie naar het Kamergebouw bracht, die heeft toch gevoeld, welk een kracht er kan uitgaan van een werkelijk massale politieke directe actie en die heeft begrepen, welk een groote steun een dergelijke actie, mits beleidvol geleid en organisatorisch en disciplinair uitgevoerd, voor den strijd der arbeidersvertegenwoordigers in het Parlement kan worden. Die steun ondervond de Fractie thans nog niet en dit moest uiteraard op het verder verzet tegen de wet, ook in de Kamer, van invloed wezen.

De behandeling in de Kamer was nauwelijks begonnen, of Schaper greep in de beraadslagingen in en stelde een motie voor, waarin werd uitgesproken, dat niet alleen de Minister van Justitie maar het geheele Kabinet tegenwoordig behoorde te zijn: bij een dergelijk onderwerp van hoogen politieken ernst mogen de minister-president en

andere voorname ministers niet ontbreken. Deze motie werd verworpen.

Toen een tweetal sprekers het woord hadden gevoerd, stelde de voorzitter voor, dat de algemeene beschouwingen op een bepaalden tijd geëindigd zouden moeten zijn, zóó dat er 20 uur voor beschikbaar zouden wezen, welke hij over de verschillende Fracties zou verdeelen, de grootste den meesten tijd. Dit voorstel, waarover discussie niet is toegelaten, werd aangenomen, tegen de stemmen onzer Fractie en die van de C. P. en der S. P. Tegen de plannen van den voorzitter, betreffende de tijdsverdeling over de verschillende partijen, kwam onzerzijds scherp verzet, waarbij Schaper opkwam voor de rechten der minderheden, met name die der Communistische Partij. Toen het bleek, dat de voorzitter aan onze Fractie 4 uur, aan de Communisten slechts 1½ uur had toegedacht, kwam uit onze Fractie een zóó sterke storm van protest, dat de voorzitter de vergadering schorste om met de voorzitters der fracties nader over de verdeling van den spreektijd te beraden. Het resultaat daarvan was, dat o.a. de S. D. A. P. 6 uur en de C. P. en S. P. elk 3 uur kregen.

De beschouwingen over het wetsontwerp werden onzerzijds ingeleid door Troelstra, die in een breed betoog, allereerst een blik wilde werpen op den algemeenen toestand in de wereld om daardoor onze houding jegens het ontwerp te doen verstaan.

Troelstra stelde het feit, dat er een revolutionaire geest is in Europa en dat bij de arbeiders het besef levendig wordt: wij moeten ons zelf redden. De burgerlijke regeeringen zijn niet langer in staat in het nieuwe tijdperk na den oorlog de leiding te houden. Hij schetste vervolgens de economische ontwikkeling van den jongsten tijd met haar geweldige concentratie van bedrijf en kapitaal, met haar woekerwinsten enerzijds en de duurre anderzijds. Met en door deze economische ontwikkeling komt onverbiddeijk een politieke revolutie, hier vroeger, ginds later, die even onverbiddeijk in een sociale revolutie zal overgaan, die ten slotte de democratie zal hebben te vestigen niet alleen in het politieke maar ook in het economische leven. De beginselen door welke wij ons bij ons streven tot politieke machtsverschuiving laten leiden, zijn neergelegd in onze Arnhemsche Eenheidsmotie. Wij denken ons een onwettige verandering van de staatsorde niet als het resultaat van wapengeweld, maar wij denken haar als gevolg allereerst van de economische macht der arbeiders. Daarom zijn de bepalingen van het ontwerp, die de vakorganisaties aan banden kunnen leggen, van zoo groote beteekenis.

Wat wil de regeering precies? Machteloos staat zij waarlijk ook zonder deze wet niet tegenover verstoringen der openbare orde. Het Wetboek van Strafrecht geeft reeds thans tal van middelen ter bestrijding van wat maar eenigszins op revolutionaire woelingen gelijk. Nu wil de regeering de bestaande strafbepalingen nog uitbreiden, terwijl niet vaststaat tot waar deze uitbreiding feitelijk zal gaan. Onder „voorbereiding” en „bevordering” van strafbare feiten kan men ten slotte alles brengen. De strafbepalingen tegen onderlinge verstandhouding en wederzijdsche hulp der internationale arbeidersorganisaties zijn zoo rekbaar, dat de vrije ontwikkeling der internationale actie op onduidbare wijze kan worden belemmerd; — de bespreking onderling tot welke concrete feiten in een bepaalde situatie zal moeten worden overgegaan, is niet vrij, — kortom, hier is een streven om preventief elk optreden der arbeidersbeweging met buitenparlementaire middelen, ten einde verandering in de staatsorde aan te brengen, strafbaar te stellen en tot onvruchtbaarheid te doemen. Maar wij zullen

desniettemin doen wat wij onzen plicht achten, al zullen zwakke naturen wellicht meer in het geheim gaan doen wat in het openbaar niet meer mag worden gedaan.

Intusschen maakt dit, streven der regeering deel uit van de tendenz tot reactie, welke zich reeds in November 1918 naast de hervormingstendenz deed gevoelen en die in den loop des tijds sterker en sterker is geworden.

De burgerwachtaktiek vindt nu haar complement in een toenemend reactionnaire politiek. Op het gebied der financieele hervorming heeft de regeering niets bereikt en niets gedaan; de duurtebestrijding is op niets uitgelopen; de woninghuren zullen stijgen, ook waar stijging ongemotiveerd is; de gemeenten worden niet in de gelegenheid gesteld haar sociale taak te vervullen; de Zondagswet, die onze vrijheid van actie moet belemmeren, is een onwaar en onwaarschijnlijk product van de zucht om aan de eigen partijgenooten iets principieel-christelijks te bieden.

Het volk vraagt niet om een anti-revolutiewet; het volk vraagt ingrijpen in het bedrijfsleven en geleidelijke socialisatie; het volk vraagt organisatie der productie en gemeenschap der productiemiddelen om tot grooter welvaart te komen. Wie niet wil, dat wanhoop en wanhoopstaktiek haar intree doen, brenge deze volkseischen tot vervulling!

Bij Troelstra sloten zich aan Van Zadelhoff, die de burgerwachtaktiek in al haar naaktheid tentoonstelde en heftig veroordeelde; Duys, die om feiten vroeg, op welke deze wet gebaseerd zou zijn en die scherp het niets-doen met name der katholieke arbeidersvertegenwoordigers hekelde; Schaper, die den ondergrond der regeeringspolitiek in het heldere licht der feiten stelde en huichelpolitiek aan haar eenen kant, krachtpatserij aan haar anderen kant constateerde, gepaard gaande met het pogen om de christelijke arbeiders scherp te scheiden van de sociaal-democraten; Kleerekoper, die de leugenvoorstelling, als zouden de sociaal-democraten den godsdienst en de gevoelens der christelijke arbeiders beledigen, te niet deed en integendeel aantoonde hoe juist de katholieke kerk meermalen geloovige arbeiders de uitoefening hunner godsdienstplichten belette, wanneer deze arbeiders zich modern organiseerden.

Het antwoord der regeering was verbijsterend. Ter illustratie van de vage beschuldigingen in de stukken, aangevoerd om de noodzakelijkheid van nieuwe strafbepalingen te bewijzen, werd geen enkel feit genoemd, maar dan ook geen enkel. Met een regen van uitspraken, in het bijzonder van den Amerikaanschen politicus Lansing, over den janboel in Rusland, werd het gemis aan feiten, op Nederlandsche toestanden betrekking hebbende, verbloemd.

Dit deed Troelstra na de algemeene beschouwingen een motie voorstellen, waarin de Kamer der regeering overlegging van feitenmateriaal vroeg en, in afwachting daarvan, de beraadslagingen schorste. Deze volkomen rationeele motie werd verworpen.

Over de behandeling der artikelen zullen wij zwijgen. Zij gaf op enkele punten geruststellende verklaringen en misschien een meer geruststellende redactie der strafbepalingen. Maar wanneer wij bedenken, dat het hier gaat om de toepassing van de meest vage en niet nader gedefinieerde begrippen en dat deze toepassing door onze conservatieve rechterlijke macht in tijden van politieke beroering zal moeten plaats hebben, dan weten wij ook, dat moge in meer normale tijden de wet geen ernstige bedreiging, van de arbeidersbeweging inhouden, zij voor tijden van warmen strijd een groot gevaar kan

wezen — wanneer men haar, zoo scherp als het mogelijk is, durft toe te passen.

Ook thans, nu de hartstocht van den strijd voorbij is en het oordeel rustiger kan wezen, meenen wij geen pas te ver te zijn gegaan in het felle en geweldige verweer tegen deze wet, die aan de reactie de mogelijkheid van kneveling der socialistische arbeidersbeweging in handen geeft.

* * *

In aansluiting aan deze geweldpolitiek viel hier stilstand van sociaal werk, ginds tegenstand tegen de arbeidersseischen, elders weer gemis aan de noodige voortvarendheid te constateeren.

Op het terrein der

levensmiddelenvoorziening

bleef, ook toen van een tendenz tot prijsdaling nog geen sprake was, met kracht gestuurd in de richting der algeheele bedrijfsvrijheid, ook al was aantoonbaar, dat prijsstijging, juist van hier te lande geproduceerde levensbehoeften er het gevolg van zou wezen. Tegen den woeker geschiedde niets meer; van de aangekondigde tweede editie der duurtewet is tot op den huidigen dag nog niets gezien.

Schaper critiqueerde een en ander toen 1 Juli 1920 een crediet voor beschikbaarstelling van levensmiddelen, hetwelk een liquidatie-belijdenis inhield, in behandeling kwam. Hij drong aan op goedkoopere levensmiddelen opdat de verlaging van den werkelijken levensstandaard niet nog verder zou gaan.

Rugge sloot zich bij hem aan. In het bijzonder kwam hij op tegen de prijsstijging van het roggebread — het volksvoedsel in de Noordelijke en Oostelijke provincies — als gevolg der regeeringspolitiek en tegen den hoogen prijs der turf. Hij stelde bij zijn repliek een motie, waarin de wenschelijkheid werd uitgesproken, dat de toeslag op de rogge voorshands weer zou worden verstrekt, opdat de roggebroadprijzen weer kan worden verlaagd, welke motie door de Kamer, blij, dat de regeeringsbemoeiingen ten einde liepen, werd afgestemd.

In den loop van den zomer steeg de broodprijs, terwijl in den vroegen herfst ook de melkprijzen, in verband met den kaasuitvoer, de hoogte gingen. Dit deed de Fractie bij den aanvang van het nieuwe parlementaire jaar besluiten, den Minister van Landbouw te interpellereen over de prijzen van brood en melk, in verband met de algemeene duurte.

Deze interpellatie werd gehouden door Sannes. Hij besprak daarbij allereerst de algemeene oorzaken der duurte en voegde de regeering, die verklaard had, met toewijding en beleid de duurte te willen bestrijden, toe, dat zij nooit meer toewijding en grooter beleid kon toonen ten deze, dan door een geweldige bezuiniging op de militaire uitgaven, waarvan de opvoering niet minder dan misdadig is.

Sannes ging vervolgens uitvoerig het beleid van den Minister na en oefende daarop scherpe kritiek. Hij erkende de groote bezwaren tegen het bijslagstelsel, maar wanneer de regeering geen enkel middel wist aan te geven om tot prijsdaling van witte- en roggebread te komen, zou de bijslag als noodmaatregel voor den komenden winter moeten worden gegeven.

Bij de bespreking van den hoogen melkprijs laakte hij verder het wisselend regeeringsbeleid ten opzichte van den kaasexport en het gemis aan een behoorlijke regeling en stelde hij, tegenover de klachten over den armen zandboer, de noodzakelijkheid van socialisatie van den grond, waardoor ook de kleine boeren tegen redelijke voorwaarden zouden kunnen pachten en bestaanszekerheid zouden kunnen krijgen.

In zijn repliek stelde Sannes een motie voor, waarin de Kamer, het gewenscht oordeelende, dat

de prijzen van witte- en grof roggebrood in de komende wintermaanden ongeveer gelijk zouden zijn aan die, welke in Juni 1920 golden en dat daartoe desnoods als tijdelijke noodmaatregel een bijslag uit 's Rijks schatkist behoorde te worden gegeven, de regering verzocht de daartoe noodige maatregelen te nemen.

Ook deze motie werd door de Kamer verworpen.

Bij de behandeling der huurwetten: maatregelen tegen het onbewoond laten van woningen (de huur-opzeggingswet); de wijziging der Huurcommissiewet en de aanvulling der Woningnoodwet, ging het ten opzichte van het praktisch meest belangrijke dezer ontwerpen

de wijziging der huurcommissiewet

in dezelfde richting van liquidatie van het ingrijpen in het eigendomsrecht, als in de Huurcommissiewet was gelegen en van de vrijheidsbeperving, welke de wet inhield.

Het aanvankelijke wijzigingsontwerp gaf aan de huurcommissies de bevoegdheid te zorgen „voor een redelijke huurverhoging, die geleidelijk voert tot den normalen prijs van het vrije verkeer”. De felle oppositie tegen deze reactie deed de regering bij haar memorie van antwoord inbinden en haar voorstellen, dat de huurcommissie geleidelijke verhogingen toestaat, totdat een billijke opbrengst van de woning is gekregen zóó dat geen huur hooger worde vastgesteld of goedgekeurd dan 50 pCt. boven den huurprijs op 1 Januari 1916, terwijl 20 pCt. verhoging boven dezen prijs zonder meer geoorloofd werd verklaard.

Dit hield een in vele gevallen onnoodige bevoorrechtiging der huiseigenaren in. Daarom stelde onze Fractie in een amendement-Schaper c.s. voor, dat de helft van de na 1 November 1920 toegestane hogere vergoeding gestort wordt in een Rijksfonds, waarvan de opbrengst wordt aangewend ten bate van de volkshuisvesting in het algemeen.

Schaper en De Jonge verdedigden bij de algemeene beschouwingen dit denkbeeld, terwijl zij tevens opkwamen tegen het optimisme van den minister de wenschen om het wetsontwerp nog meer te verslechteren; Van der Waerden gaf later een uitvoerige verdediging van het woningfonds, de beslissing waarover hij qualificeerde als eene principiele over de vraag, of een kleine categorie van huiseigenaren zal mogen worden losgelaten op de nooddruff van de groote massa.

Ook Van Stapele nam aan de discussies over de artikelen en de amendementen deel.

Intusschen werd met 54 tegen 22 stemmen ons amendement over het Rijkswoningfonds verworpen. Daar ten slotte de oorspronkelijke huurcommissiewet door het ontwerp verslechterd werd, bracht de Fractie haar stem tegen het ontwerp — dat door de Kamer werd aangenomen — uit.

Het gemis aan sociaal besef bij de regering kwam duidelijk aan den dag bij de behandeling van het wetsontwerp betreffende het

gemeentelijk belastinggebied.

Zeker, dit wetsontwerp schenkt den gemeenten eenige meerdere belastingbevoegdheden, maar van een ernstige poging, om de gemeentefinanciën op zoodanige basis te zetten, dat de gemeenten meer gelegenheid kregen tot uitbouw harer sociale taak, was geen sprake.

Bij monde van Van den Tempel deed de Fractie een poging daartoe. Na een uitnemende rede, waarin hij met name den Minister van Financiën het vuur na aan de scheenen legde, stelde onze partijgenoot een motie, waarin werd uitgesproken, dat de gemeenten behoorden te worden ontlast van uitgaven in het rechtstreeksch Rijksbelang, zooals voor recherche, vreemdelingendienst, vervoer en

verpleging van arme krankzinnigen, en dat vergoeding behoorde te worden gegeven voor uitgaven in het algemeen Rijksbelang, voor onderwijs, armwezen en politie.

J. ter Laan deed eveneens een stevigen aanval op het beleid van minister De Vries, alsmede op het bankkapitaal, dat de gemeentelijke leeningen, althans van verschillende gemeenten, scheen te boycotten. Hij stelde een — nader te behandelen — motie, strekkende tot hulpverleening aan de gemeenten bij het verkrijgen van leeningsgeld.

Herhaaldelijk namen Van den Tempel en Ter Laan verder aan de discussies deel, waarbij zij reactionnaire voorstellen bestreden en verbetering brengende — o.a. een amendement-de Geer tot verhoging der rijksuitkeeringen — krachtig steunden, terwijl zij tevens zelf verschillende amendementen voorstelden. Een dezer, den gemeenten vergunnende een eigen grondbelasting te heffen, werd verworpen; een ander, waardoor de gemeenten vrij zouden zijn in de bepaling van den aftrek voor noodzakelijk levensonderhoud, werd aangenomen.

•••

De November-gebeurtenissen brachten ons met spoed den wettelijken 8-urendag; de

invoering der arbeidswet

echter werd telkens uitgesteld; de oppositie tegen de wet nam toe, wat tot onrust en onzekerheid aanleiding gaf. Schaper interpelleerde daarom den Minister van Arbeid en stelde 3 Juni 1920 — in de discussies bijgestaan door Brautigam, die het langzame werken van den Hoogen Raad van Arbeid deed zien en Ruggé, die in het bijzonder over wettelijke bescherming van den arbeidsduur der landarbeiders sprak — een motie, waarin de Kamer, het betreurende, dat nog steeds de Arbeidswet 1919 niet in werking is getreden, den Minister met aandrang verzocht al het mogelijke te doen om deze wet alsnog 1 Juli, ten minste voor wat betreft haar voornaamste bepalingen, in te voeren.

Nadat ook nog Van Stapele voor het post-personeel en De Jonge voor de mijnwerkers optredende, alsmede Hermans, Kleerekoper en Troelstra in de debatten hadden ingegrepen, werd de motie-Schaper, met alle burgerlijke stemmen tegen, verworpen.

De regering, die in het bijzonder als gezags-regering pleegt op te treden, deed dit ook waar

de nood der ambtenaren

deze tot wanhoopsuitingen bracht. Zij toonde over het algemeen niet te begrijpen, hoezeer de ambtenaren in dezen duren tijd tekort kwamen en hoe de nood in vele gezinnen tot groote hoogte was gestegen, terwijl zij evenmin de opvattingen, welke ter zake van hunne salarieering in ambtenaars-kringen heerschen, bleek te verstaan. Zoo stelde zij wel, met ingang van 1 Januari 1920, salarisverhoging voor, maar zij week en wat de laagste schalen betreft en wat de vrijstelling der pensioenstorting aangaat, van de voorstellen der Salariscommissie af ten nadeele van de ambtenaren. J. ter Laan kwam daartegen scherp op. Hij eischte beter overleg met de ambtenaren-organisaties, rekening houden, voor zooveel mogelijk, met haar opvattingen en veroordeelde met name het brengen van nieuwe elementen in de salarisregeling, gelijk deze door de salariscommissie was ontworpen, zonder te voren de Kamer erin te hebben gekend. In het bijzonder kwam hij op tegen de pensioenkorting van 7 pCt. voor weduwen- en weezenpensioen en tegen den kindertoeslag als element van het salaris. Hij stelde een motie voor, houdende de schrapping der 7 pCt. pensioenkorting en de verhoging der salarissen tot op het peil, waarop de Salariscommissie ze had

gebracht. Onzerzijds namen aan de discussies over de regeeringsvoorstellen deel Van Stapele, die in het bijzonder de achteruitstelling van het postpersoneel besprak en de motie-Ter Laan steunde; Suzé Groeneweg, die tegen den kindertoeslag als element van de loonbepaling te velde trok en de christelijke arbeidersvertegenwoordigers op hun tekortkomingen wees en Hermans, die eveneens over de kindertoeslagen met de katholieke arbeidersvertegenwoordigers in het krijt trad.

De motie-Ter Laan werd, na bestrijding door de regeering, verworpen.

Toch duurde het slechts luttele maanden en zij was uitgevoerd. Toen de Kamer op 7 October 1920 bijeenkwam, was de wanhoop bij het postpersoneel ten top gestegen en had de actie, met name te Amsterdam, den scherpen vorm eener spontane staking aangenomen. Aanstonds vroeg de Fractie, bij monde van Van den Tempel, eene interpellatie aan betreffende salarisverbetering van het Rijkspersoneel en in het bijzonder van het postpersoneel.

Van den Tempel vroeg, om in afwijking van het gebruik, onmiddellijk over zijn verzoek te beslissen en de interpellatie den volgenden dag te houden. De hoofdreden voor dezen spoed was gelegen in de houding, welke de Regeering den vorigen dag tegenover de organisaties van het overheidspersoneel had aangenomen, toen zij deze den toegang weigerde, terwijl er geen staking was en de organisatiebesturen niet op staking aanstuurden, een houding der regeering, welke provocerend werkte en de menschen in hun verbitterde stemming als het ware tot staking dreef.

De Kamer verwierp echter de urgentie der behandeling, die eerst op 19 October plaats had. Van den Tempel schetste den nood der ambtenaren, laakte de weifelende houding der regeering ten opzichte van haar plannen tot positieverbetering, toonde de volslagen onvoldoendheid van de in uitzicht gestelde nieuwe regeling van een kindertoeslag aan en constateerde, dat aan het Rijkspersoneel inderdaad werd tekort gedaan.

Daardoor brak een spontane staking uit op 5 October; op 6 October werd zij, nadat de besturen der organisaties de actie in andere banen hadden gepoogd te leiden, opgeheven. De besturen spoedden zich daarop naar den Haag, omdat de oorzaken der verbittering allerminst opgeheven waren, maar toen werden zij niet ontvangen door de regeering, zij bleven op de mat en de staking brak daardoor opnieuw uit.

Onder den indruk der alom heerschende ontevredenheid onder het rijkspersoneel was de regeering middelerwijl verder gegaan dan aanvankelijk haar plan was. De korting van 7 pCt. voor het weduwen- en weezenpensioen zou, ingaande 1 Januari 1920, komen te vervallen; de kinderbijslag zou niet op 1 October, maar op 1 Juli ingaan; de twee laagste salarisschalen zouden met f 100.— worden verhoogd. Van den Tempel constateerde deze concessies, die kort vóór de interpellatie werden gepubliceerd, met tevredenheid, maar voldaan was hij niet. Hij stelde een motie, waarin naast de door de regeering voorgestelde verbeteringen, de wenschelijkheid van een verhooging van alle salarissen met 5 pCt., ingaande 1 Januari 1920, werd uitgesproken.

Van Stapele hield vervolgens het aan verschillende stakers gegeven ontslag, waarbij een recht van beroep niet werd erkend, tegen den geest van het arbeidsreglement in, terwijl Troelstra de houding der regeering in de gansche geschiedenis kritisch belichtte, om te concludeeren, dat deze niet was een houding van kracht, maar niets dan een pose. Hermans nam het op voor enkele blijkbaar vergeten categoriën van ambtenaren en hield

den christelijken arbeidersvertegenwoordigers in de Kamer, die weer optraden als slippedragers der regeering, voor, hoe de stemming hunner ambtenaren-geloofsgenooten in het land was, waarbij ook Kleerekoper een hartig woord voegde, met treffende uitspraken geïllustreerd, terwijl Suzé Groeneweg zich scherp richtte tegen een motie-Smeenk, waarvan de bedoeling was, het element van den kindertoeslag uit te breiden.

Ten slotte stelde Van den Tempel een motie, waarin hij de Kamer wilde doen uitspreken, dat het niet in het belang van den Staat zou zijn, verdere gevolgen voor de ambtenaren en ambten te verbinden aan de deelneming der staking.

Beide moties-Van den Tempel werden verworpen.

* * *

Zoals de regeering in het algemeen stond tegenover de salariering der ambtenaren, zoo stond zij ook tegenover de

salariering der onderwijzers.

Ook in de onderwijzersgezinnen was de nood hoog gestegen. Een nieuwe salaris-regeling lag in het verschiet, waarvan nog goede verwachtingen werden gekeesterd, maar in afwachting daarvan was het noodzakelijk dat een voorschot op het nieuwe salaris werd verleend. Ossendorp interpelleerde daarover den Minister van Onderwijs op 30 Juni 1920. Hij schetste met treffende voorbeelden den nood der volksofvoeders, die hen dwong verboden bij-arbeid van allerlei soort te zoeken en vroeg toekenning van een behoorlijk voorschot. Het antwoord van den minister was teleurstellend, — als steeds — waarop Ossendorp een motie stelde, inhoudende dat het voorschot van f 150, hetwelk de regeering van plan was te verstrekken, aanzienlijk behoorde te worden verhoogd en zoo mogelijk vóór 1 Augustus behoorde te worden uitgekeerd. Deze motie werd door de Kamer aangenomen, wat nog niet zeggen wilde, dat voor de onderwijzers deze aanneming in klinkende munt werd omgezet.

Het nieuwe salaris-besluit voor de onderwijzers verscheen in concept. De Minister van Onderwijs deed de Kamer zijn voornemen kennen. Naar aanleiding van deze mededeeling werd aanstond een

interpellatie Ossendorp

aangevraagd. Wat noodig was. Immers de voorgenomen bezoldiging bleef verre ten achter bij wat de onderwijzers hadden gewenscht en verwacht, bij wat de commissie voor georganiseerd overleg billijk had geoordeeld: opneming in tabel A schaal 40 van het salarisbesluit, wat beteekende een salaris van 2200 tot 4500 gulden.

De uitvoerige, felle debatten over den slag in het aangezicht der onderwijzers, de, niettegenstaande hun felheid zakelijke en gedocumenteerde redevoeringen van Ossendorp, Albarda, Troelstra en Suzé Groeneweg, liggen nog versch in het geheugen. Hier zij volstaan met de herinnering aan de motie-Ossendorp, luidende:

„De Kamer,

van oordeel, dat de salarisregeling voor de onderwijzers der openbare en der gesubsidieerde bijzondere lagere scholen behoort te worden vastgesteld overeenkomstig het advies door de Centrale Commissie voor georganiseerd overleg den 27sten Augustus 1920 aan de Regeering uitgebracht,

gaat over tot de orde van den dag.”

welke motie verworpen werd met 55 tegen 38 stemmen. Met de Unie-liberalen, behalve de heer De Muralt, en met de vrij-liberalen stemde de gehele rechterzijde, de onderwijzers-mannen Bulten en Van der Molen en Van de Bilt inclus, tegen de motie.

* * *

Het is, door de ruimte voor dit verslag beschikbaar, helaas, ondoenlijk ook maar het meest beknopte overzicht te geven van den verderen arbeid door de Fractie verricht ter zake van ingediende wetsontwerpen, interpellaties enz.

Herinnerd zij met een enkel woord aan de opbouwende kritiek, niet alleen door redevoeringen, maar ook door tal van amendementen, op het ontwerp-Lager Onderwijswet, waarbij Ossendorp, K. ter Laan, Van Zadelhoff, Gerhard, Albarda, Troelstra en Suze Groeneweg met alle kracht streden voor verbetering en democratisering van het onderwijs en van de positie der onderwijzers; tegen verslechteringen, als het instituut der hulponderwijzers; voor hulp aan de gemeenten, waarvan vele door sommige bepalingen boven draagkracht dreigden te worden belast, terwijl tevens, bij monde van Troelstra, de onderwijs-politiek onzer Partij, die zich daarbij steunt op niemand minder dan Marx en Mehring, als een politiek der geestesvrijheid werd gesteld tegenover het staats-dogmatisme en den dwang der Communisten.

Herinnerd zij voorts:

aan Kleerekoper's optreden bij de behandeling van het Wetboek van Strafvordering, in het bijzonder aan zijne redevoeringen vóór het invoeren van het Engelsche kruisverhoor en tegen de voorgestelde bepalingen betreffende de rechterlijke bevelen tot handhaving der openbare orde, die, met name bij werkstakingen en andere acties, het gevaar van gevangenneming der leiders en daarmee hun onttrekken aan de beweging meebrengen;

aan Van der Waerden's rede bij de spoedbehandeling van het 200 miljoen-krediet aan Duitschland, waarin hij zich geen principieel tegenstander van het krediet verklaarde, maar dit liever zag als onderdeel van een groot, internationaal plan; waarin hij voorts prijsopdriving hier te lande en inflatie vreesde als gevolg van de kredietverleening en de innerlijke motieven: het belang der kapitalistische groep, die achter de Maatschappij tot Exploitatie van Steenkolenvelden staat, bloot legde. Om de groote, ethische, internationale belangen, die met de kredietverleening annex waren, verklaarde Van der Waerden zich, met de Fractie, niet tegen het ontwerp, al walgde hij van de kapitalistische bevoorrechtiging, die zelfs hier weer onder het ethisch mom verscholen was;

aan de redevoeringen, die Hermans hield 1°. bij het ontwerp tot wijziging der Invaliditeitswet (gemoedsbezwaren), waarin hij zich niet tegen het ontwerp keerde, maar vroeg, waarom niet evenzeer de gemoedsbezwaren tegen militairen dienst werden ontzien als deze christelijke gemoedsbezwaren, die menigmaal slechts geldbezwaren zijn en

2°. bij de wetsontwerpen tot wijziging van artikel 77 der Gemeentewet en artikel 35 der Provinciale wet, twee reactionnaire ontwerpen, dienende vooral (wijziging der Gemeentewet) om de vervanging van den Burgemeester in de hand van het centraal gezag te krijgen en socialistische plaatsvervangers, waar noodig, te weren, waartegen Hermans een krachtig protest liet hooren;

aan de amendementen-Rugge om de kostwinnersvergoedingen voor gezinnen van militairen, welke werden voorgesteld op f 2, f 3 en f 4 met 25 pCt. te verhoogen;

aan de scherpe kritiek van K. ter Laan, ter gelegenheid van de behandeling van het buitengewoon krediet voor 1919, op de geldvermorsing van het ministerie van oorlog, waardoor vele honderd miljoenen gedurende de laatste jaren nutteloos zijn uitgegeven en aan de kritiek die Van Zadelhoff bij dezelfde gelegenheid uitoefende op de slechte behandeling, ja mishan-

deling van dienstweigeraars, alsmede aan zijn verzet tegen de subsidiëering van de propaganda voor den vrijwilligen landstorm.

Vershillende interpellaties werden, behalve de reeds genoemde, door de Fractie aangevraagd. Gememoreerd mogen worden:

de interpellatie-K. ter Laan, betreffende het nemen of voorbereiden van maatregelen om steun te verleenen aan de dienstplichtigen, die in 1920 naar hun haardsteden terugkeeren in den geest als is geschied in de laatste helft van 1919. Een motie-Ter Laan, deze maatregelen vragende, werd verworpen;

de interpellatie-Van den Tempel (21 Mei 1920) betreffende ondersteuning van en hulp aan werklooze arbeiders, in het bijzonder aan werklooze sigarenmakers, waarbij Van den Tempel verschillende toezeggingen van de regeering wist te verkrijgen;

de interpellatie-Kleerekoper over de nieuwe regeling van dienst- en rusttijden van het spoorwegpersoneel, waarbij verbetering in de regeling van het georganiseerd overleg werd gevraagd en waarin kritiek werd geoeffend op het feit, dat het betreffende Koninklijk Besluit niet op de basis van den 8-urendag was opgetrokken;

aan de interpellatie-Duys, over de toestanden in Hongarije, die gehouden zou zijn, wanneer de Kamervoorzitter en de rechtsche meerderheid, versterkt met Unie-liberalen en „neutralen" de interpellatie niet hadden geweigerd, niettegenstaande het krachtige, gedocumenteerde verzet van Duys, Troelstra en Kleerekoper.

Vermelding verdient voorts:

1°. het deelnemen van Troelstra aan de interpellatie van den heer Van Ravesteyn nopens de mogelijkheid van een herstel der betrekkingen met Rusland. Troelstra gaf uiting aan zijn verbazing, dat hij van den interpellant niet gehoord had „een frissche, socialistische, revolutionnaire, met internationaal gevoel beziekte redevoering", maar een betoog over het belang van den Nederlandschen handel en de Nederlandsche industrie, terwijl hij hem tevens verweet, dat hij door zijn onbenuilige interpellatie het den minister gemakkelijker maakte van deze kwestie wederom een overwinning te maken. Troelstra verklaarde ten slotte dat de Fractie zou stemmen voor een motie-Van Ravesteyn tot het aanknoopen van commercieele en politieke betrekkingen met de Russische Radenregeering, maar dat zij dit deed, los van de toelichting van den interpellant en de erkenning der Sovjet-Regeering wenschte, niet op nationaal-kapitalistische, doch op internationaal-socialistische gronden.

2°. de rede van Van den Tempel ter gelegenheid van de interpellatie-Kolthek over de uitsluiting der bouwvakarbeiders, waarin onze partijgenoot, na te hebben geconstateerd dat het hier om een zuiver loonconflict ging en niet om de macht in het bedrijf, vastlegde, dat de Christelijke, met name de Katholieke organisaties, tevreden waren met het ondernemers-aanbod, wyl het collectief contract voor hun leden in het Zuiden groote voordeelen opleverde, waaraan de belangen van hun minder talrijke leden in de overige provincies werden opgeoefferd. Van den Tempel eischte voorts, dat de regeering zou uitspreken, dat de woningbouw onverzwakt moest voortgaan. Wel grijpt zij met die verklaring in het conflict in, maar dit is haar plicht jegens de gemeenschap. Tot de erkenning van dien plicht was de regeering echter niet te brengen.

Principieele discussies werden onzerzijds gevoerd over de wetsontwerpen houdende

tijdelijke afwijking van de militiewet en landstorm-voorzieningen.

K. ter Laan erkende dat in het eerste ontwerp veel goeds zit: de verkorting van den diensttijd tot 6 maanden voor de onbereden wapens; de opkomst in ploegen, waardoor minder kazerne-ruimte noodig is; de afschaffing van het blijvend gedeelte en de vermindering van de lichting van 23.000 op 13.000 man. Wij hebben deze eischen vroeger herhaaldelijk doen hooren, als noodzakelijk ook bij behoud van het leger. En hoewel wij ze op afbetaling aanvaarden, zij geven ons niet, wat ons volk noodig heeft. Noodig is thans — het is de les van den wereldoorlog en een mogelijkheid door den groeienden wil der internationale vakbeweging, georganiseerd in het I. V. V., om door middel van de economische macht der arbeiders den vrede te verzekeren — internationale en nationale bewapening; deelneming aan en bevordering van de internationale actie der georganiseerde arbeiders ter vermindering van den oorlog en vrijmaking van het volksonderwijs van alle nationalisme en militarisme. Noodig in ons land in het bijzonder. Immers van werkelijke verdediging onafhankelijkheid door wapengeweld kan geen sprake zijn: het gaat verre boven onze krachten. Beter bouwen wij op de nieuwe kracht, dié van het internationaal georganiseerde proletariaat, die in het I. V. V. den oorlog aan den oorlog heeft verklaard. Een begin met de ontwapening moet dadelijk gemaakt; ons land moet hierin het eerst zijn, andere zullen volgen. Daarom vroeg Ter Laan een uitspraak der Kamer over de ophefing van het geheele vestingstelsel.

Van Zadelhoff sloot zich hierbij aan; hij aanvaardde het re wetsontwerp, omdat wij daarin zien een begin van afbraak van het militarisme en hij verdedigde verder uitvoerig de leuze: „geen man en geen cent” en hield een krachtig, principieel en praktisch pleidooi voor ontwapening.

De motie-Ter Laan werd verworpen.

Bij deze discussies deed zich een incidentje voor, dat tot misverstand en tot demagogische verwijten jegens onze Partij aanleiding kan geven. De heer Wijk stelde een motie voor, luidende:

„De Kamer, van oordeel dat Nederland zich bij een aanval door een andere Mogendheid niet meer behoeft te verdedigen, gaat over tot de orde van den dag.”

Het indienen dezer motie was een daad, verregaand bedenkzaam, waarop het werk van een volksvertegenwoordiger behoort te staan. Immers de heer Wijk gaf zelf duidelijk te verstaan, dat hij zou stemmen tegen zijn eigen motie. Hij trad dus alleen op als paljas ten pleziere van hen, die zich in een relletje tegen de S. D. A. P. verknokelden. Daarmee was de houding der Fractie gegeven. Afscheiden van den inhoud der motie stemde de Fractie tegen, omdat zij zich daarmee tegen een dergelijk declineeren van het parlementair werk wilde uitspreken. Dat deze stem echter niet eene was, zooals de meeste andere partijen zoo gaarne gewild hadden, die zou bewijzen dat wij zelf zouden terugschrikken voor onzen eisch van ook nationale ontwapening, bewees de Fractie toen zij eenige dagen later gesloten stemde vóór een motie-Kolthek, waarin kort en krachtig werd uitgesproken, „dat de tijd voor militaire ontwapening van ons land gekomen is” en „dat onmiddellijk een begin moet worden gemaakt met de afschaffing van leger en vloot”.

Het wetsontwerp, houdende tijdelijke afwijkingen van de militiewet, werd zonder hoofdelijke stemming aangenomen, nadat een amendement van onze Fractie, om de bepaling, dat de vermindering der lichting van 23.000 op 13.000 man zou vervallen op 1 September 1921, wanneer alsdan de sterkte der jaarlijksche lichting niet bij de wet was geregeld, te schrappen, was verworpen.

Tegen het wetsontwerp houdende landstormvoor-

ziening, op verzoek van Van Zadelhoff in stemming gebracht, bracht de Fractie haar stem uit.

Vermeld worde ten slotte de rede van J. ter Laan tegen de voorgestelde verhooging van den accijns op het gedistilleerd van f 150 op f 300 per H.J. van 50 pCt. — en de stem onzer Fractie tegen dit ontwerp — waarbij Ter Laan het belastingbeleid van den Minister van Financiën scherp kritiseerde, en de rede van Brautigam tegen de subsidie aan de maatschappij „Zeeland”, een maatschappij die in de oorlogsjaren op roekelooze wijze met haar materiaal en haar personeel is omgesprongen en die de moeilijkheden, waarin zij verkeert, voor een groot deel aan zich zelf te wijten heeft. De Fractie bracht haar stem tegen het aangevraagde subsidie uit.

* * *

Een kort woort over het optreden der Fractie bij de behandeling der

Staatsgrooting voor 1921.

De algemeene beschouwingen brachten allereerst Schaper in het vuur. Hij constateerde een zekere verschuiving in de politieke verhoudingen; een deel van links gevoelde vrijwel sympathie voor de politiek van het ministerie-Ruys en toonde dit bij herhaling daadwerkelijk. Een concentratie der burgerlijke partijen tegen de arbeidersklasse was in gang gekomen. Schaper ging vervolgens de gedragingen der verschillende politieke partijen na en kapittelde in het bijzonder de christelijke arbeidersvertegenwoordigers Smeenk en Schouten, die, zoodra zij in de Kamer waren, al hun frischeid hadden verloren en zich in niets onderscheiden van hun meest conservatieve partijgenooten. De arbeiders zelf echter komen naar elkaar toe; het gaat langzaam, maar het proces is aan den gang en nu de gedachte der socialisatie alle arbeiderskringen bezig houdt, zal niets dit proces op den duur kunnen tegenhouden. Na scherpe kritiek op het beleid van verschillende Ministers te hebben geoefend, in het bijzonder op dat van den Minister van Financiën, herinnerde Schaper aan de op komst zijnde Grondwetsherziening en hij drong er krachtig op aan, dat deze door de regeering en de Kamer niet zoo beperkt zou worden opgevat als de Staatscommissie had gedaan. Integendeel, zij moest een zeer moderne en democratische herziening worden; een groote gebeurtenis in onze politieke geschiedenis en geen lapwerk.

Suze Groeneweg wees er op, hoe in November 1918 de regeering verklaarde het aange-naam te zullen vinden als spoedig het algemeen vrouwenkiezersrecht zou worden ingevoerd en hoe deze wensch louter uit conservatisme voortspoot, een dam willende opwerpen tegen de opstuwende arbeidersbeweging. Op de vrouwen is de laatste hoop van het conservatisme gebouwd. De regeering speculeert op de politieke onwetendheid der vrouwen en haar angst voor revolutie en smijt met een beroep hierop het geld weg voor militarisme en burgerwachten. Wij echter zullen trachten de arbeidersvrouwen te doen zien, dat haar belang en dat harer kinderen, dat de verhooging van de welvaart, die zij zoo noodig hebben, alleen mogelijk is bij socialisatie en ontwapening. Onze partijgenootte richtte zich vervolgens tegen de voorgenomen weeldebelasting, die in het bijzonder de huisvrouwen zal treffen en zij toonde aan, dat veel, van wat als weelde belast zal worden, noodzakelijke uitgaven zijn. Ten slotte kwam zij op tegen het masculinistisch karakter van het regeeringsbeleid en deed zij een warm woord hooren voor de erkenning der rechten van de vrouw en voor spoedige behandeling harer motie inzake moederschapszorg, waaraan zij een waarschuwing aan de vrouwen en mannen beide

vastknoopte, dat eerstgenoemden niet zouden overgaan tot en niet zouden worden gedreven tot aparte vrouwenorganisaties, doch zich zouden organiseren in de bestaande politieke partijen.

Troelstra zag als eerste behoefte van het Nederlandsche volk op politiek gebied het openen van nieuwe perspectieven. De burgerlijke politiek is vastgelopen; op geen enkel terrein meer heeft zij aan de volksmassa iets te bieden, waard om er voor te strijden. Daartegenover rijpt in de arbeidersklasse diep besef, dat in het voortbrengingsstelsel ingrijpende veranderingen moeten komen. De socialisatie neemt in de hoofden en harten der arbeiders de eerste plaats in. Doch deze socialisatie komt niet zonder strijd. De heer Marchant waarschuwt er tegen haar vast te koppelen aan den klassenstrijd. Een vrome wensch! Zien wij den tegenstand er tegen van het groot-kapitaal, dat weten wij ook, dat een geweldige volkskracht noodig zal zijn om dezen tegenstand te breken.

Een perspectief, waarin de arbeidersklasse en met haar de gansche menschheid stoffelijke en geestelijke verheffing kan zien, kan thans nog slechts worden gegeven door een regeering steunende op de verschillende organisaties der arbeidersklasse zelve. Helaas zijn deze organisaties nog verdeeld; onderlinge strijd bestaat, waar eenheid op socialistische basis bovenal noodig zou wezen. Naar die eenheid hebben de arbeiders te streven, wil hun politiek de nieuwe vergezichten openen, die de oogen der arbeiders in deze tijden van zwarte ellende met verlangen zoeken.

* * *

Als een sneldraaiende film moge het optreden der Fractie bij de behandeling van de hoofdstukken der staatsbegroting de revue passeeren. En daarbij kan niet alles geprojecteerd; dit verslag moet een greep doen uit het vele materiaal, wil het niet al te uitvoerig worden. Zoo zij allereerst herinnerd aan de rede van Hermans over het verlenen van ridderorden en zijn motie om de verleenning stop te zetten totdat de komende grondwetsherziening over de zaak zelve zal hebben beslist;

de kritiek, door De Jonge, bij Hoofdstuk III uitgebracht op het passenstelsel, zooals het hier te lande wordt toegepast, waardoor aan vreemdeelingen groote overlast en schade bij herhaling wordt bezorgd, alsmede zijn nader onderzoek van de gegevens door den Minister van Buitenlandsche Zaken verstrekt over het conflict met Servie, waarbij De Jonge constateerde, dat de gegevens die de Minister van zijn ambtenaren had gekregen, tegenstrijdig en dus onjuist waren. Troelstra laakte het voorts, dat de regeering geen bespreking met de Kamer had uitgelokt over de samenstelling der delegatie naar de algemeene vergadering van den Volkenbond;

het optreden van Kleerekoper bij Justitie, waarbij hij opkwam voor een betere rechtspositie der vrouw en uitbreiding en behoorlijke regeling van den kosteloozen rechtsbijstand bepleitte. Voorts kwam bij dit Hoofdstuk Brautigam in het vuur, die aandrang op een zoo spoedig mogelijk in te dienen wetsontwerp betreffende het arbeidscontract van schepelingen; en Hermans, die een krachtig woord liet hooren voor verbetering van het lot van gevangenen en gevangenispersoneel.

Bij Binnenlandsche Zaken stelde Hermans de inquisitoriale methode welke gevolgd wordt bij de benoeming van sociaal-democratische burgemeesters tegenover de slappe houding, welke wordt aangenomen tegen burgemeesters die zich hadden schuldig gemaakt aan dronkenschap en andere overtredingen en kwam hij op tegen den nieuwen burgemeester van Renkum, die tot dusver steeds toegestane meetings op Zondag verbood.

Gerhard bepleitte uitbreiding van het provinciaal belastinggebied en het innemen van een milder standpunt ter zake van het goedkeuren van gemeentelijke belastingverordeningen betreffende den kinderattrek; — Van Zadelhoff trad p tegen de voorgestelde subsidies aan vrijwillige burgerwachten te verlenen.

De begroting van Onderwijs deed Gerhard op komen voor verhooging van studiebeurzen voor ongelieden met buitengewonen aanleg en deed hem oorts een lans breken voor het instellen van een degelijk onderzoek in het buitenland naar de nieuwe onderwijsmethodes, alsmede voor een betere salariering van het personeel bij het nijverheids-onderwijs.

Albarda drong aan op betere salariering van de leeraren der Hoogere Burgerscholen en K. ter Laan schetste de moeilijkheden waarin vele gemeenten verkeerden door het feit, dat het Rijk zich van het Middelbaar Onderwijs niet meer aantrekt.

Hugenoltz toonde bij „Marine” duidelijk aan, dat onze vloot zich in ontredderden toestand bevindt. Er is niets van eenige gevechtswaarde en daarvoor betalen wij 52 millioen per jaar, waarbij dan nog komen zal al wat voor nieuwbouw wordt gevraagd. Dat is ondragelijk en vooral thans is het onduidelbaar. Wij moeten komen tot ontwapening. Ook wij erkennen het belang onzer nationale zelfstandigheid, maar de militairen waarborg daarvoor is voor ons land onvoldoende en te kostbaar, terwijl hij tevens in zichzelf gevaarlijk is. Beter kunnen wij bouwen op de georganiseerde actie der internationale vakbeweging en wij zullen door ontwapening een zoo grooten economischen voorsprong krijgen, dat andere landen, die de zware geldelijke lasten van het militarisme nauwelijks meer dragen kunnen, ons volgen zullen.

Bij Hoofdstuk IX besprak Kleerekoper den chaos op spoorweggebied, die niet aan het personeel, maar aan de leiding is toe te schrijven en oefende hij scherpe kritiek op het opdringen door den Minister aan den Loonraad van een bepaald stelsel. Hij stelde een motie voor, waarin de wenschelijkheid van evenredige vertegenwoordiging voor den Loonraad werd uitgesproken.

Hermans trad bij de begroting van Landbouw voor de pachters op en bepleitte een goede jacht- en pachtwet; — Ruggie toonde aan, dat vermeerdering der productie alleen door gemeenschapsbemoeiing te krijgen zal zijn en deed voorts een hartig woord hooren voor sociale maatregelen en bate der landarbeiders. Hij verklaarde zich tegen een begrotingspost van f 400.000 voor voorschotten en subsidies ten behoeve van de stichting van boerderijen op woeste gronden. Immers, volgens de methode van den Minister te werk gaande, zou zodoende een geslacht van wroeters in den grond ontstaan, dat zich op deze arme gronden zou afbeulen en een leven van hard werken zonder geestelijken inhoud zou leiden. Daartegenover wilde Ruggie dat de Staat zelf de ontginning ter hand zou nemen en den ontgonnen grond door zetboeren zou doen bewerken. De Fractie stemde tegen dezen post.

De begroting van „Arbeid” gaf Schaper gelegenheid allereerst een krachtig protest te uiten tegen de allerwege gehoorde klachten over arbeidschuwheid bij de arbeiders, die met een reactionnair doel werden geuit. Hij kritiseerde voorts de te ver gaande overgangsbesluiten ter uitvoering van de Arbeidswet, met name ten aanzien van de metaalen de textielnijverheid, terwijl hij daarnaast voor de belangen van verschillende groepen arbeiders, in verband met de regeling van hun arbeidsduur, in het krijt trad.

Duys herinnerde eraan, hoe onzerzijds reeds ten tijde van de totstandkoming der Ziekwet gewaarschuwd was tegen het in de wet betrekken van het particulier initiatief. Nu worden de fouten, die aan de op dit particulier initiatief gebouwde regeling annex zijn, gebruikt als een breekijzer om de geheele wet af te breken en er een privaatrechterlijke regeling voor in de plaats te stellen. Duys waarschuwde daartegen; hij drong aan op invoering der tevoren verbeterde Ziekwet; met name zou de premie geheel ten laste van de werkgevers moeten worden gebracht.

Voorts stelde hij een motie om de renten krachtens de Ouderdomswet, die thans f3.— bedragen en f5.— voor gehuwden, te brengen op f6.— en f10.—, een motie die, natuurlijk, verworpen werd.

De Jonge bepleitte een betere regeling van het mijnwerkersfonds; — Ruggie drong er bij den Minister op aan invloed te oefenen op de daarvoor in de termen vallende plattelandsgemeentebesturen om zich aan te sluiten bij de werkloosheidsregeling en hij stelde een motie voor, waarin de noodzakelijkheid van toeslag op ongevallenrenten van vóór de duurte en loonstijging dateerende was opgenomen, een motie, die kon worden ingetrokken, toen de Minister verklaarde dat de thans genoten toeslagen zouden blijven bestaan, totdat een nadere wettelijke regeling, welke werd toegezegd, zou zijn getroffen.

Suze Groeneweg verklaarde, dat de gedachte van een Rijkskinderfonds, als was neergelegd in een motie-Haazevoet-Kuiper, haar op zichzelf niet onsympathiek was, wanneer dit fonds althans ten doel zou hebben te fungeeren ten behoeve van kinderbescherming. Zij wilde echter van verplichte verzekering dienaangaande niet weten.

Schaper en Hermans spoorden, ten slotte, krachtig aan tot snellen woningbouw en zij gaven verschillende wenken om in de praktijk gerezen moeilijkheden te ondervangen.

De Indische Begrooting.

Albarda constateerde, dat de verscherping der tegenstellingen in Indië aanhield. Zij vertoont zich niet alleen meer in politieke conflicten maar ook in economischen strijd. Indië beleeft een tijdperk van werkstakingen. De berichten daarover worden echter sterk gekleurd, wat de bedoeling heeft stemming te maken voor een krachtige represaillepolitiek. Daartegen dient echter gewaarschuwd. De beroeringen in Indië zijn niet het gevolg van propaganda van oproerige leiders, maar van de economische en sociale noodden der bevolking. Daarom dient geen onderdrukkingspolitiek te worden gevolgd, maar een van breede sociale hervormingen, die Indië vóór alles nodig heeft.

Albarda oefende voorts kritiek op het beleid van den Minister van Koloniën. Terwijl men in Indië bezig is met hervorming der staatsinrichting in de richting van toenemende autonomie der Indische gemeenschap wil de Minister een bestuursvorm invoeren, die daartegen ingaat en die alleen een decentralisatie van het ambtelijk bestuur beteekent. Ook wil de Minister de zaken van Indië zooveel mogelijk afdoen met zijn Departement zonder den Volksraad en de Kamer.

Tegen dit streven kan niet genoeg worden opgekomen. De voornaamste taak der regering moet thans zijn den gang van Indië naar volledige zelfstandigheid zooveel mogelijk te bespoedigen. Nederlandsch-Indië moet zoodra mogelijk worden een eigen, onafhankelijke staatsgemeenschap.

Bij de Hoofdstukken der Indische begrooting kwam Schaper op tegen het treuzelen met de afschaffing der poenale sanctie in de koeliecontracten en bepleitte hij uitbreiding der arbeidsinspectie en

sprak Van Zadelhoff een krachtig woord voor een veel bredere en diepere zorg voor de volksgezondheid. Hij stelde een motie, waarin werd uitgesproken, dat spoedige instelling van een afzonderlijk Departement van Volksgezondheid noodig is, aan welke motie nog eene van Albarda werd toegevoegd, betreffende uitvoering van een in den Volksraad aangenomen amendement-Bergmeijer tot betere bezoldiging van het personeel van posteries, telegrafie en telefonie.

De motie-Van Zadelhoff werd, op toezeggingen van den Minister, ingetrokken; de motie-Albarda komt na het Kerstreces in stemming.

* * *

Dit verslag van de werkzaamheden der Fractie, dat niet meer geven kan dan een kort relaas, een aanwijzing menigmaal slechts van de kern van het in de Kamer gedane werk, doet toch zien bij hoeveel en hoevelerlei onderwerpen de Fractie door het uitbrengen van kritiek; door het trekken van lijnen van strijd; door het, door middel van amendementen, opbouwen van wetten; door het houden van interpellaties en het stellen van moties ten einde de regeeringsdaden te beïnvloeden, den strijd der arbeidersklasse heeft meegestreden.

Aan hem, die bij elkaar vereenigd ziet, welk werk in den loop van dit verslagjaar is verricht, dringt zich eenerzijds het besef op, dat wanneer onze pers, onze sprekers, onze brochures, dit werk voor de propaganda weten te bewerken, deze daarmee ongetwijfeld gedienend zal zijn.

Anderzijds echter dringt zich ook de vraag op, of in een tijd, waarin tal van nieuwe, groote vraagstukken op onderzoek wachten en waarin de massa meer dan ooit socialistische voorlichting van de beste harer voorgangers behoeft; of in een partij als de onze, die niet beschikt over een corps van sprekers, voldoende voor een intensieve propaganda, — of onder deze omstandigheden al de tijd, al de energie, al de studie door de Fractie aan het parlementaire werk gegeven, voor een deel althans niet beter buiten het Parlement aanwending zou kunnen vinden? Wordt zij zoo algemeen gesteld, dan zou deze vraag van verschillende kanten kunnen worden belicht en zou een bevestigend antwoord niet aanstonds gegeven kunnen worden. Nu wij echter staan voor een naderende verkiezing, die loopen zal over groote proletarische eischen; nu onze Partij buitendien de taak heeft een leger van politiek ongeschoolden, de vrouwen, — de hoop der reactie — in de socialistische sfeer binnen te leiden en voor haar politiek te winnen, nu meent de Fractie, dat voor het komende jaar de propaganda in het land, meer dan in gewone tijden het geval is, zal moeten gaan boven parlementair werk, dat zij, aan wie het opgedragen is, uitteraard naar beste krachten hebben te vervullen. Het zal aan haar en aan haar leden zelf moeten worden overgelaten hier de juiste verdeling tusschen Kamerwerk en propagandawerk te treffen. Zij verwacht echter, dat de Partij de hier uitgesproken gedachte zal onderschrijven en met haar doordrongen zal zijn van het groote belang, dat de eischen, die in de Kamer worden verdedigd, meer dan anders dikwerf mogelijk is, thans worden gedragen onder het volk, dat door zijn organisatie en actie ten slotte op de in de Kamer te behalen resultaten van zoo grooten invloed is.

* * *

Aldus vastgesteld in de vergadering der Fractie van Dinsdag 8 en gezonden aan het Partijbestuur op Woensdag 9 Februari 1921.

Voor de Fractie:
G. W. SANNES, Secretaris.

De Sociaal-Democratische Kamerfractie in de Eerste Kamer.

Het vorige jaar is daarover, door een misverstand, geen verslag verschenen; nog een jaar vroeger werd het saamgesmolten met dat der Tweede Kamer, wat meerdere bezwaren heeft. In den vervolge zal het daarom beter zijn, een afzonderlijk verslag voor het Congres in te dienen, dat slechts een bescheiden plaats zal beslaan en waarvoor dan het best een afzonderlijk zittingjaar is te nemen; in dit geval van September 1919 tot September 1920.

Aan werk ontbreekt het ons kleine groepje van leden in den regel niet, terwijl dan steeds een groot aantal wetsontwerpen tegelijk ter bestudeering wordt aangeboden. Daar de openbare zittingen der Eerste Kamer slechts kort duren en het geheele wetsontwerp evengoed als een geheel hoofdstuk van de Staatsbegroting in één enkele redevoering moet worden besproken, blijkt echter daarvan naar buiten slechts weinig. Het meeste werk wordt immers verricht in de afdelingen, waar de stem der sociaal-democratie zich ijverig doet hooren, terwijl velen onzer met rapporteurswerk wel eens worden overladen, dan wel in de Commissie voor de Verzoekschriften en commissiën tot voorbereiding van sommige wetten moeten zitting nemen.

Zoo veel mogelijk wordt, door ons allen, in onze redevoeringen er naar gestreefd om niet te herhalen wat reeds door onze mannen aan de overzijde is gezegd en vooral om niet te herkauwen de argumenten b.v. in zake het nijverheids- en het middelbaar onderwijs, aldaar door hen zoo uitmuntend betoogd. Onze taak is het meer aanvullend op te treden; nieuwe gezichtspunten te openen in verband met de soms gewijzigde omstandigheden; op nadere feiten te wijzen die onze partijgenooten in de Tweede Kamer in het gelijk stelden en vooral den handschoen op te nemen, door de meest krachtige steunpilaren der reactie in Nederland, in den Senaat nog al gaarne in het strijdperk geworpen.

Gedurende bovengenoemd verslagjaar werd het drietal leden der Eerste Kamer-fractie vermeerderd met een scherpzinnig jurist als Mr. Mendels en (23 Maart 1920) door de eerste vrouw die ooit den Nederlandschen Senaat binnentrad, partijgenootte Mevrouw Pothuis-Smit, aan wie „onder algemeene instemming” door den Voorzitter en hartelijken welkomstgroet werd gebracht.

Bij de algemeene beschouwingen over de Staatsbegroting (4 Februari 1920) werd door Vliegen aangedrongen op bespoediging van het werk der Commissie voor de Grondwetsherziening en op snellere uitvoering van de Wet tot beperking van den Arbeidsduur. Enkele maanden later, 20 Juli 1920, stelde hij te vergeefs voor om de wijziging der Invaliditeitswet (in verband met sommige gemoedsbezwaren) in behandeling te nemen, doch het wetsontwerp tot bestrijding van revolutionaire woelingen uit te stellen tot na de zomervacantie, gedurende welke hij er, gekscherderwijze, borg voor stond dat in Nederland geen revolutie zou uitbreken.

De 12 December 1919 door de Tweede Kamer verworpen Marië-begroting kwam 27 Mei 1920 opnieuw aan de orde in de Eerste Kamer, waarbij partijgenootte Pothuis-Smit in een frissche „maiden-speech”, dat vermorsen van miljoenen bestreed, die elders zooveel nut konden stichten en er wees, dat de vrouwen in de parlementen zullen wezen de

pioniersters voor de ontwapening, de behoudsters van het leven en de vurige voorstandsters van eene samenleving, die de gruwelen van den oorlog onmogelijk zal maken. Polak toonde, met tal van argumenten, de dwaasheid aan van dien bouw van kruisers, en om, — nadat door de fantasterij van Rambonet, reeds 18 millioen waren weggeworpen, — er nog 20 à 25 millioen gulden bij te werpen in dien bodemloozen put.

Toen, 5 Februari 1920 de vrijzinnig-democraat Mr. van Embden, op het voetspoor van zijn leermeester Treub, — onder veler instemming — een lang voorbereiden aanval deed op de sociaal-democratische leerstellingen, volgde een flinke afstraffing van Mendels en door Vliegen, die reeds in zijn eerste rede bij de algemeene beschouwingen de reactionaire aanvallen van de heeren De Vos van Seenwijk en D. Stork had weerlegd, er op wijzende, dat de gedurende en na den oorlog zoo sterk toegenomen macht der arbeidende klassen zal leiden tot een volledige verandering van het huidige maatschappelijke stelsel, terwijl de noodzakelijkheid van steeds toenemende socialisatie der productie, door hem met klem werd betoogd.

Wat de financiën betreft verdedigde Vliegen (15 April 1920) het voortduren der oorlogswinstbelasting, daar het tijdperk van buitengewone winsten nog geenszins was afgesloten; ook pleitte hij (12 Februari) voor uitbreiding van het belastinggebied der gemeenten. Dienzelfden dag werd, door het verkeerd begripen der uitlatingen van Minister De Vries (daar Van Kol meende dat de Socialisatie-Commissie-Marchant daarmee zou worden belast) eene motie-Van Kol ingetrokken, die door een commissie „de voor- en nadeelen der Staatsmonopolies” wilde doen onderzoeken.

In de wijziging van art. 77 der Gemeentewet, plaatsvervang van burgemeester, zag Vliegen (1 Juli 1920), een middel om de sociaal-democraten uit dit ambt te weren, en beschouwde dit, door de exorbitante macht aan den Commissaris der Koningin verleend, als een aantasting van de autonomie der gemeenten, als een strijd tegen de democratie, terwijl Mendels dit nog aandikte, daar dit noodwetje zou getuigen van de vrees der bourgeoisie voor het revolutionair gevaar.

Vermakelijk waren meermalen de debatten over de Huurcommissiewet, tusschen den antirevolutionairen en conservatieven heer Van der Hoeven en de van geest sprankelende uiteenzettingen van hem, die den eersten stoot gaf tot het tot stand komen dier wet, partijgenoot Mendels.

Bij de wetsontwerpen tot salarisverbetering van Rijksambtenaren, wees partijgenootte Pothuis (27 Juli 1920) op enkele vergeten categoriën; uitte zij bezwaren tegen de 7 pCt. korting voor het pensioen en bestreed op principiële gronden den kindertoeslag. Mendels kon (12 Febr.) feiten aanhalen van gemeentelijke onderwijzers, die maandenlang moesten wachten op de uitbetaling van hun schamel loon (f 650.— jaarlijks), daar er geen geld in kas was. Op den financiëleen nood van vele gemeenten, was trouwens door Vliegen bij herhaalde gelegenheden gewezen.

De behartiging der belangen van de Volksgesondheid was aan Van Kol opgedragen, die meermalen moest wijzen op leemten in onze wet-

geving en onvoldoende behartiging van dit groote volksbelang. Vooral toonde hij (o. a. 13 Febr.) de dringende noodzakelijkheid om door krachtige maatregelen de zich voortdurend uitbreidende geslachtsziekten, die een gevaarvolle volksziekte dreigt te worden, te voorkomen en te bestrijden, wat de Minister heilig beloofde.

Voor den aanleg van drinkwaterleidingen, een maatregel die van hygiënisch standpunt ten volle steun verdient, zullen ongeveer 40 miljoen gulden van Rijkswegen worden beschikbaar gesteld. Ondanks den vooruitgang in deze gedurende de laatste jaren, zijn nog ongeveer 3½ miljoen inwoners in Nederland verstoken van gezond drinkwater; deze wonen voornamelijk in de hogere deelen van ons land, voer duinwater onbereikbaar en waar de kennis van het onderaardsche water nog veel te wenschen overlaat. Gesteund door de ervaring in meerdere landen opgedaan, gedurende dezen laatsten oorlog, wees Van Kol op het nut der wichelroede, waarmede thans — zoowel door een commissie, benoemd door den Minister van Arbeid, als door een commissie ressorteerende onder het departement van Landbouw (de geologische opsporingsdienst) proeven worden genomen.

Als aflossing der „November-beloften” der Regeering kwamen in October 1919 drie wetten — tot beperking van den arbeidsduur; die tot regeling van de vrijwillige ouderdomsverzekering met pensionneering ook van niet-loonarbeiders; benevens een wijziging der Invaliditeitswet, die onder meer verbeteringen, de loonarbeiders vrijstelde van premiebetaling, — in openbare behandeling. Evenals Schaper, Duijs en Samnes in de Tweede, stond toen in de Eerste Kamer Polak trouw op de bres tot verdediging der rechten en belangen van de arbeiders in hun strijd met het kapitalistisch eigenbelang.

De eerste wet tot beperking van den arbeidsduur werd uitvoerig en scherp aangevallen door de Kamerleden-grootfabrikanten Stork, Van Houten en Diepen (30 October 1919), ofschoon zij zich toch bereid verklaarden, gedreven door den geest des tijds, om vóór te stemmen. Ter weerlegging van de „ethische” bezwaren van sommige andere leden, verklaarde Polak den arbeid niet te beschouwen als een plicht, noch als een recht, doch als een maatschappelijke noodzakelijkheid, tevens verdedigende het goed recht van den Staat om in zulke gevallen in te grijpen in de vrijheid van het individu. Vooral Stork werd meesterlijk door hem terechtgewezen, toen hij door feiten aantoonde, hoe vroegere beperkingen van den arbeidsduur niet hadden geleid tot „demoralisatie” van den arbeider, juist het tegendeel was het geval. Sterke daling van de productie was, aldus Polak, niet te vreezen; de grootindustrie zou de moeilijkheden wel weten te overwinnen, evengoed als de concurrentie met het buitenland en — wat den doorslag gaf — de arbeiders zouden een ruimer aandeel krijgen in de stoffelijke en geestelijke goederen door hen geschapen. Met eerbied herdacht hij bij deze „Wet-Aalberse”, de pioniers van lang vervlogen jaren, het Internationaal Socialistische Congres te Parijs van 1889 en vooral Schaper, die vol trouw en ijver aan het tot standkomen dezer wet zijn beste krachten had gewijd.

Op spoedige uitvoering der motie-Duys, die een herziening der loonklassen beoogde van de Invaliditeitswet, drong Polak aan (31 October), en toen deze door Stork werd bestreden, werd zij nog eens uitvoerig door Vliegen verdedigd.

De Belgische kwestie werd door Van Kol te berde gebracht bij de behandeling van de begroting voor Buitenlandse Zaken (6 Febr. 1920), want al vreesde hij geen oogenblik dat deze tot botsing zou kunnen leiden, zoo achtte hij een spoedig herstel der vriendschapsbetrekkingen

tusschen deze twee naburen gewenscht. Om hulp van Regeeringswege bij de verschrikkelijke ellende, die door het Oostenrijksche en Hongaarsche volk wordt geleden, had hij bereids door middel van het vragenrecht en op 31 Oct. 1919 aangedrongen, doch dit beroep om steun werd bij bovenvermelde gelegenheden nog eens herhaald. Frankrijk zou een rentedragend voorschot van 25 miljoen worden verleend, Duitsland op roekelooze wijze, en zonder voldoende voorbereiding, een crediet van 200 miljoen worden geschonken, en dat nog wel aan „een Regeering uit een revolutie ontsproten” (Mendels 29 Juli 1920) — waarom dan geen gehoor gegeven aan de kreten om hulp dier verhongereerde massaas? In aansluiting aan het optreden van Schaper aan de overzijde, besprak van Kol (5 Febr.) de kwestie van den ex-keizer en drong aan op een strenge bewaking om alle contra-revolutionaire pogingen uit Nederland onmogelijk te maken. Mevr. Pothuis—Smit wees (23 Juli 1920) op de wenschelijkheid om den handel met Sovjet-Rusland weer te hervatten.

Een wetsontwerp betreffende de grensbewaking werd door Mendels aan een strenge censuur onderworpen. Hij noemde het (9 Jan. 1920) een surrogaat voor den staat van beleg; een middel om op willekeurige wijze het verblijf van bepaalde personen in de grensstreken onmogelijk te maken; een onvoldoende bescherming van de rechten der burgers. Enkele weken later (4 Febr.) kwam Vliegen daarop terug en kon reeds door feiten de juistheid dier beschouwingen aantoonen. Op ernstige leemten in het Wetboek voor Strafvordering werd (11 Febr.) door Mendels den vinger gelegd en, uit eerbied voor eerlijke gewetensbezwaren, op meer humane behandeling der dienstweigeraars aangedrongen. Het niet benoemen van Dr. Pannekoek aan het Observatorium te Leiden, ofschoon niemand zijn geschiktheid voor dat ambt kon ontkennen, werd door Mendels scherp gelaakt.

Bij diezelfde gelegenheid vroeg Van Kol om aanvulling van art. 308 van het Strafwetboek, waardoor het moedwillig besmetten van andere personen met syphilis, een daad, die zich soms wreekt tot in het nageslacht, strafbaar te stellen; een (voor ditmaal schijnbaar in ernst afgelegde) belofte van Minister Heemskerk werd tot heden nog niet vervuld.

Van het parlementair werk, de koloniën betreffende, kreeg Van Kol het leeuwendeel, doch zal dat hier slechts in telegramstijl worden vermeld.

De treurige verhouding tusschen het Opperbestuur en de Koloniale Staten van Suriname kwam meermalen ter sprake. Deze Minister verklaarde ronduit zijn onwetendheid in zake de West-Indische Koloniën, waarom werd aanbevolen de benoeming van een adviseerenden kolonialen Raad, die hem — buiten de ambtenaren om — de noodige inlichtingen zou kunnen verschaffen. Salarisregeling der ambtenaren, bestrijding van geslachtsziekten, van malaria en van de mijnwormziekte, werden aanbevolen om den geweldigen achterstand in deze althans geleidelijk in te halen. Op het oprichten van een Gouvernements Centrale suikérfabriek op coöperatieve grondslag; op een begin van sociale wetgeving en vooral op de spoedige opheffing der poenale sanctie (die in Suriname zelfs voor vrije arbeiders geldt!) werd aangedrongen; de bevoorrechtiging van sommige kapitalisten door de Ministeriële bauxiet-verordening veroordeeld.

Voor Curaçao werd gewezen op de noodzakelijkheid van betere zorg voor gezond drinkwater op de verschillende eilanden; gelijkstelling van bijzonder en openbaar onderwijs; op de be-

strijding van trachoomziekte, terwijl gewezen werd op de urgentie tot hervorming der samenstelling van den (zich thans zelf aanvullenden) Kolonialen Raad; het invoeren van kiesrecht en verbeterde samenstelling der Raden van Politie voor de vijf andere eilanden. De strafbaarheid van moedwillige besmetting met venerische ziekten, voor Nederland gevraagd, werd in Curaçao bereids doorgevoerd.

Het optreden van den huidige Minister van Koloniën, een bureaucraat dus reactionair in merg en nieren, al te gewillig luisterende naar de wenschen van het koloniale grootkapitaal werd, in overeenstemming met den Volksraad van Nederlandsch-Oost-Indië, met weinig instemming begroot. Als treffende bewijzen der bevoorrechtiging van het Nederlandsch kapitaal kon worden gewezen op het niet-uitvoeren van Ind. Staatsblad 1891 nr. 22, waarbij de verponding ook voor (Sumatra's Oostkust) werd ingevoerd, wat „de millioenen van Deli” nog eens met enkele verhoogde. Verder op het getreuzel met de reorganisatie in de Vorstenlanden om een eind te maken aan een middeleeuwsch stelsel van lijfeigenschap, terwijl tevens was gebleken dat millioenen guldens aan de Inlandsche planters door de Europeesche landheeren waren onthouden, waarop deze rechtmatig aanspraak konden maken. Het sparen der schattenverdienende suikerfabrikanten in tijden van voeding- (en suiker-) schaarste, terwijl de hand der Regeering meedoogenloos neerkwam op de arme Inlandsche rijstbouwers; wel werd eindelijk (na een strijd van 20 jaren) de beruchte dag- en nachtregeling van bevoeiingswater (waarvoor de Inlanders alleen 's nachts water kregen voor hunne rijstvelden) ingetrokken. De bevoorreting der Inlandsche groot-industrie, het voornaamste middel om meer welvaart te verschaffen aan de bevolking, wordt vertraagd door de tegenwerking van de Europeesche kapitalisten. De demoraliserende toestanden onder de contract-koelies, de koelieschandalen in Deli, waartegen sedert 1897 den strijd werd aangebonden, zijn nog geenszins geheel verdwenen; de poenale sanctie blijft nog altijd gehandhaafd.

Van een nog steeds bestaand Imperialistisch streven gaf de houding tegenover het uitmuntend zelfbestuur van Karang-Asam een bewijs; dit werd vervangen door ons rechtstreeksch bestuur, waardoor het democratische soebahwezen zal gebukt gaan onder ambtelijke willekeur.

De verwaarloozing der volksgezondheid, waarop Van Zadelhoff in de Tweede Kamer herhaaldelijk heeft gewezen, werd (26 Februari) nog eens nader toegelicht. De aanvallen op de Inlandsche beweging en de Sarekat Islam, die men, indien men niet beter gehoor geeft aan haar rechtmatige eischen, naar de revolutie zal drijven, werden weerlegd. Op uitbreiding der bevoegdheden in den Volksraad (recht van enquête en interpellatie) werd, op het voetspoor van Albarda, nogmaals aangedrongen en gewaarschuwd tegen de reactionaire uitingen van De Waal Malefijt en anderen, die door dik en dun „het Gezag” (d.i. de Nederlandsche heerschappij) willen handhaven. De „Nederlandsche koloniale politiek moet zich nieuw oriënteren” (25 Februari 1920), en gericht zijn op het zelfbestuur van Nederlandsch-Indië.

In een der laatste vergaderingen van dit zittingsjaar kwam het wetsontwerp tot bestrijding van revolutionaire woelingen ter sprake, dat — een zeldzaam iets in de Eerste

Kamer — niet minder dan drie volle dagen discussie eischte. De heer De Vos van Steenwijk, wien men den moed zijner overtuiging niet kan ontzeggen, opende het vuur door een prikkelende redevoering, door Vliegen met gloed en kracht bestreden, waarbij later partijgenoot Pothuis—Smit hare stem voegde. De baron, die had durven spreken van „de groothedswaanzin en razernij” van Troelstra, werd eerst behoorlijk terecht gezet, alvorens Vliegen de beginselen zelf van het wetsontwerp aantastte, dat zich richtte tegen „denkbeeldige” misdaden; dat de revolutionaire propaganda wilde belemmeren en de vrijheid van organisatie, van schrijven en van spreken, in banden knellen. Elke politieke omwenteling is steeds een aaneenschakeling van strafbare feiten, en — wanneer de opstand wordt verloren — reeds nu strafbaar. De Minister tracht echter bolsjewisten en sociaal-democraten als gelijksoortig voor te stellen, doch zal voor de eersten door zijn dreigwet weinig belemmering in den weg leggen. Juist zij, die langs den democratischen en wettelijken weg hun doel willen bereiken, hebben echter vrijheid van beweging, van propaganda en van meeningsuiting noodig, daar alle geheim gedoe hen vreemd is. Niet onder alle omstandigheden zullen deze zich kunnen houden aan de voorschriften der Grondwet; vooral niet in deze tijden van diepgaande ontevredenheid en van een forsche beweging tot het bevorderen der totstandkoming van een nieuwe maatschappij. Het wetsontwerp, aldus zijn slot, som, is ontijdig, is overbodig, prikkelt de massa en is een uittarting der arbeidersklasse van Nederland.

Mendels wees er op, dat de Regeering, inplaats van door diep ingrijpende hervormingen en met ruimen blik te voorzien in de nieuwe behoeften der hedendaagsche samenleving, deze dwangwet er wil „doorjakkeren”, uit vrees van een algemeen protest der thans nog onvoldoend ingelichte arbeidende massa. Het is één der schakels van maatregelen, die de Regeering heeft genomen, overmand door de vrees dat een minderheid des volks zich meester zal maken van het Regeerkasteel; de burgerwachten, de studenten-onderkruipers, de vrijwillige landstorm, de grensbewaking en de plaatsvervangende burgemeesters, zijn de andere schakels van haar strijd tegen de sociaal-democratie. Verder werden door Mendels talrijke artikelen door juridische bezwaren met vaste hand uiteengerafeld (23 Juli 1920). Partijgenoot Pothuis—Smit nam meer speciaal de heeren van Landschot en van der Hoeven onderhanden, die uitgaan van het standpunt dat wij leven in de beste van alle werelden en geen verandering in onze samenleving noodig is, dus alle revolutie uit den boeze. Zij verdedigde verder de demonstratieve staking en brandmerkte de afgezaagde beschuldiging dat het voornaamste doel der sociaal-democratische leiders is omhoog te klimmen langs de ruggen der arbeiders. Het waren heerlijke dagen, waarin de noodzakelijkheid der aanwezigheid van sociaal-democraten, ook in de ten doode gedoemde Eerste Kamer ten duidelijkste werd bewezen.

Wij achten het dan ook onzen plicht om, zolang dezen tak der Volksvertegenwoordiging bestaat, daaruit het meest mogelijke nut te trekken tot verdediging van onze beginselen en ook daar met alle kracht als sociaal-democraten, te strijden voor de tot standkoming van een nieuwe en betere samenleving.

H. VAN KOL.

Jaarverslag van den Bond van Sociaal-Democratische Vrouwenclubs.

Van 1 Januari—31 December 1920.

In het afgelopen jaar heeft men den invloed van het actieve Algemeene Vrouwenkiesrecht nog niet kunnen constateeren. Het is veroverd maar nog slechts voor een paar gemeenteraden tot toepassing gekomen. In het jaar 1922 zullen we eerst de gevolgen zien.

De invoering van het passieve Alg. Vrouwenkiesrecht heeft intusschen haar invloed uitgeoefend door den arbeid onzer vrouwelijke partijgenooten in Parlement, Staten en Gemeenteraden. In 't afgelopen jaar werd tot onze voldoening ook onze redactrice van de „Proletarische Vrouw”, C. Pothuis—Smit, bij tusschentijdsche verkiezing als lid van de Eerste Kamer gekozen. De keuze van vrouwelijke partijgenooten in de overheidsbesturen heeft in 't algemeen geen teleurstelling opgeleverd. De belangstelling in datgene wat voor de arbeidersvrouw van waarde is, is toegenomen, doordat deze afgevaardigden ieder op hare wijze de aandacht hierop gevestigd hebben en getracht voordeelen voor de vrouwen te bereiken.

De arbeidersvrouw, zij die de aandacht der verschillende politieke partijen steeds in zeer geringe mate trok, mag zich nu langzamerhand verheugen deze koele houding te zien veranderen in een warmere.

Toch vreezen de reactionnaire partijen dat de rijzende invloed der vrouw tot ontwrichting van het gezin zal voeren en trachten de toenemende, ja zelfs de bestaande rechten te knotten om haar tot meerdere afhankelijkheid terug te brengen. Waar eenige rechten voor de vrouw bestonden, worden deze in vele gevallen weer beperkt, o.a. door ontslag der onderwijzeressen bij huwelijk. De actie van de S. D. A. P. en van den Bond heeft er ongetwijfeld ook veel toe bijgedragen, dat de vraagstukken die de vrouwen raken meer naar voren zijn gebracht. Het wekt zelfs zeer de ambitie van andere partijen op. Deze vreezen o. a. dat wij met onze moederschapszorg een machtige aantrekking op de vrouwen zullen uitoefenen bij de verkiezingen. Zij noemen zelfs onze eisch een soort lokmiddel om de vrouwen te trekken. Wij van onze zijde twifelen aan de aantrekkingskracht niet en beschouwen het als alleszins gerechtvaardigd, dat de vrouwen der arbeidersklasse zullen inzien dat wij hunne belangen op de juiste wijze behartigen.

In het vorige jaarverslag dat over 1919 liep, en eerst in 1920 in behandeling kwam, werd reeds melding gemaakt van de aanstelling van een nieuwe secretares, L. Tilanus, op 15 Januari in functie getreden.

Het hoofdbestuur bestond op 1 Januari 1920 als volgt, uit:

M. Wibaut—B. van Berlekom, voorzitter;
L. van Kuykhof—Koedijk, secretares-penningmeesteres;
E. Sannes—Sannes, 2e voorzitter;
L. Besuyen—Lindeboom;
J. van Kersen—Muykwijk;
G. Krom—De Vries.

C. Pothuis—Smit is redactrice en S. van Gelder administratrice der „Proletarische Vrouw”.

De laatste heeft met grooten ijver de administratie weer op orde gebracht, die door de wisseling van administratrices zeer ten achter gekomen was.

De laatste jaarvergadering had in De Kroon te Haarlem plaats op 22 Mei 1920 den dag voor het jaarlijksch congres der partij. Er waren 55 clubs aanwezig met 76 afgevaardigden en 7 mannelijke afgevaardigden der gewestelijke vrouwen propaganda-commissies.

De voornaamste punten op de jaarvergadering behandeld waren:

De verhooving van den abonnementsprijs der „Proletarische Vrouw”, waartegen, op grond van de overwegende argumenten niemand zich per slot van rekening kon verzetten;

De reglements-wijziging, die geen principieele veranderingen bracht;

Een nieuwe organisatievorm voor de vrouwenpropaganda niet aanvaard werd;

Een voorstel, om het volgend jaar een meeting op den vrouwendag te houden, hetgeen werd aangenomen met het besluit dat daatoe reiskasjes zouden worden gevormd;

Twee inleidingen, één van L. Tilanus, over „het werk der sociaaldemocratische vrouwen in Staten- en Gemeenteraden” en één van M. Wibaut—Van Berlekom over „de moederschapszorg”. Aan het slot van deze laatste inleiding werd besloten een enquête naar den toestand der kraamvrouwen in ons land te houden. Het Bondsbestuur aanvaardde deze opdracht gaarne.

In het Hoofdbestuur werden alle leden herkozen. In de plaats van G. Krom—De Vries werd A. Secrève—Bregman gekozen.

Wij spreken hierbij onzen dank uit voor hetgeen G. Krom—De Vries voor den Bond deed.

De Bond telt thans 106 clubs of propaganda-commissies met totaal pl.m. 4170 leden en 43 aspirant-leden; dus een toename van 7 clubs of prop. commissies.

De verhooving van de contributie voor de Partij heeft ongetwijfeld veel kwaad gedaan aan het aantal onzer vrouwelijke leden. De vrouw is degene, die allereerst meent, dat aansluiting bij een organisatie geen noodzakelijkheid is en voor hoogere kosten zich terugtrekt. Toch schijnt het

verlangen naar organisatie bij de vrouwen toe te nemen, want niettegenstaande de vrouw gewoonlijk de niet-verdienende in het gezin is, daalde percentsgewijze het aantal vrouwelijke leden der partij tegenover het aantal mannelijke leden niet. Dit geeft ons de geruststelling, dat het politiek besef eerder vermeerderd dan vermindert in dezen tijd. Te meer opmerkelijk, omdat de crisis alle opleving neerdrukt door de zorgen van den dag als gevolg van werkloosheid en duurte.

VOORNAAMSTE VERRICHTINGEN VAN HET BONDSBESTUUR.

In den aanvang van het jaar werd het secretariaat gevestigd in het vroeger kantoor van het Partijsecretariaat. De secretares van den Bond heeft daar zitting met een klerk voor den halven dag.

Regelmatig gesorteerd worden knipsels op het bureau bewaard over onderwerpen, die met de vrouwen in het openbare leven in verband staan. Deze knipsels zijn ter bestudeering voor de leden op het bureau beschikbaar. Ook wordt een ander aantal knipsels twee maal per week verstuurd ter doorzending aan een tiental propagandisten. Tevens wordt het bureau gebruikt door de administratie van „De Proletarische Vrouw” met 2 klerkjes voor een halven dag. Door de telefoon van partijgenoot Van Kuijkhof is de Bond per draad te bereiken.

Door de secretares zijn na de laatste jaarvergadering van 1 Juni—31 December met uitzondering van de maand Augustus, dus over zes maanden, 532 brieven en 326 drukwerken ontvangen en 777 brieven en 956 drukwerken verzonden.

Aan de clubs werd 13 maal een gecyclostileerde brief gezonden.

Met verscheidene vrouwelijke gemeenteraadsleden wordt door het secretariaat over verschillende onderwerpen gecorrespondeerd en omtrent aanwijzingen wordt aan hen lectuur verfschaft, eveneens over inleidingen.

Vier adressen werden aan de Regeering gezonden. Twee daarvan waren adhaesie-adressen: een aan den minister van Onderwijs om een adres van de Montessori-vereniging te steunen om ook het Montessori-onderwijs zijn gelegenheid tot vrije ontwikkeling te geven. Een ander adhaesie-adres aan den minister van Waterstaat enz., om het verzoek der vereniging van Staatsburgeressen te ondersteunen, dat vroeg om geen verhooging van posttarieven van week- en maandbladen.

Een adres werd gezonden aan den minister van Binnenlandsche Zaken om te wijzen op de leemte in de Provinciale- en Gemeentewet, waardoor een vrouwelijk lid van Provinciale Staten of Gemeenteraad genoodzaakt is haar functie op te geven, wanneer haar echtgenoot zijn domicilie wenscht te verplaatsen. Dit geschiedde in verband met het gedwongen bedanken van p.g. Dien Duiker voor Staten en Gemeenteraad.

Aan denzelfden minister werd een ander adres gezonden, waarvan de voorzitter van het Centraal Stembureau, Prof. Mr. J. Oppenheim, een afschrift kreeg, om de wijze van stemmen der vrouwelijke kiezers te doen onderscheiden van die der mannelijke kiezers, zoodat men kan nagaan hoe de vrouwen gekozen hebben.

Het Bondssecretariaat houdt steeds voeling met het Partijsecretariaat over de inwendige organisatie en kwesties tusschen clubs en afdee-

lingen. O.a. werden eenige besprekingen gehouden met het D.B. van de Partij. Eenmaal om de wenschen van de Jaarvergadering mee te deelen in zake het houden van een meeting op den Vrouwendag, over een vrouwelijke propagandiste en over de duurte van de „Proletarische Vrouw”. Het resultaat was dat de Vrouwendag zou gehouden worden door provinciale meetings en door openbare vergaderingen in verschillende plaatsen als voorbereiding tot de provinciale meeting. Het aanstellen van een vrouwelijke propagandiste werd in overweging genomen, over een middel om meer ruimte te winnen voor het redactioneële gedeelte van de „Proletarische Vrouw” werd advies gegeven.

Bij een tweede bespreking met het D.B. er Suze Groeneweg werd overleg gepleegd over de wijze van propaganda-voeren onder de vrouwen en overwogen in hoeverre in de behoefte aan een vrouwelijke propagandiste toch nog kon worden voorzien.

Na nog eenige besprekingen werd tot het vast aanstellen van een propagandiste niet besloten. De Bond is echter door het P.B. in de gelegenheid gesteld geworden vrouwelijke propagandisten met vergoeding van tijdverzuim in verschillende deelen des lands voor verschillende periodes te zenden

DE INTERNATIONALE VROUWENDAG.

Op 18 April werd de Vrouwendag gehouden. Door het gebrek aan zalen kon de Vrouwendag niet of niet voldoende gevierd worden in de groote steden. In de kleinere plaatsen mag zij als goed geslaagd beschouwd worden. Veertig plaatsen in ons land hielden openbare vergaderingen. De leuze van den Vrouwendag was „Moederschapszorg”, in verband met de motie-Suze Groeneweg. De oude leuze waarvoor de Vrouwendag oorspronkelijk in 't leven geroepen is, verviel met de invoering van het actieve Algemeen Vrouwenkiezersrecht.

Moge al onze leuzen, omdat zij tot verwezenlijking komen, spoedig onbruikbaar worden!

HET WERKEN DER CLUBS EN GEWESTELIJKE VROUWENPROPAGANDA-COMMISSIES.

In overleg met de afdelingen, werden in verscheidene plaatsen door de clubs openbare vergaderingen belegd. Zij hielden huishoudelijke en cursusvergaderingen. Zeer veel tijd en kracht werd besteed aan het verzamelen van geld en verkrijgen van logies voor de Oostenrijksche kinderen.

Ons H.B. waardeert ten zeerste het solidariteitsgevoel der vrouwen, dat hieruit spreekt, maar het heeft echter toch teleurstelling gewekt, dat het gevolg is geweest, dat vele van de leidende bestuursleden, daardoor overladen met werk, de propaganda onder de vrouwen achter moesten stellen. De steunverleening aan de Oostenrijksche kinderen had weer door andere leden moeten geschieden. Al 't werk kan niet bij enkelen blijven.

De propaganda in de clubs geldt altijd allereerst het winnen van abonné's voor ons blad, het houden van openbare vergaderingen, het doen van huisbezoek en straat-propaganda, het bijbrengen van ontwikkeling door cursusvergaderingen en leesclubs enz.

Met de gewestelijke commissies is door de secretares steeds verband gezocht. Verschillende gewestelijke commissievergaderingen werden door haar bijgewoond.

In het begin van het jaar was in een enkel gewest de meening uitgesproken, dat een andere organisatievorm, waarbij alle vrouwelijke partijgenooten betrokken waren, gewenscht was.

Op 11 April werd toen te Utrecht een conferentie gehouden met de gewestelijke propagandisten om over de propaganda in 't land te spreken en of een anderen organisatievorm wenschelijk is. Het resultaat was, dat een andere vorm dan die der clubs toch niet geschikt werd geacht. De propaganda zou echter meer in overleg met de afdeelingen gevoerd moeten worden. Aangedrongen zou worden, waar geen leidende krachten onder de vrouwen zijn, den afdeulingsbestuursleden te verzoeken in de clubbesturen als adviseerend lid zitting te nemen. Ook de jaarvergadering sprak zich in denzelfden geest uit.

Deze methode heeft in verschillende clubs gunstig gewerkt; het verband tusschen afdeelingen en clubs verbetert langzamerhand. Gewenscht is het, dat de leidende besturen der federaties der steden en gewesten den geest van saamhoorigheid zooveel mogelijk betrachten en door belangstelling in het werk der clubs dit werk helpen bevorderen.

De Bond heeft, in overleg met de gewestelijke propagandacommissies, naar Maastricht en Leiden, waar de eerste verkiezingen na de invoering van het actieve vrouwenkiesrecht plaats hadden, een propagandist gezonden. Voor Maastricht werd Annie Secrève gevraagd, voor Leiden G. Miedema—Zondervan. Beide aanvaardden de uitnoodiging. De Bond stelde toen de gewestelijke commissies financieel in staat dit plan uit te voeren.

Met veel succes hebben deze beide vrouwelijke propagandisten in bovengenoemde steden de week voor de verkiezingen de nieuwe kiezeressen in vergaderingen en op straat toegesproken.

In Drenthe had de Bond de gelegenheid de gewestelijke commissie financieel in staat te stellen p.g.e. Miedema in 17 plaatsen in openbare vergaderingen te doen optreden. Het gevolg van de correspondentie, die daarna gevoerd werd, was, dat 34 postabonné's werden gewonnen en 5 agentschappen voor de „Prol. Vrouw” en een club werden opgericht. Een resultaat voor een gewest als Drenthe, waar de vrouwen nog zoo bitter weinig politiek geschoold zijn, waarover men tevreden kan zijn.

In Drenthe zijn nu 4 clubs, 10 agentschappen en 173 postabonné's.

In Friesland was een tijdelijk aangestelde propagandiste werkzaam in het begin van het jaar p.g.e. Calsbeek. Deze mocht succes van haar tocht boeken. Toch blijft het moeilijk de opgerichte clubs aan den gang te houden.

In November 1920 heeft p.g. Miedema in Leeuwarden straatpropaganda met goed succes gevoerd. De leden, die eerst schuchter waren, deden per slot van rekening flink mee.

In Februari en Maart 1921 zullen er 36 vergaderingen worden gehouden en een vrouw voor de propaganda optreden.

In Friesland zijn 16 clubs, 9 agentschappen, 657 postabonnees.

In Groningen wordt goed gewerkt door de gewestelijke commissie. Mevr. De Vries—Bruins heeft in het begin van het jaar een tournee gemaakt waar ze in 10 vergaderingen sprak. Er werden clubs opgericht en veel lectuur ook de „Prol. Vrouw” verkocht.

Er zijn in 't gewest 7 clubs, 12 agentschappen en 813 postabonnees.

In Overijssel wordt door den gewestelijken

secretaris steeds voeling gehouden met de clubs.

Deze woont zoo nu en dan de huishoudelijke of bestuursvergaderingen der clubs bij en tracht leiding te geven.

Er zijn 8 clubs, 14 agentschappen en 316 postabonnees.

In Gelderland mochten we niet slagen veel actie te voeren. Doordat de secretares Wiegerink—Leser overkropt met werk was evenals de gewestelijke secretaris die intusschen moest aftreden, en door het vertrek van A. Secrève naar Utrecht, is er alleen in 't begin van 't jaar 1920 door A. Secrève en Wiegerink—Leser in verschillende plaatsen eenige propaganda gevoerd geworden.

Het aantal clubs of propaganda-commissies is 7, 12 agentschappen, 292 postabonnees.

Van Brabant gaat helaas zeer weinig uit. Tweemaal hield de bondsecretares daar een bespreking, het eenige wat bereikt is, was in Tilburg de oprichting van een club die met succes werkt. In den Bosch staat het oprichten van een club te verwachten.

Er zijn 3 clubs, 3 agentschappen, 132 postabonnees.

In Zuid-Limburg is tijdens de verkiezingen te Maastricht flink leven geweest, maar na dien tijd is er niet veel van Limburg meer gehoord. Wij meenen dat de propaganda hier veel krachtiger moet worden aangepakt.

Er zijn 5 clubs, 8 agentschappen en 145 postabonnees der „Proletarische Vrouw”.

In Zuid-Holland zijn we door gemis aan een vaste secretaris niet gelukkig. De steden gaan echter goed.

Er zijn 17 clubs of propagandacommissies, 24 agentschappen, 409 postabonnees der „Prol. Vrouw”.

In Utrecht is er in de kleine plaatsen weer wat leven gekomen. De vrouwenpropaganda wordt er weer vooral in het laatst van het jaar met succes gevoerd. In verschillende plaatsen werden vergaderingen met den gewestelijken secretaris gehouden.

Er zijn 9 clubs of propagandacommissies, 10 agentschappen, 120 postabonnees.

In Noord-Holland-Noord gaat de propaganda tamelijk goed. We hebben hier enkele vrouwen, die met grooten ijver aan den gang zijn. In enkele clubs gaat het vrij goed. Er zijn 16 clubs, 2 agentschappen, 607 postabonnees der „Prol. Vrouw”.

In October werd voor het gewest Noord-Holland-Zuid een vrouwenpropagandacommissie opgericht. In 't laatst van het jaar werd reeds met enig succes gewerkt.

Er zijn 9 clubs, agentschappen, 527 postabonnees op de „Prol. Vrouw”.

In Zeeland zijn ook zeer veel moeilijkheden, omdat de plaatsen zoo slecht te bereiken zijn. In 't begin van het jaar heeft de gewestelijke secretaris met onze p.g.e. Dien Duiker in verschillende plaatsen met succes gesproken. In het begin van 1921 zal weer opnieuw met een zeer groot aantal vlugschriften en met vergaderingen in de grootste plaatsen de propaganda gevoerd worden.

Er zijn 4 clubs, 4 agentschappen en 66 postabonnees op de „De Prol. Vrouw”.

In Den Haag 479 postabonnees en 325 vaste lezeressen, in Rotterdam 280 postabonnees en 470 vaste lezeressen en in Amsterdam 1067 postabonnees en 695 vaste lezeressen.

Zoo gaven we een kort overzicht van 't werken der gewestelijke vrouwenpropaganda-commissies en eenige steden. Ongetwijfeld is deze

bemiddeling tusschen het secretariaat van den Bond en de Clubs en afdelingen van onschatbare waarde. Het spreekt vanzelf dat wij van deze organisatie nog veel meer succes zouden willen boeken, vooral met het oog op den strijd aan de stembus in 1922, waar de vrouwen voor 't eerst aan meedoen.

Wij verwachten daarom dan ook verdubbelde ijver dezer commissies, waarin zooveel mogelijk clubs of locale propagandacommissies door een afgevaardigde vertegenwoordigd moeten zijn, zoodat het verband zoo sterk mogelijk gevoeld wordt.

DE SCHRIFTELIJKE PROPAGANDA.

In den loop van het jaar zijn er eenige nieuwe vlugschriftjes en brochures gevoegd bij de reeds verschenen geschriften van den Bond.

Vlugschriften: „Hanna's wensch", dat in 2½ maand tijds in 5000 exemplaren werd verkocht. „De melkvoorziening", dat tegen het eind van 't jaar verscheen en in 1000 e. reeds is verkocht.

Brochures: „Voor 't Spionnetje van Jans", de bekende schrijfster van een reeks artikelen in „De Proletarische Vrouw", waarvan we een bloemlezing uitgaven; 1400 exemplaren in 2½ maand tijds.

DE PROLETARISCHE VROUW.

Met groot succes is ons blad „De Proletarische Vrouw" er in geslaagd een groot deel der proletarische vrouwen te bereiken. In een klein landje als 't onze is een oplaag van 15 tot 17000 geen kleinigheid.

Toch zijn we lang niet tevreden. De redactie zou altijd nog veel meer ruimte willen hebben, niettegenstaande wij er in slaagden door de verkleining der marge het redactioneel gedeelte te vergrooten. De redactrice zou best copie voor een weekblad hebben.

Menig onderwerp ligt met zijn gegevens klaar om afgewerkt te worden, maar komt niet aan de beurt. Toch zag de redactie nog gaarne meer geschikte medewerking uit verschillende deelen van het land. Trots aanhoudende pogingen is het haar niet gelukt propaganda-artikeltjes uit Z.-Limburg, Twente, landbouwstroken van Friesland enz. te verkrijgen.

Er wordt dan eens gevraagd het blad eenvoudiger te maken, dan weer wat minder eenvoudig. Vooral het platteland zou het nog bevattelijker wenschen. Wij meenen dat de redactrice den juisten toon heeft. Al te eenvoudig moet het blad niet zijn. De vrouwen moeten leeren zich aan den inhoud aan te passen, wanneer zij zich een weinig inspanssen, zal deze met meerdere waardeering gevolgd worden. Er is in het blad meestal voor iedere ontwikkeling een artikeltje te vinden.

Over de administratie van het blad volgt een verslag van de administratrice zelf. Wij deelen enkel nog mede, dat er een nieuwe commissie van beheer is benoemd, bestaande uit het D.B. van den Bond en pge. E. Polenaar—Manson.

In den loop van het jaar werd inplaats van de laatste, die door drukke bezigheden verhinderd was, E. Hammel gevraagd haar functie over te nemen, die dit verzoek aanvaardde.

Wij moeten beide partijgenooten bedanken voor de moeite die zij zich gaven, de boeken maandelijks na te zien, eveneens C. Kok—

Hildebrand, die deze functie tijdelijk waarnam, bij afwezigheid van E. Polenaar—Manson.

De samenwerking tusschen Bond en Administratie is veel beter dan vroeger. Het gemeenschappelijk bureau werkt dit in hooge mate in de hand. De administratrice van het blad en de secretares van den Bond bespreken bijna dagelijks allerlei bijzonderheden der propaganda, die in gemeenschappelijk overleg worden afgehandeld.

PERSCOMMISSIE.

Waar wij verleden jaar met de jaarvergadering de toekomst van onze perscommissie niet rooskleurig inzagen, kunnen we tot ons groot genoegen meedeelen, dat wij op dit punt bevrediging gevonden hebben. Door bemiddeling van onze partijgenooten Masereeuw en Bartels hebben we ons in verbinding kunnen stellen met drukkerij „Trio" te Groningen, die ons met nauwgezetheid behulpzaam is stukjes geregeld te doen drukken, die ons secretariaat aan onze kleine pers en aan de vakpers in 25 exemplaren rondzendt.

Ook is onze partijgenoot A. Ogtrop te Middelburg, steeds bereid ons van artikelen te voorzien. Deze, en die van enkele andere partijgenooten en van ons zelf, maken, dat wij bijna wekelijks aan de pers iets ter plaatsing te verzenden hebben.

Door bemiddeling van den voorzitter van het N. V. V., is aan de vakpers verzocht onze stukken op te nemen. Ongeveer 14 redacties hebben zich bereid verklaard, waarvan 9 meer of minder geregeld opnemen. In 6 maanden tijd werden onze stukjes 123 maal geplaatst.

Wij kunnen voor 't eerste jaar tevreden zijn. Wij zagen echter gaarne, dat de vakpers en onze kleine pers meer en geregelder opnemen.

DE ENQUÊTE.

Om tot uitvoering te komen van de enquête, waartoe op de jaarvergadering besloten werd, benoemde het Bondsbestuur een commissie met een secretares. In deze commissie werden eenige deskundigen en leden der Amsterdamsche Vrouwenclub uitgenoodigd zitting te nemen.

In Amsterdam werd een enquête gehouden, waaraan 7 onzer Amsterdamsche clubleden deelnamen en 13 belangstellenden: verpleegsters, leerlingen van de school van maatschappelijk werk enz. De vragenlijsten met ongeveer 5000 antwoorden, worden nu uitgewerkt. Spoedig hopen we resultaten te kunnen meedeelen. Het plan is, binnenkort in den Haag een enquête te houden en daarna één in een fabrieksplaats en één in een landbouwstreek.

INTERNATIONALE CORRESPONDENTIE.

Over de internationale correspondentie heeft onze Bond niet veel mee te deelen, waarover geen rede tot verheugen is. Hoe kan 't ook anders? Overal de felste tegenstellingen in de internationale arbeidersbeweging. Het vraagstuk, welk verband gewenscht is, die met de Tweede Internationale, of met de Derde of geen der beide Internationalen, het groote vraagstuk voor de arbeiders, is dit niet minder voor de socialistische vrouwen. De oplossing zou de eenheid der strijdende arbeiders zijn, maar waar is die te vinden?

Nu is buitendien voor onze socialistische vrouwen een groote moeilijkheid, dat Clara

Zethen, onze internationale secretares, kommuniste is geworden, dus tot een uiterste zijde behoort. Zij heeft reeds eenige jaren geleden gehoopt een internationale vrouwenconferentie bijeen te roepen, de agenda is daarvoor herhaaldelijk vastgesteld. Ook verleden jaar nog, toen zij incognito in ons land was, hadden de voorzitter en de secretares gelegenheid haar te spreken en werd de conferentie binnenkort in het vooruitzicht gesteld en de agenda besproken. Er wordt echter nog steeds niets meer door haar over gerept. Wij hebben ook geen verwachting, dat een conferentie vooreerst kan plaats hebben. De omstandigheden maken 't op 't oogenblik onmogelijk. Wij hebben ons intusschen wederom met de socialistische vrouwen in Duitschland, Oostenrijk, Frankrijk, België, Engeland, Vereenigde Staten van Amerika in verbinding gesteld. In Fransch, Duitsch en Engelsch vertaalden we een uitvoerig bericht over onzen Bond, dat wij na onze jaarvergadering voor de buitenlandsche vrouwenbladen geschikt gemaakt hebben.

Zoo ver ons bekend is werd het geplaatst in de „Kämpferin“, de „Femme Socialiste“, de „Arbeiterinnen-Zeitung“, de „Kommunistin“, „Life & Labor“, Belgische bladen enz. Zoo werd ook een stuk over het werk onzer vrouwelijke Parlements-, Staten- en Gemeenteraadsleden gezonden, o.a. de motie-Suze Groeneweg in 4 talen en geplaatst. Later zonden we nog een bericht over hetgeen C. Pothuis-Smit in de Eerste Kamer tegen het bouwen van oorlogsschepen en de anti-revolutiewet gezegd heeft.

Zoo trachten wij de buitenlandsche pers op de hoogte te stellen van ons werk in Holland. Uit België werd ons advies gevraagd door

verschillende partijgenooten, over de propaganda onder de vrouwen en de actie voor de gemeenteraadsverkiezingen. Wij zonden uitvoerig bericht en al onze lectuur.

Zoo zijn we aan het eind van ons verslag gekomen. Een jaar van hardnekkigen arbeid wacht ons. De verkiezingen van 1922 naderen. Overal zien we de politieke tegenpartijen alle middelen gebruiken om de waarde van hun partijen voor de vrouwen uit de arbeidersklasse te teekenen.

Wij voelen er ons niet door ongerust, te meer, daar 't ons niet om stembusoverwinningen alleen te doen is.

Wij willen de vrouwen den horizon verwijden en begrip geven van gemeenschapszorg en gemeenschapsbemoeiing.

Wij willen ertoe meewerken, dat de persoonlijke aard van de vrouw geheel tot haar recht kan komen en het moederschap haar niet meer economisch onderworpen maakt aan den man, of op de arbeidsmarkt bij hem achter stelt.

Wij willen ertoe meewerken, dat er een samenleving kome, waar de menschen, zonder klasseverschil naast gemeenschapsarbeid het leven met diepe en groote vreugde zullen kunnen genieten, waardoor zij tot den hoogsten graad van lichamelijke en geestelijke ontwikkeling kome.

Om dit alles te bereiken, vrouwen, is veel strijd noodig, strijd die we met alle kracht van ons gemoed zullen moeten voeren, geleid door het socialistisch inzicht, dat we ons meer en meer moeten trachten te veroveren.

Clubleden, laat ons rusteloos voortgaan!

De Secretares:

L. TILANUS.

Finantieel Jaarverslag van den 15en jaargang van „De Proletarische Vrouw”.

Van 1 November 1919—31 October 1920.

EXPLOITATIE.

Druk- en verzendkosten	f 14.278.34½	Abonnementen	f 7.037.54½
Salarissen en gratificaties:		Colportage	- 9.277.31½
Redactie	f 600.—	Advertentiën	- 792.20
Waarn. Administr. 1		Kinderblaadje	- 28.69
Nov.—15 Dec. '19 - 200.—		Nadeelig saldo	- 1.365.49
Administratie 16			
Dec. '19-31 Oct. '20 - 1540.—			
Hulp Administr.	- 398.92½		
	<u>2.738.92½</u>		
Provisie advertentiën	- 116.41		
Saldo inningskosten	- 113.48½		
Drukwerk	- 229.66		
Onkosten Administratie	- 135.11		
Onkosten Redactie	- 129.90		
Onkosten vergaderingen	- 17.45		
Invalide rentezegels	- 43.40		
Bureaukosten	- 116.20		
Porti	- 157.30		
Algemeene onkosten:			
Medewerking	f 25.—		
Schoonh. kantoor	- 90.—		
Brandstoffen	- 30.60		
Kruier	- 14.35		
Gepl. Advertentiën	- 50.—		
Div. kl. onkosten	- 42.75		
	<u>252.70½</u>		
Onkosten colportage	- 129.27		
Afschrijving inst. kantoor	- 43.08		
	<u>f 18.501.24</u>		<u>f 18.501.24</u>

VERLIES- EN WINSTREKENING.

Nadeelig saldo exploitatie	f 1.365.49	Steuufonds	f 732.97
	<u>f 1.365.49</u>	Verlies	- 632.52
			<u>f 1.365.49</u>

BALANS PER 31 OCTOBER 1920.

Kassaldo op 31 Oct. 1920	f 141.93	Nog te betalen:	
Meubilair	- 10.—	Druk- en verzend-kosten	f 3.581.12½
Installatie kantoor	- 40.—	Inval. Rentezegels	- 17.—
Voorraad drukwerk	- 98.—	Advertentiën (gepl.)	- 50.—
Advertentiën	- 102.10	Onkosten colportage	- 52.—
Tegood abonnementen	- 469.87	Kapitaal saldo 31 Oct. '19 f 667.77	
Tegood colportage	- 2.773.06½	31 Oct. 1920	- 632.52
Tegood Steuufonds	- 60.41		<u>35.25</u>
Kinderblaadjes	- 40.—		<u>f 3.735.37½</u>
	<u>f 3.735.37½</u>		<u>f 3.735.37½</u>

Goedgekeurd na controle
namens de Commissie van Be-
heer:

H. J. WEGERIF, Accountant.

Amsterdam, 22 Februari.

Gecontroleerd en accoord be-
vonden namens de Commissie
van Beheer:

E. HAMMEL.

De Administratie:

S. VAN GELDER.

TOELICHTING

behoorende bij het Financieel Jaarverslag der
15e Jaargang van „De Proletarische Vrouw.”

Het beeld, dat dit financieel verslag ons biedt, is in elk opzicht verschillend van het vorige. Reeds bij de ontvangen bedragen voor Abonnementen en Colportage is dit duidelijk te constateeren. De stijging n.l. met ongeveer 30 pCt. is niet in de eerste plaats toe te schrijven aan de gevolgen van een grooteren opslag, doch grootendeels door dat de abonnementsprijs der krant op 1 Mei werd verhoogd van f 0.90 op f 1.40, dat is met 55 pCt. of 27½ pCt. over een half jaar, zoodat feitelijk slechts een meerder bedrag van ruim f 400 werd ontvangen. De daling in de opslag der laatste maanden is hierop dus nog niet van invloed geweest.

De gelden ontvangen voor Advertenties zijn ongeveer gelijk gebleven, voornamelijk doordat de contracten eerst in den loop der jaargang afliepen en omdat voor later geplaatste advertentiën (hoewel minder in aantal en plaatsruimte) een wat hooger prijs kon worden verkregen. Naast de prijsdaling van den drukker is het o.i. ook noodzakelijk de kosten te bestrijden door een meerdere opbrengst der advertentiën; er zal getracht moeten worden daar nog wat meer uit te halen, daar wij thans wel wat te weinig advertentiën hebben en het blad er niet geheel zonder kan.

Gingen de bedragen voor colportage en abonnementen met 30 pCt. omhoog, (mede tengevolge der prijsverhoging) de uitgavenpost voor druk- en verzendkosten steeg in vergelijking met 't vorig jaar met ruim f 4000 of 40 pCt., waarvan bijna f 3000 voor rekening komen der verhoogde papierenprijzen. Het is dan ook niet te verwonderen, dat bij een dusdanige stijging, de balans een verliescijfer vertoont; gelukkig werd ons met Januari een daling van f 4 per 1000 ex. in uitzicht gesteld, zoodat wij het nieuwe jaar kunnen ingaan met de verwachting, dat het nadeelig saldo der laatste jaren, langzamerhand zal kunnen worden ingehaald.

Gedurende den afgelopen jaargang verschenen 26 nummers waarvan:

11 met een opslag van	16.300 ex.	is	179.300
2 " " " "	17.000 "	"	34.000
1 " " " "	18.250 "	(Vr.dag)	18.250
1 " " " "	19.500 "	(1 Mei)	19.500
8 " " " "	15.000 "	"	120.000
2 " " " "	14.750 "	"	29.500
1 " " " "	14.500 "	"	14.500

Totaal 415.050

gemiddeld per nummer 15.435 tegen 14.234 het vorige jaar; een kleine stijging dus toch nog van 1200 exemplaren.

Aan het einde van dezen jaargang bedroeg de opslag 14.500 ex. verdeeld als volgt:

Postabonnementen	6.100
Verzending naar medewerkers en agentschappen	7.930
Gratie ex. en ruilnummers	150
Bewijs en archiefnummers	20
Navraag	300

Totaal 14.500

De prijsverhoging heeft voornamelijk den nummerverkoop beïnvloed; hierdoor is de opslag na Mei 1920 langzamerhand gedaald van 16.500 op 14.500. Onze medewerkers zijn echter bijna overal bezig, om den achterstand in te halen en als onze vrouwen er hun schouders onder zetten, dan gelukt het ook. Reeds kunnen wij constateeren, dat het aantal post-abonnees langzamerhand weer stijgende is.

De samenwerking met de medewerkers is over 't geheel uitstekend te noemen. In den regel wordt door de meesten flink gewerkt en wij hebben de beste verwachting, dat voor het komende verkiezingsjaar hun strijd lust in nog hoogere mate zal worden aangewakkerd. Wij gaan een jaar tegemoet, vrouwen, waarin op ieder van u gerekend wordt; niemand mag zich aan 't werken voor de krant onttrekken, want dit is een der beste middelen om de vrouwen tot roode kiezeressen op te voeden.

Wij rekenen op de medewerking van allen!

De Administratrice:

S. VAN GELDER.

Soc.-Dem. Arbeiderspartij in Nederland.

BALANS, WINST- EN VERLIESREKENING OVER 1920.

FINANCIËELE TOESTAND OP 1 JANUARI 1921.

<i>Ontvang- en Betaalkas:</i>		<i>4 0/0 Obligatielening 1917:</i>	
Saldo Rek.-Courant	f 3873.50	Per resto	f 6190.—
<i>Postcheque- en Girodienst:</i>		In portefeuille	" 2855.—
Saldo Rek.-Courant	" 4220.70		f 3335.—
<i>Kassa:</i>		Uitgelote Obligaties	" 2000.—
Saldo in kas	" 465.83 1/2	<i>Accepten:</i>	
<i>Drukkerij:</i>		Afg. accepten „Vooruitgang”	" 5050.—
Voorraad diplomaboekjes etc.	" 348.75	<i>Pensioenfonds:</i>	
<i>Contributie verspreide leden:</i>		Saldo inzameling en betaling	" 5058.93 1/2
Nog te vorderen	" 425.96 1/2	<i>Uitbreidingsfonds Het Volk:</i>	
<i>Interest:</i>		Nog af te dragen	" 17793.12
Nog te vorderen en vooruitbetaald		<i>N.V. „Vooruitgang”:</i>	
op accepten	" 1277.82 1/2	Nog te betalen	" 9755.98 1/2
<i>Ned. Verbond van Vakverenigingen:</i>		<i>Voorschotten:</i>	
Terug te ontvangen van acties ...	" 477.46	Saldo gegeven en ontvangen	" 1581.04
<i>N.V. „Ontwikkeling”:</i>		<i>Monument „Jaurès”:</i>	
Saldo Rek.-Courant ...	f 599.18 1/2	Nog af te dragen	" 81.10
Taxatie uitkeering		<i>Weensche kinderen:</i>	
Socialisatie-Rapport . . .	" 2500.—	Nog af te dragen	" 220.57 1/2
	" 3099.18 1/2	<i>Huur, onderhoud en belasting:</i>	
<i>Kantoormeubilair:</i>		Nog te betalen	" 822.87
Waarde na afschrijving	" 3500.—	<i>Contributies en Subsidies:</i>	
<i>Effecten:</i>		Nog te betalen	" 5535.50
Aand. in „Ontwikkeling” en Coöp.	" 4741.—	<i>Bureaukosten:</i>	
Pro memorie geboekt:		Nog te betalen	" 162.20
Aandeelen „Voorwaarts”	—.—	<i>Het Volk:</i>	
Obl. „Het Volk”	—.—	Per resto nog te betalen voor Soc.-	
Oprichtersbew. „Voorwaarts”	—.—	Rapport	" 516.66
<i>Vereeniging van Gemeenteraadsliden:</i>		<i>Vrouwenpropaganda:</i>	
Voorgesloten	" 549.77	Saldo gereserveerd	" 35.50
<i>Verkiezingsfonds:</i>		<i>Socialistische Gids:</i>	
In dit en vorige jaren méér uit-		Geraamd tekort 1920	" 5000.—
gegeven dan binnengekomen ...	" 4387.30	<i>Interest:</i>	
<i>Afdeelingen:</i>		Nog te betalen op obl.-lening ...	" 133.40
Nog te vorderen 4e kwartaal	" 21156.34		
<i>Kapitaal:</i>			
Tekort per 1/1/20	f 5047.05 1/2		
Verlies 1920	" 3511.20		
	" 8558.25 1/2		
	f 57081.88 1/2		f 57081.88 1/2

Aldus door mij opgemaakt uit de boeken, na controle door de Commissie van Controle.

(w. g.) H. J. WEGERIF,
Accountant.

Amsterdam, 5 Maart 1921.

JAARREKENING OVER 1920.

Afschrijving Meubilair.....	f	808.36
" Voorschot De Daad.....	"	449.—
" Afdelingen.....	"	263.56½
Interest.....	"	134.91½
Huur, Onderhoud en Belasting.....	"	2625.92½
Contributies en Subsidies.....	"	10365.70
Salarissen.....	"	16931.51½
Bureaustkosten.....	"	4501.97½
Intern. Congressen en Bijeenk.....	"	1992.—
Bureau Kamerfractie.....	"	2013.62
Propaganda.....	"	42288.68
Vergaderingen Partijbestuur.....	"	1653.81
Archief.....	"	122.17½
Partij-Commissies.....	"	1425.86½
Partijraad.....	"	1169.02½
Inwendige organisatie.....	"	2194.95
Congres.....	"	9426.44
Jeugdraad.....	"	33.75
Geraamd tekort Soc. Gids '20.....	"	5000.—
Diverse kosten en baten.....	"	1445.04
		<u>f104849.31</u>

Winst verkoop diploma en administratieboekjes.....	f	41.99
Feestgave 25-jarig bestaan.....	"	874.61
Bizondere Bijdragen.....	"	1867.94½
Contributie verspr. leden.....	"	381.30
" gewone.....	"	98172.26½
Verlies 1920.....	"	3511.20
		<u>f104849.31</u>

Aldus door mij opgemaakt uit de boeken, na controle door de Commissie van Controle.

(w. g.) H. J. WEGERIF,
Accountant.

Amsterdam, 5 Maart 1921.

. Amsterdam, 5 Maart 1921.

Aan het Bestuur der Soc. Dem.
Arbeiderspartij Amsterdam.

W. P.

Hiernevens doe ik U toekomen ter overlegging en vaststelling aan en door het Congres de door mij uit Uwe administratie opgemaakte balans per 1 Januari 1921 en jaarrekening over het jaar 1920, nadat de boeken door de Commissie van Controle zijn nagezien en accoord bevonden.

In verband met de ziekte van v. Kuykhof, zijn door mij op Uw verzoek journaal en grootboek over het tweede halfjaar 1920 bijgehouden.

De financiële positie der Partij, uit de balans blijkende, is uiterst zwak en eischt dringend versterking. Wanneer de in deze balans genoemde liquide middelen geplaatst worden tegenover de vlottende schulden (opischbaar), dan blijkt, dat er een tekort aan beschikbare middelen bestaat van bijna f 42.000. Er zal dus of bezuinigd moeten worden of gezocht naar middelen, die de inkomsten vergroeten.

Met partijgroet,

(w. g.) H. J. WEGERIF,
Accountant.

CONCEPT-BEGROOTING van Inkomsten en Uitgaven over het jaar 1921.

UITGAVEN.		
1. Kantoormeubilair.....	f	800.—
2. Partijcommissies.....	"	2000.—
3. Int. Congr. en Bijeenk.....	"	1500.—
4. Diverse Kosten en Baten.....	"	600.—
5. Huur, Onderhoud en Belasting.....	"	3200.—
6. Contributie en Subs.....	"	10710.—
7. Salarissen.....	"	19600.—
8. Bureaustkosten.....	"	5500.—
9. Propaganda.....	"	30000.—
10. Verg. Partijbestuur.....	"	1800.—
11. Archief.....	"	250.—
12. Vergoedingen Partijraad.....	"	1200.—
13. Organisatie.....	"	3000.—
14. Congres kosten.....	"	10000.—
15. Expl. Partijgeschriften.....	"	2500.—
16. Onvoorziene uitgaven.....	"	1440.—
		<u>f94100.—</u>

ONTVANGSTEN.		
1. Contr. Verspr. leden.....	f	300.—
2. Bizondere bijdragen.....	"	1800.—
3. Contributie afdelingen.....	"	92000.—
		<u>f94100.—</u>

Toelichting.

Uitgaven.

1. Bij de inrichting van het nieuwe partijsecretariaat zijn verschillende nieuwe kantoor-meubelen aangeschaft, hiervan wordt de afschrijving verdeeld over verschillende jaren.

4. Hieruit worden betaald de kosten voor jubileums, verhuiskosten enz.

6. Dit bedrag wordt gevormd door:

Subsidie Vrouwenclub	f 4800.—
„ A. J. C.	- 3500.—
„ Bond voor Pl. Keuze	- 10.—
Contributie Internationaal Bur.	- 2400.—
Totaal	f 10710.—

8. Dit bedrag is bestemd voor porti, telegrammen, telefoon, schrijfbeloeften, kruiersloon enz.

9. Berekend naar een halfjaar uitkeering aan de gewesten (1 Jan.—30 Juni) en een halfjaar minimum-salaris voor de propagandisten (1 Juli—31 Dec.).

10. Hierin zijn ook begrepen de reiskosten van den secretaris.

11. Wij zijn begonnen met catalogiseeren van het archief, vandaar dat dit bedrag voor het eerst op de begrooting voorkomt.

12. Berekend op 2 Partijraadsvergaderingen.

13. Hierin is begrepen de uitgave van het Correspondentieblad.

14. Hierbij is gerekend op een vergoeding aan de afgevaardigden van f8 per dag.

15. Voor tekort op de „Socialistische Gids”.

Inkomsten.

2. De eenige inkomsten welke op deze post plegen te komen zijn obligaties van onze eigen leening en van die van „Het Groote Volk”.

Wij zijn dit jaar niet in staat geweest eenig bedrag op de begrooting te plaatsen voor schulddelging. Dit kan niet zoo doorgaan, vooral niet met het oog op de verkiezingen in 1922. De partijgenooten zullen er dus op dienen te rekenen, dat in den loop van dit jaar een extra beroep op hun offervaardigheid zal worden gedaan.

Amsterdam, 7 Maart 1921.

W. H. VLIEGEN,
w.n. penningmeester.

Amsterdam, 3 Maart 1921.

De ondergeteekenden verklaren het kasboek met de daarbij behoorende stukken tot 31 December 1920 vergeleken en accoord bevonden te hebben.

De Controle-Commissie:
(w. g.) J. KOK.
(w. g.) K. F. SIEBOL.
(w. g.) H. A. KUIL.

Amendementen.

De contributie der leden aan de afdeelingen bedraagt per week:

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.07	
Bij een inkomen tot en met f 20.—	- 0.10	
„ „ „ „ „ „	- 25.—	- 0.12
„ „ „ „ „ „	- 30.—	- 0.15
„ „ „ „ „ „	- 35.—	- 0.20
„ „ „ „ „ „	- 40.—	- 0.25
„ „ „ „ „ „	- 45.—	- 0.30
„ „ „ „ „ „	- 50.—	- 0.35
„ „ „ „ „ „	- 55.—	- 0.40
„ „ „ „ „ „	- 60.—	- 0.45
„ „ „ „ „ „	- 65.—	- 0.50
„ „ „ „ „ „	- 70.—	- 0.55
„ „ „ „ „ „	- 75.—	- 0.60
„ „ „ „ „ „	- 80.—	- 0.65
„ „ „ „ „ „	- 85.—	- 0.70
„ „ „ „ „ „	- 90.—	- 0.75
„ „ „ „ „ „	- 95.—	- 0.80
„ „ „ „ „ „	- 100.—	- 0.85

Afd. Veendam.

De contributieregeling, die op het vorig Congres werd vastgesteld, blijve ongewijzigd gehandhaafd.

Mocht voor sommige deelen van het land een wijziging der minimum-contributie noodzakelijk blijken, dan worde in overeenstemming met voorstel 72 het land in verschillende klassen verdeeld.

Afd. Rotterdam 1.

Art. 49 van het Huishoudelijk Reglement der Partij worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdeelingen bedraagt per week voor:

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.07	
Bij een inkomen tot en met f 20.—	- 0.10	
„ „ „ „ „ „	- 25.—	- 0.12
„ „ „ „ „ „	- 30.—	- 0.15
„ „ „ „ „ „	- 35.—	- 0.20
„ „ „ „ „ „	- 40.—	- 0.25
„ „ „ „ „ „	- 45.—	- 0.30
„ „ „ „ „ „	- 50.—	- 0.35
„ „ „ „ „ „	- 60.—	- 0.45
„ „ „ „ „ „	- 70.—	- 0.55
„ „ „ „ „ „	- 80.—	- 0.65
„ „ „ „ „ „	- 90.—	- 0.75

De contributie van de vrouwelijke leden, zonder eigen inkomen, bedraagt minstens f 0.10, indien het vrouwen betreft wier echtgenooten f 45 of meer verdienen.

Afd. Santpoort.

De contributie der leden aan de afd. bedraagt per week:

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen	f 0.05	
Bij een inkomen tot en met f 30.—	- 0.10	
„ „ „ „ „ „	- 35.—	- 0.15
„ „ „ „ „ „	- 40.—	- 0.20
„ „ „ „ „ „	- 45.—	- 0.25
„ „ „ „ „ „	- 50.—	- 0.30
„ „ „ „ „ „	- 60.—	- 0.40
„ „ „ „ „ „	- 70.—	- 0.50
„ „ „ „ „ „	- 80.—	- 0.60
„ „ „ „ „ „	- 90.—	- 0.70
„ „ „ „ „ „	boven 90.—	- 0.80

De contributie voor de vrouwelijke leden zonder eigen inkomen bedraagt minstens f 0.10, wier echtgenooten een weekverdiens te hebben boven f 45.—

Afd. Weesp.

64. **Partijbestuur.** Ter uitvoering van art. 50 van het Huish. Reglement der Partij stelt het Congres voor het jaar 1921/22 vast:

De afdracht der afdelingen aan het partijbestuur op 40 pCt. der contributie.

Voor de gewesten dragen de afdelingen aan hun gewestelijk bestuur 10 pCt. van hun totale contributie af. De gewestelijke vergadering kan deze 10 pCt. op 15 pCt. verhoogen, mits het voorstel daartoe aan de afdelingen van te voren is bekend gemaakt en met twee derde der aanwezige stemmen wordt aangenomen.

Van de buitengewone middelen, die afdelingen of gewesten zich weten te verschaffen, wordt voor dit jaar geen afdracht aan de partijkas verlangd.

Toelichting. Door vermindering van het leidental, door de groote werkloosheid in een groot aantal afdelingen en door verhooging van allerlei uitgaven was de partijkas in het afgelopen jaar niet in staat aan haar verplichtingen te voldoen. Haar inkomsten moeten verhoogd of haar uitgaven verminderd worden.

Ons is gebleken, dat het thans bestaande systeem, dat de gewesten al hun inkomsten van de partijkas moeten krijgen, slecht werkt. Schier alle gewesten dringen aan op verhooging hunner inkomsten en bij niet-inwilliging geeft men het partijbestuur de schuld, dat er niet meer kan worden gedaan. De lust tot zelfhulp is door dit stelsel sterk verzwakt.

Daarom wil het partijbestuur thans als volgt: De gewesten krijgen 10 pCt. van de contributies der afdelingen. De opbrengst daarvan wordt door ons geschat op f 22.000. Daarmede vervalt dan de verstrekking van middelen door de partijkas aan de gewesten, met uitzondering van het minimum-salaris van de propagandisten.

De periodieke en andere verhoogingen en alle verdere kosten van het gewest, waarbij ook te rekenen zijn de kosten van de gewestelijke organisatie van Raadsleden moeten dan door de gewesten worden betaald.

De partijkas behoudt dus haar tegenwoordige inkomsten, doch uitgaven, die in 1920 een bedrag van ongeveer f 16.000 uitmaakten, worden door de gewesten overgenomen.

A m e n d e m e n t e n .

Te lezen: „Ter uitvoering van art. 50 van het Huish. Reglement der Partij stelt het Congres voor het jaar 1921/22 vast:

De afdracht der afdelingen aan het Partijbestuur op 40 pCt. der contributie.

Voor de gewesten dragen de afdelingen aan het Partijbestuur 10 pCt. van hun totale contributie af.

Afd. Santpoort.

Te wijzigen in: „de afdracht der afdelingen aan het partijbestuur op 30 pCt. der contributie.

Afd. Tilburg.

Te lezen in plaats van: „De afdracht der afdelingen aan het Partijbestuur op 40 pCt. der contributie”, „35 pCt. der contributie”.

Afd. Leiden.

De afdracht van het P. B. bedraagt 40 pCt. De afdracht aan het gewestelijk bestuur 10 pCt. zonder meer.

Afd. Delft.

De afdracht van de afdelingen aan de Partij bedraagt 50 pCt. der contributie. Het Partijbestuur draagt 10 pCt. van de contributie af aan de gewestelijke besturen tot bestrijding der noodzakelijke propaganda.

Afd. Hilversum.

65. Afd. Bakkeveen.

Art. 49 van het H. R. der partij worde als volgt samengesteld:

De contributie van de leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

	per week		per week
f 10.—	2½ cent	f 55.—	50 cent
- 15.—	5 „	- 65.—	100 „
- 25.—	10 „	- 75.—	150 „
- 35.—	15 „	- 85.—	250 „
- 45.—	25 „	- 95.—	500 „

f 100 en meer per week 1000 cent.

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen worden vrijgesteld van contributie.

66. Afd. Bergen N. H.

Van de ingekomen contributiegelden ontvangt de afd. kas 40 pCt., de gewestelijke kas 20 pCt. en de partijkas 40 pCt.

67. Afd. Bergum.

Art. 49 van het Huish. Reglement worde gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met

	per week		per week
f 15.—	5 ct.	f 60.—	45 ct.
- 20.—	8 „	- 65.—	50 „
- 25.—	11 „	- 70.—	55 „
- 30.—	15 „	- 75.—	60 „
- 35.—	20 „	- 80.—	65 „
- 40.—	25 „	- 85.—	70 „
- 45.—	30 „	- 90.—	75 „
- 50.—	35 „	- 95.—	80 „
- 55.—	40 „	- 100.—	85 „

boven f 100 per week 90 cent.

68. Afd. Breda.

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

	per week		per week
f 20.—	10 ct.	f 50.—	35 ct.
- 25.—	12 „	- 60.—	40 „
- 30.—	15 „	- 70.—	50 „
- 35.—	20 „	- 80.—	60 „
- 40.—	25 „	- 90.—	75 „
- 45.—	30 „	- 100.—	100 „

boven f 100 per week f 1.50.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen f 0.07 per week en boven f 100 per week 1 pCt. van het inkomen

„ - 200 „ „	2 „ „ „	„ „ „	„
„ - 300 „ „	3 „ „ „	„ „ „	„
„ - 400 „ „	4 „ „ „	„ „ „	„

enz. tot een maximum van 10 pCt.

Afd. Middelburg.

69. Afd. Dokkum.

Het Congres besluite de contributieregeling in dier voege te wijzigen, dat aan de vrouwelijke leden, die geen eigen inkomsten hebben en wier man ook lid der Partij is, geen hooger contributie behoeft te worden gevraagd dan 5 cts. per week.

70. Afd. Enschede.

De contributieregeling worde herzien in die mate, dat voor man en vrouw en voor minvermogensden een lager bedrag worde vastgesteld. De progressie worde tot een hooger bedrag dan f 50.— doorgevoerd.

71. Afd. Goor.

Het Congres besluite de contributie 5 cts. per loonklasse te verlagen, zoodat de laagste klasse inclusief de niet verdienende vrouwen 5 cts. contribueert.

72. Afd. Den Haag I.

Het Congres drage het Partijbestuur op de contributieregeling te herzien, zoodanig, dat de kleine inkomens minder worden belast en verdeele daarvoor het land in verschillende klassen, waardoor met de draagkracht in alle deelen van het land kan worden rekening gehouden.

73. Afd. Heerlen.

De afd., den grondslag van de progressie der contributieregeling zeer doelmatig achtende, stelt voor de grens van f 50 per week op te heffen en te bepalen dat voor iedere f 1000 per jaar meer inkomen een hogere contributie van 10 cts. per week moet worden betaald.

74. Afd. Hilversum.

Het Congres besluite, dat de contributieregeling der Partij voortaan niet meer door het congres, maar door de Partijraad vastgesteld wordt.

75. Afd. Huizum.

De afdeeling stelt voor om voor de vrouwen de contributieregeling te veranderen in dien zin, dat waar man en vrouw samen lid zijn, de contributie, zoo noodig alleen te heffen van den man

76. Afd. Lemmer.

De contributie der leden aan de afdeelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

per week		per week	
f 17.—	5 ct.	f 60.—	45 ct.
- 20.—	8 „	- 65.—	50 „
- 25.—	11 „	- 70.—	55 „
- 30.—	15 „	- 75.—	60 „
- 35.—	20 „	- 80.—	65 „
- 40.—	25 „	- 85.—	70 „
- 45.—	30 „	- 90.—	75 „
- 50.—	35 „	- 95.—	80 „
- 55.—	40 „	- 100.—	85 „

Gehuwde vrouwen zonder eigen inkomen betalen de helft der contributie, dus 2½ ct., 4 ct., 5½ ct., 7½ ct. enz.

Gehuwde vrouwen alsvoren 10 cent.

77. Afd. Olst.

Er worde voor het platteland een lagere contributie geheven dan thans. Evenzoo voor de gehuwde vrouwen, welker mannen lid zijn van de Partij.

78. Afd. Oostdongeradeel.

Waar man en vrouw beiden lid zijn, wordt voor de vrouw, zoo deze geen eigen inkomen geniet, het inkomen van den man genomen als grondslag voor hunne gezamenlijke contributie.

79. Afd. Oostdongeradeel.

Er wordt nog een lagere contributieklass ingesteld voor inkomens beneden de 20 gulden.

80. Afd. Roosendaal.

De afdeling Roosendaal verzoekt het Congres de volgende wijzigingen in de bestaande contributieregeling aan het Partijbestuur op te dragen:

per week		per week	
f 20.—	5 ct.	f 50.—	40 ct.
- 25.—	7 „	- 55.—	50 „
- 30.—	12 „	- 60.—	60 „
- 35.—	17 „	- 70.—	70 „
- 40.—	25 „	- 80.—	80 „
- 45.—	30 „	- 90.—	90 „
		- 100.—	100 „

Voor iedere f 10.— boven de f 100.— 10 ct. contributie meer.

81. Afd. Warnsveld.

De afd. Warnsveld in h.h.verg. op 23 Dec. 1920 bijeen,

kennis genomen hebbend van den inhoud der circulaires van 27 October en 1 December vanwege het Partijbestuur inzake een intensiever propaganda onder de vrouwen, spreekt als haar oordeel uit, dat deze bemoeijlikt wordt door de hoge contributie voor niet-verdienende arbeidervrouwen,

en stelt het a.s. Congres voor, voor deze categorie de contributie tot op de helft terug te brengen.

82. Afd. Zwaagwesteinde.

Art. 49 van het Huish. Regl. der Partij wordt gelezen als volgt:

De contributie der leden aan de afdelingen bedraagt per week bij een inkomen tot en met:

per week		per week	
f 15.—	5 ct.	f 60.—	45 ct.
- 20.—	8 „	- 65.—	50 „
- 25.—	11 „	- 70.—	55 „
- 30.—	15 „	- 75.—	60 „
- 35.—	20 „	- 80.—	65 „
- 40.—	25 „	- 85.—	70 „
- 45.—	30 „	- 90.—	75 „
- 50.—	35 „	- 95.—	80 „
- 55.—	40 „	- 100.—	85 „

boven f 100.— per week 90 cent.

Vrouwelijke leden zonder eigen inkomen worden in de laagste klasse gerangschikt.

83. Afd. Amsterdam I.

Art. 49 van het Huish. Reglement der Partij te lezen:

De afdelingen of stedelijke federaties stellen in haar huish. reglement vast, welk bedrag zij zullen heffen boven de contributie, bedoeld in het (door ons voorgestelde) art. 60 van dit reglement.

Art. 60 te lezen:

Het Congres stelt elk jaar na de behandeling van de door het Partijbestuur ingediende begrooting het contributiebedrag vast, dat door de afdelingen, of, indien deze een stedelijke federatie vormen, door de federatie wekelijks per lid in de partijkas wordt gestort. Het bedrag per lid en per week is voor alle afdelingen gelijk.

Indien een afdeling door schenkingen bijzondere inkomsten heeft, moet daarvan een jaarlijks te bepalen percentage in de partijkas worden gestort, tenzij deze schenkingen voor een bepaald aangewezen plaatselijk doel gegeven zijn.

Het afdelings- of federatiebestuur ver-

rekent elke drie maanden het aan de partijkas toekomende deel der contributie en van de buitengewone ontvangsten der afdeling met den penningmeester.

84. Afd. Rotterdam II.

Van het Congres Art. 30, toe te voegen 2e alinea „ook verworpen voorstellen worden aan een referendum onderworpen als ten minste een vierde der afdelingen den wensch daartoe te kennen geven”.

85. Afd. Rotterdam II.

Art. 37 H.H.-reglement te wijzigen: Iedere afdeling, of afdelingsgroep brengt op het Congres zooveel stemmen uit als het aantal leden der afdeling, of afdelingsgroep bedraagt.

86. Helder (groep).

Het Congres, gezien de slechte financiële toestand waarin onze Partijgewesten verkeerren, gelet op het feit dat de begrooting door de gewestelijke vergadering reglementair moet worden vastgesteld,

van meening dat een begrooting op deze wijze vastgesteld, door het P.B. dient te worden geëerbiedigd,

betreurt het in hooge mate, dat door het P.B. hiermede volstrekt geen rekening wordt gehouden, maar naar eigen inzichten deze begrooting wordt besnoeid of veranderd,

acht het in het belang eener gezonde democratische opvatting gewenscht, dat aan deze wijze van doen een einde komt,

noodigt daarom het P.B. uit een commissie te benoemen, bestaande uit gewestelijke en Partij-bestuurders, die deze aangelegenheid ernstig onder de oogen zullen zien, en de mogelijkheid hebben te onderzoeken om aan dezen ongezonden toestand zoo spoedig mogelijk een einde te maken.

X. Onvereenigbaarheid van functies

87. Afd. Appingedam.

Het Congres besluite dat bij de e.k. verkiezingen door het P.B. de candidaatstelling zoo worde geregeld dat één partijgenoot geen 2 belangrijke functies z.a. Kamerlid-Gedeputeerde, Burgemeester of Wethouder eener groote gemeente krijgt te vervullen.

88. Afd. Bakkeveen.

Het Congres, van oordeel dat het niet in het belang van de Partij is te achten, dat verschillende belangrijke functies door één persoon worden waargenomen, waardoor de algemeene propaganda wordt geschaad, noodigt het P.B. uit maatregelen te treffen die leiden tot een betere functieverdeeling der vooraanstaande partijgenooten.

89. Afd. Bergum.

Het Congres, van oordeel, dat het niet in het belang der Partij is te achten, dat verschillende belangrijke functies door één persoon worden waargenomen, waardoor de algemeene propaganda wordt geschaad, noodigt het P.B. uit, die maatregelen te treffen, die leiden tot een betere functie-verdeeling der vooraanstaande partijgenooten.

90. Afd. Enschedé.

Het Congres, van oordeel zijnde, dat in de komende jaren onder de breede massa der bevolking een krachtige en intensieve propaganda moet worden gevoerd voor de socialisatie en het anti-militairisme, dat om aan die actie leiding te geven, daarvoor in de eerste plaats zijn aangewezen onze partijgenooten-Kamerleden, dringe er bij het P.B. op aan om in deze maatregelen te treffen en verklare het Kamerlidmaatschap met andere belangrijke functies onverenigbaar, zoodat de Kamerleden zich ten volle kunnen geven voor de propaganda onder de groote massa.

91. Afd. Goor.

Het Kamerlidmaatschap is onverenigbaar met de functie van wethouder.

XI. Wethouderszetels.

92. Afd. Enschede.

Het Congres drage het P. B. op een onderzoek in te stellen naar de resultaten van het aanvaarden van wethouderszetels door leden der Partij, in die gemeenten waar we geen meerderheid hebben en brengen hiervoor rapport uit aan de partijafdeelingen.

A m e n d e m e n t.

Inplaats van „in die gemeenten waar we geen meerderheid hebben”, te lezen: „in alle gemeenten waar we wethouderszetels aanvaarden”.

-Afd. Vriescheloo.

93. Afd. Den Haag I.

Het Congres besluite aan het bezetten van wethouderszetels door partijgenooten scherp geformuleerde eischen te verbinden, waarvan door partijgenooten niet mag worden afgeweken.

94. Afd. Roosendaal.

De afd. Roosendaal verzoekt het Congres zich in verband met het bezetten van wethouderszetels, uit te spreken tegen het aanvaarden van bovengenoemde zetels.

95. Afd. Rotterdam II.

Het Congres, overwegende, dat het bezetten van wethouderszetels in een in meerderheid Burgerlijk Raadscollege niet heeft geleid tot versterking der Soc.-Democratie, draagt het partijbestuur op, in overleg met de resp. Federaties of afdeelingen der Partij, de terugname der wethouderszetels af te wikkelen.

XII. Aanvaarden van functies in openbare lichamen.

96. Afd. Bakkeveen.

Het Congres spreke als zijn meening uit, dat leden der Partij, hetzij Kamer-, Staten- of Gemeenteraadsleden, nooit een verantwoordelijke functie zullen aanvaarden, zoolang hunne fractie de minderheid heeft.

97. Afd. Bergum.

Het Congres spreke als haar meening uit, dat leden der partij, die in aanmerking komen voor „Gedeputeerde” dan alleen deze post zullen aanvaarden, wanneer met ander partijen overeenstemming is verkregen omtrent een uit te voeren program.

98. **Afd. Leiden.**

Het Congres:

Overwegende, dat in het revolutionaire tijdperk, waarin de Maatschappij thans verkeert, het een levensbelang is voor de sociaaldemocratie om niet gebonden te zijn door eenige stilzwijgende of uitdrukkelijke afspraak met burgerlijke partijen, doch geheel vrij te zijn om zich bij het bepalen van haar gedragslijn te richten naar de inzichten en belangen van het klassebewuste proletariaat;

Overwegende, dat de krachten van elk sociaaldemokraat zooveel mogelijk moeten worden geconcentreerd op de propaganda voor het socialisme en de organisatie van het klassebewuste proletariaat;

Spreekt de wenschelijkheid uit:

1e dat door geen sociaal-democraat burgerlijke politieke posten, met uitzondering van ambten en betrekkingen, worden aanvaard of behouden, waarbij hij door afhankelijkheid van burgerlijke meerderheden of autoriteiten genoodzaakt is, althans ten deele kapitalistische belangen te dienen,

2e. dat in het algemeen bij het aanvaarden van burgerlijke publieke posten door sociaaldemocraten en door het betrachten van een verstandige beperking en door het verdeelen dier posten over zooveel als redelijks wijze mogelijk blijkt, gezorgd wordt, dat voor de propaganda en de organisatie, vooral ook op het platteland, de vereischte krachten beschikbaar komen.

99. **Afd. Rotterdam IV.**

De afd. Rotterdam IV stelt voor, dat de Partij zich uitspreekt tegen het waarnemen van bestuursfuncties in openbare lichamen door onze partijgenooten, zoolang deze niet verzekerd zijn van een volstrekte meerderheid in de betrokken lichamen en dat diensgevolge een onmiddellijke aftreden der huidige functionarissen zal worden geëischt.

XIII. Diversen.

100. **Afd. Bussum.**

Motie: Het Congres enz.,

van oordeel, dat aan warenhuizen, als thans door het scheepvaartkapitaal in het leven geroepen worden, dezelfde gevaren verbonden kunnen zijn als aan de welvaartsinstellingen der modelfabrieken, waartegen de Partij zich steeds practisch en theoretisch heeft verzet,

geeft de partijgenooten in overweging, niet tot de totstandkoming van dergelijke inrichtingen mede te werken, voordat de Partij in dezen een uitspraak heeft gedaan.

101. **Afd. Zuilen.**

Motie: Het Congres noodigt het P.B. uit, een commissie te benoemen, welke een zodanig belastingstelsel ontwerpt, waardoor het mogelijk zal zijn dat de Gemeenten belastingen kunnen heffen van het inkomen van commissarissen, aandeelhouders en derg. van in die Gemeenten gevestigde Maatschappijen en vennootschappen, welke personen in andere Gemeenten hun domicilie hebben.

102. **Afd. Leeuwarden II.**

Het Congres draagt de kamerfractie op te trachten verbetering te krijgen in de Forensenbelastingen en wel dat salarissen van b.v. f 3000 en lager niet onder deze belasting zullen vallen.

103. Afd. Aalten.

Het Congres draagt het P.B. op te bevorderen dat er ter eenigen tijd een petitionnement worde gehouden voor de socialisatie.

104. Fed. Utrecht.

Het Congres draagt het P.B. op, in overleg te treden met het N. V. V.-bestuur, ten einde te geraken tot een gezamenlijke actie en propaganda voor de socialisatie.

105. Afd. Amersfoort.

De Partij neme, krachtiger dan tot dusverre, de propaganda voor de drankbestrijding ter hand.

106. Afd. Arnhem.

Het Partijbestuur gaat zoo spoedig mogelijk over tot het oprichten van een verkiezingsfonds.

107. Afd. Berlikum.

De Partij stelle bij de propaganda de eisch Staatspensionneering meer dan nu toe op den voorgrond.

A m e n d e m e n t.

Tusschen „eisch” en „staatspensionneering” in te lasseschen: „premievrij”.

Afd. Purmerend.

108. Afd. Poortugal.

De Partij wekt de afdelingen op tot hernieuwde propaganda voor het vrije staatspensioen voor arbeiders en met hen gelijkgestelden.

109. Afd. Rotterdam VIII.

De partij voere een krachtige propaganda tot het verkrijgen van maatregelen opdat bij ongeval, invaliditeit, ziekte, ouderdom en werkloosheid een behoorlijk levensonderhoud voor de betrokken arbeiders en hunne gezinnen verzekerd zij.

110. Fed. Utrecht.

Het Congres besluit: De Partij oefene, zoo mogelijk in samenwerking met het N. V. V., een krachtige en energieke propaganda uit voor de doorvoering van onzen program-eisch: „Het ouderdoms- en weduwen- en weezenpensioen worde betaald door den Staat”.

111. Afd. Bussum.

Het Congres, enz.,
in het algemeen den grondslag en de werking van het stelsel van evenredige vertegenwoordiging toejuichend,
van meening echter, dat aan het stelsel, zooals wij het in de praktijk in ons land hebben leeren kennen, verschillende bezwaren kleven, o.a. dat de band tusschen kiezer en vertegenwoordiging aanzienlijk lossen geworden is en dat het lijstenstelsel niet een zoo goed mogelijke samenstelling der vertegenwoordigende lichamen waarborgt,
draagt het P.B. op, een commissie te benoemen, die de bezwaren onderzoekt, middelen ter verbetering aanwijst en tijdig voor het volgend congres rapport uitbrengt.

A m e n d e m e n t.

Achter „waarborgt” toe te voegen: „voorts, dat bij het huidige kiesstelsel het niet mogelijk is door de vrouwen uitgebrachte stemmen afzonderlijk te controleren, hetgeen b.v. door invoering van stembiljetten, verschillend van kleur voor mannen en vrouwen, verholpen zou kunnen worden.

Afd. Zandvoort.

112. Afd. Brunssum.

De afdeling Brunssum stelt voor, scherper maatregelen te treffen tegen de Katholieke woningpolitiek in Zuid-Limburg. Desnoods, door, in afdelingen waar wij in den Gemeenteraad de meerderheid of grotere invloed hebben, de Kath. Bouwverenigingen met dezelfde middelen te treffen, waarmee men ons in Zuid-Limburg bestrijdt.

113. Afd. Enschedé.

Het Congres gezien de bestaande woningellende, constateerende dat hiervan in de eerste plaats de arbeiders de dupe worden, dringe er bij de Partij en hare vertegenwoordigers in wetgevende lichamen met kracht en klem op aan, om te bevorderen, in Rijk en Gemeente de woningbouw flink ter hand te nemen en ijvere zoolang de heerschende klasse haar woningpolitiek niet herziet voor distributie van overtollige woningruimte.

114. Afd. Zaandam.

Het congres besluit tot het instellen van een groote volksactie tot onmiddellijke uitvoering van den eisch, betreffende het woningwezen, neergelegd in de conclusies van het socialisatierapport der S. D. A. P., luidende:

a. Gemeentelijke bouw en vereenigingsbouw van arbeiders- en middenstandswoningen tegen prijzen, gebaseerd op de huren bij het inwerking treden der huurcommissiewet en met inachtneming van den staat van onderhoud. Huurprijsvereffening tusschen voor den oorlog bestaande woningen en nieuwbouw, exploitatie van de woningen door gemeente of vereenigingen.

b. Stichting van een steenbakkersbedrijf van overheidswege voor binnenlandsche behoefte, prijsregelende rijkshandelsbedrijven voor hout, cement, enz. Een rijksmonopolie voor schelpkalkproductie.

115. Afd. Enschedé.

De Partij verklare zich tegen subsidie van overheidswege aan niet-neutraal vakonderwijs.

116. Afd. Enschedé.

Het Congres der S. D. A. P. besluite de propaganda voor den eisch vervat in de eerste al. der Groninger schoolmotie, n.l., dat overal kosteloos lager onderwijs worde gegeven, meer op den voorgrond te stellen. Bovendien worde aan die eisch toegevoegd, dat ook het middelbaar en hooger onderwijs kosteloos zij, terwijl bovendien aan degenen, die daarvoor in de termen vallen, de leermiddelen gratis worden verstrekt.

A m e n d e m e n t.

Toe te voegen: „en tegemoetkoming wordt gegeven voor loonderving.”

Rotterdam IX.

117. Afd. Purmerend.

Het Congres besluite tot de oprichting van een socialistische avondschool voor volwassenen.

118. Afd. Purmerend.

Het Congres drage het P. B. op, partijgenooten aan te stellen en te bezoldigen welke belast worden met de leiding van schoolcursussen in die afdelingen, waar voldoende belangstelling daarvoor bestaat.

Het P.B. zorgt voor een handleiding voor dit onderwijs.

119. Afd. Haarlem.

Het Congres besluit om, naast den gewonen dagelijkschen strijd op veel intensievere wijze dan dit tot nu toe het geval was, te werken voor de algemeene socialistische scholing der massa. Het Congres draagt daartoe het P. B. op om zoo spoedig mogelijk een conferentie bijeen te roepen van alle krachten in de partij, die geacht mogen worden op eenigerlei wijze de zaak der arbeidersontwikkeling te kunnen dienen. Deze conferentie zal de bevoegdheid hebben om de verschillende middelen vast te stellen ten einde tot bovengenoemd doel te geraken.

A m e n d e m e n t e n .

Te lezen in plaats van „een conferentie”, „gewestelijke conferentie”.

Toe te voegen: „en trachten te bevorderen, dat partijgenooten niet meer hunne pennenvruchten dienstbaar maken aan de den arbeiders vijandige kapitalistische pers, zoodat het bakkeleien temidden des vijandlijken legers ophoudt en alle krachten aan eigen leger worden dienstbaar gesteld.

Afd. Nijmegen.

120. Afd. Den Haag I.

De Kamerfractie en Raadsleden steunen in geen geval subsidie-aanvragen, welke uitsluitend een sectarisch karakter dragen.

A m e n d e m e n t .

Te lezen in plaats „in geen geval”: „zoo min mogelijk”.

121. Afd. Jelsum.

De afdeling Jelsum stelt voor, dat er door den penningmeester van het Partijbestuur, direct na ontvangst van gelden, bericht van ontvangst worde gezonden.

122. Lonneker IV.

Het Congres draagt het Partijbestuur op, meer propaganda te maken voor de „Scheiding tusschen Kerken en Staat” en verzoekt de Kamerfractie een voorstel bij de Staten-Generaal in te dienen, dat dit tot gevolg kan hebben.

123. Afd. Rotterdam IV.

De Partij neme, waar mogelijk, stelling tegen alle pogingen, om de nakoming van den wetten en achturendag te verzwakken.

A m e n d e m e n t .

Toe te voegen: „en dringt er op aan, dat zoo spoedig mogelijk in de Tweede Kamer een voorstel komt, te dat overtreders der Arbeidswet niet tot een geldboete, maar tot gevangenisstraf kunnen worden veroordeeld; 2e dat bij aanvragen om ontheffing ook overleg worde gepleegd met de vakorganisatie.”

Afd. Rotterdam IX.

NAGEKOMEN VOORSTELLEN.

Nagekomen voorstel van afd. Amsterdam 9:

Het Congres, gehoord de besprekingen over de kwestie Schlosser en v. Staal, besluit ter voorkoming van dergelijke gevallen het aan partijgenooten te verbieden de titels der functies, die zij voor onze partij bekleeden, te gebruiken voor reclame-doelinden voor kapitalistische of burgerlijke instellingen.

Nagekomen voorstel van de afd. Arnhem:

Het partijbestuur benoeme een commissie, die binnen de korst mogelijken tijd een rapport uitbrengt over de houding die onze vertegenwoordigers in Kamer-, Staten- en Gemeenteraden hebben aan te nemen, ten opzichte van subsidiën uit de openbare kassen aan instellingen die een sectarisch karakter dragen.